

EUROPEAN
REGIONAL
DEVELOPMENT
FUND

PAR JŪRAS TELPISKĀS PLĀNOŠANAS PROJEKTU PIEREDZI BALTIJAS JŪRAS REĢIONĀ UN POLITIKAS VĒSTĪJUMIEM

Redaktori:

Jacek Zaucha, Magdalena Matczak, Jakub Turski
(Gdiņas Jūras universitātes Jūras institūts)

Inga Jēkabsone, VASAB sekretariāts

Tulkojums no angļu valodas: VARAM

2021

Informācija par projektu:

<https://vasab.org/project/capacity4msp/>

Atruna:

Kopsavilkuma ziņojumā ietvertais saturs un secinājumi, tostarp tabulas, tika izstrādāti, pamatojoties uz viedokļiem, ko sniedza Capacity4MSP projekta partneri un pieaicinātie eksperti ar labākajām pieejamajām zināšanām projekta īstenošanas laikā. Tie ne vienmēr atspoguļo attiecīgo valstu valdību nostāju, un tāpēc tie nav saistoši. Interreg BJR programma un VARAM nav atbildīgi par ziņojumā iekļautas informācijas interpretāciju.

Lietotie saīsinājumi

AIS - Automātiskā identifikācijas sistēma

AJT - Aizsargājamā jūras teritorija

BJR - Baltijas jūras reģions

EBP - uz ekosistēmām balstīta pieeja (ecosystem-based approach)

EEZ - Ekskluzīvā ekonomiskā zona

EK - Eiropas Komisija

ES - Eiropas Savienība

ES JTP Platforma - Eiropas Jūras telpiskās plānošanas platforma. Pakalpojums ES dalībvalstīm, lai dalītos ar attiecīgajām zināšanām un pieredzi par jūras telpisko plānošanu <https://maritime-spatial-planning.ec.europa.eu/>

HELCOM- Baltijas jūras vides aizsardzības komisija - Helsinku Komisija

HELCOM jūras DG - HELCOM darba grupa jūrlietu jautājumos

JKM un ZKM - Jūras kultūras mantojums un zemūdens kultūras mantojums

JTP - Jūras telpiskā plānošana un/vai jūras telpiskais plānojums

VASAB - Vīzija un stratēģijas apkārt Baltijas jūrai - Baltijas jūras reģiona 11 valstu sadarbība telpiskajā plānošanā un attīstībā. To virza par telpisko plānošanu un attīstību atbildīgie ministri un vada Baltijas jūras reģiona Telpiskās attīstības un plānošanas komiteja.

HELCOM-VASAB JTP DG vai HELCOM-VASAB JTP darba grupa - HELCOM-VASAB kopīgā darba grupa par jūras telpisko plānošanu

ZI - Zaļā infrastruktūra

Saturs

I	IEVADS	4
A	I DAĻA. LABĀ PRAKSE	7
	PLĀNOŠANA	
	1. VĪZIJAS: KĀ SAGATAVOT JTP VĪZIJAŠ UN VADĪT VĪZIJU VEIDOŠANAS PROCESUS	7
	2. PĀRROBEŽU PLĀNOŠANA: KĀ SASKAŅOT JTP PLĀNUS STARP KAIMIŅVALSTĪM UN/VAI KAIMIŅU REĢIONIEM	10
	3. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA: SADARBĪBA JTP JOMĀ, KAS APTVER VAIRĀKAS VALSTIS	11
	4. UZRAUDZĪBA UN VĒRTĒŠANA: PLĀNU ĪSTENOŠANAS UZRAUDZĪBA UN TO IETEKMES/ REZULTĀTU UZRAUDZĪBA UN NOVĒRTĒŠANA	14

B	ANALĪZE	
	1. SOCIĀLEKONOMISKĀ ANALĪZE: JTP SOCIĀLEKONOMISKĀS IETEKMES NOVĒRTĒŠANA UN PALIELINĀŠANA	16
	2. JTP ZINĀŠANAS: JTP ZINĀŠANU UZKRĀŠANA UN APMAIŅA	18
	3. DATI: JTP SVARĪGU DATU IEGŪŠANA, APKOPOŠANA, APSTRĀDE, INTERPRETĒŠANA UN VIZUALIZĒŠANA	22
	4. KUMULATĪVĀS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS: KĀ NOVĒRTĒT DAŽĀDU JŪRAS IZMANTOŠANAS VEIDU KOMBINĒTO IETEKMI UZ JŪRAS VIDĒI SASKAŅĀ AR JTP	25
C	KONCEPCIJAS	
	1. DAUDZFUNKCIONĀLA IZMANTOŠANA: KĀ ŅEMT VĒRĀ DAUDZFUNKCIONĀLU IZMANTOŠANU SASKAŅĀ AR JTP	27
	2. SAUSZEMES UN JŪRAS MIJIEDARBĪBA: ŅEMOT VĒRĀ JTP IETEKMI UZ SAUSZEMI UN SAUSZEMES IETEKMI UZ JTP	29
	3. ZAĻĀ INFRASTRUKTŪRA: KĀ ŅEMT VĒRĀ ZAĻO INFRASTRUKTŪRU SASKAŅĀ AR JTP	30
	4. UZ EKOSISTĒMĀM BALSTĪTA PIEEJA (EBP) KĀ PIEMĒROT UZ EKOSISTĒMĀM BALSTĪTU PIEEJU JTP	32
	5. KLIMATA PĀRMAIŅAS: KĀ JTP JĀŅEM VĒRĀ KLIMATA PĀRMAIŅAS	33
	6. DROŠĪBA: KĀ JTP VAR UZLABOT PLAŠI IZPRASTO DROŠĪBU (SAMAZINĀT NEGADĪJUMU SKAITU) DAŽĀDĀS JOMĀS, PIEMĒRAM, NAVIGĀCIJĀ, PIESĀRŅOJUMĀ, EKSTREMĀLOS LAIKAPSTĀKĻOS	35

D	JŪRAS IZMANTOŠANA	
	1. REKREĀCIJA UN TŪRISMS: KĀ ŅEMT VĒRĀ REKREĀCIJU UN TŪRISMU SASKAŅĀ AR JTP	36
	2. KUŅNIECĪBA: KĀ APLŪKOT KUŅNIECĪBU SASKAŅĀ AR JTP	38
	3. AKVAKULTŪRA (MARIKULTŪRA): KĀ APLŪKOT AKVAKULTŪRU SASKAŅĀ AR JTP	39
	4. ZILĀ EKONOMIKA: KĀ ATBALSTĪT JŪRAS NOZARU ILGTSPĒJĪGU ATTĪSTĪBU SASKAŅĀ AR JTP	41
	5. ENERĢĒTIKA: KĀ APSVĒRT JŪRAS ENERĢIJAS IZMANTOŠANU SASKAŅĀ AR JTP	44
	6. JŪRAS KULTŪRAS MANTOJUMS: KĀ APLŪKOT JŪRAS KULTŪRAS MANTOJUMU SASKAŅĀ AR JTP	46
	7. ZIVSAIMNIECĪBA: KĀ APLŪKOT ZIVSAIMNIECĪBU SASKAŅĀ AR JTP	48
II	II DAĻA. LIETIŠĶI ORIENTĒTI SECINĀJUMI	
	POLITIKAS KOPSAVILKUMS	49
	UZ POLITIKU ORIENTĒTI RĪKI	61
III	III DAĻA. PIELIKUMI	
	1. pielikums: Analizēto projektu saraksts	64
	2. pielikums: Trūkumu uzskaitījums attiecībā uz visu ziņojumā identificēto uzdevumu kopīgo izpratni	70

Ievads

Šo ziņojumu ir sagatavojuši projekta partneri Interreg Baltijas jūras reģiona programmas projekta “JTP ieinteresēto personu un lēmumu pieņēmēju kapacitātes stiprināšana” (Capacity4MSP) ietvaros. Šī ziņojuma vispārējais mērķis ir apkopot un pavairot zināšanas, kas iegūtas dažādos jūras telpiskās plānošanas projektos un JTP praksē Baltijas jūras reģionā un ārpus tā, lai papildinātu ES, visas Baltijas jūras reģiona un valstu saistības attiecībā uz labi funkcionējošu JTP BJR līdz 2021. gadam. Ziņojuma mērķis ir palielināt pabeigto un notiekošo JTP starptautisko projektu atpazīstamību un ietekmi, demonstrēt sinerģiju starp to sasniegumiem, lai veicinātu jaunu jūras izmantošanas veidu (piemēram, atjaunojamās enerģijas ražošanas, akvakultūras, zemūdens kultūras mantojuma vērtību aizsardzības u. c.) sekmīgu saskaņošanu. Ziņojums arī veicinās JTP sinerģiju attiecībā uz horizontālo jautājumu, piemēram, “daudzfunkcionālas izmantošanas” koncepcijas, “sauszemes un jūras mijiedarbības”, “kumulatīvās ietekmes” utt. piemērošanu no jaunu jūras izmantošanas veidu perspektīvas. Mērķa grupa ir JTP lēmumu pieņēmēji un politikas veidotāji (jo īpaši HELCOM-VASAB JTP darba grupa, attiecīgās ministrijas utt.) saistībā ar JTP politikas pamatnostādņu pārskatīšanas procesiem. Ziņojums sniedz papildu ieguldījumu turpmākajā JTP darba kārtībā pēc 2020. gada (piemēram, HELCOM Baltijas jūras rīcības plāna

atjaunināšana, jauna JTP ceļveža sagatavošana 2021-2027. gadam, kā arī gatavošanās atjaunināšanai VASAB ilgtermiņa perspektīvas Baltijas jūras reģiona teritoriālajai attīstībai), kā arī nosaka potenciālās JTP sadarbības projektu tēmas nākamajai ES finanšu perspektīvai 2021./2027. gadā. Tā kā pēc 2020./2021. gada (t.i., kad jūras telpiskajiem plāniem jābūt gataviem saskaņā ar ES JTP direktīvu – Eiropas Parlamenta direktīvu par jūras telpiskās plānošanas satvaru) jūrmniecības telpisko plānu piemērošana, novērtēšana un uzraudzība būs galvenais uzdevums, tāpēc ziņojumā mēģināts sniegt ieguldījumu šajā jomā, nosakot JTP procesa, satura un izpildes kritērijus un rādītājus. Priekšlikums par metodoloģiju, kas ļautu sekot līdzi iepriekšējiem sasniegumiem, kas saistīti ar reģionālajām JTP saistībām ir formulēts zemāk. Šo priekšlikumu varētu izmantot, lai izpētītu piemērotu turpmāko reģionālo uzraudzības sistēmu HELCOM-VASAB JTP DG. Regulāra JTP monitoringa un novērtēšanas vajadzības tiek uzskatītas arī par aktuālu Baltijas JTP uzdevumu Reģionālajā Baltijas JTP ceļvedī 2013-2020. Tāpēc ziņojums veicina arī šīs kartes pielietošanu. Ziņojums arī veicina centienus saskaņoti īstenot JTP BJR un jo īpaši Krievijas Federācijā, kur JTP attīstība atpaliek salīdzinājumā ar ES dalībvalstīm. Šajā sakarā ziņojumā sniegti priekšlikumi Krievijas JTP un jūras vides pārvaldības sistēmas uzlabošanai.

Ziņojumam ir divas daļas. Pirmajā daļā ir aplūkota un analizēta labā prakse tēmās, kas ir svarīgas BJR JTP nākotnei. Tika pētītas šādas tēmas: (a) kumulatīvās ietekmes novērtējums, (b) zaļā infrastruktūra, (c) sauszemes un jūras mijiedarbība, (d) starptautiskas darbības, (e) klimata pārmaiņas, (f) zilā izaugsme (zilā ekonomika) un jūras ekoloģiskā kapacitāte, (g) dati, (h) JTP izglītība, (i) drošība, (k) sociālekonomiskā analīze, (l) daudzfunkcionāla izmantošana un konfliktu analīze, (m) enerģētika, (n) jauna kuģošana, (o) akvakultūra, (p) jūras kultūras mantojums, (r) rekreācija un tūrisms, (q) redzējums, (s) uz ekosistēmu balstīta pieeja, (t) uzraudzība un novērtēšana. Otrajā daļā ir ierosināti secinājumi par šo pārbaudi rezultātiem kā: (a) sinerģija starp tēmām, (b) to jautājumu/darbību saraksts, kas ir ļoti svarīgas JTP attīstībai BJR (trūkumi labās prakses piemēros, nepieciešamība pēc turpmākas starpvalstu sadarbības), (c) kritēriji un rādītāji JTP procesam, saturam un rezultātiem. Pārvaldība ir transversāla tēma, kas ietverta daudzās labās prakses piemēros, jo īpaši tajos, kas orientēti uz lietojumu. Šīs iezīmes dēļ pārvaldība nav analizēta atsevišķi. Tomēr jūras telpas pārvaldības jomā joprojām nav atrisināts galvenais uzdevums, proti, kā saprātīgi strukturēt procesus, kas hierarhiski sakārtoti pēc jūras telpiskā plāna pieņemšanas, lai nodrošinātu plānoto galveno mērķu īstenošanu. Tas ir galvenais jautājums, kas nosaka valsts intervences efektivitāti jūras telpas attīstībā. Pieredze šajā jautājumā joprojām ir nepietiekama.

Turpmāk norādītie projekti ir pārbaudīti attiecībā uz JTP labo praksi:

1. Interreg BJR programmas projekti: BalticLINes, BalticRIM, Baltic InteGrid, Baltic Blue Growth, Plan4Blue, Land-Sea-Act, PlanCoast, Submariner, Aquabest, SeaPlanSpace, InnoAquaTech, Baltacar, PartiSEApate, BaltSeaPlan, GRASS;
2. BONUS programmas projekti: BONUS BaltSpace, BONUS BASMATI;
3. EK Jūrlietu un zivsaimniecības ģenerāldirektorāta finansēti projekti un iniciatīvas: Plan Bothnia, Baltic Scope, Pan Baltic Scope, EU JTP Platform;
4. HORIZON projekti: Muses/United;
5. ERASMUS+: Knowledge Flows.

Vissvarīgākais labas prakses avots bija Interreg BJR projekti. Turpmākajā tabulā sniegta šo projektu labā prakse. Projekti ir sīkāk aprakstīti 1. pielikumā. Pārējos pielikumos ir pievienota visa pamatanalīze.

Pārbaudes rezultātu atspoguļošanai tēmas tika sagrupētas četrās lielākās kategorijās:

1. **Plānošana** – ietver šādas tēmas: redzējumi, pārrobežu plānošana, starptautiskā sadarbība, uzraudzība un novērtēšana.
2. **Analīze** – ietver šādas tēmas: sociālekonomiskā analīze, zināšanas par JTP, dati, kumulatīvās ietekmes novērtējums.
3. **Koncepcijas** – ietver šādas tēmas: daudzfunkcionāla izmantošana, zemes un jūras mijiedarbība, zaļā infrastruktūra, ekosistēmas pieeja, klimata pārmaiņas, drošība.
4. **Jūras telpas izmantošana** – ietver šādas tēmas: rekreācija un tūrisms, kuģniecība, zilā ekonomika, akvakultūra, enerģētika, jūras kultūras mantojums, zivsaimniecība.

Projekti un tēmas

	Kumulatīvās ietekmes novērtējums	ZI	Sauszemes un jūras mijiedarbība	Pārrobežu plānošana	Starpsvalstu sadarbība	Klimata pārmaiņas	Zilā ekonomika	DATI	JTP zināšanas	Drošība	Socioekonomiskā analīze	Daudzfunkcionālas izmantošana	Enerģētika	Kuģošana	Akvakultūra	Zivsaimniecība	JKM	Rekreācija un tūrisms	Vīzijas	Uz ekosistēmām balstīta pieeja	Uzraudzība/ novērtēšana
Baltic Lines								X	X				X	X					X		
BalticRIM			X				X	X	X		X						X				
BalticIntegrid					X								X						X		
BalticBlueGrowth		X					X	X			X				X			X		X	
MSP Platform							X	X	X		X	X							X	X	X
Land Sea Act			X				X				X		X				X				
Baltic Scope		X							X	X				X						X	X
Pan Baltic Scope	X	X	X		X	X		X			X					X				X	X
Muses/United												X	X		X		X	X			
Basmati	X	X						X				X									
BaltSpace					X				X		X										X
SeaPlanSpace					X				X												
InnoAquaTech															X						
Knowledge Flows									X												
Plan4Blue		X			X						X								X		
Baltacar		X			X			X	X								X	X			
Plan Bothnia				X	X											X			X		
PartiSEApate					X		X	X					X	X	X		X				
BaltSeaPlan				X			X	X	X	X			X		X	X			X		
GRASS											X				X						
AquaBest															X						
Submariner							X								X						
PlanCoast									X												

I DAĻA. LABĀ PRAKSE

A. PLĀNOŠANA

A1. 1. VĪZIJAS: KĀ ŠAGATAVOT JTP VĪZIJAS UN VADĪT VĪZIJU VEIDOŠANAS PROCESUS

Vīzijas jeb redzējuma un scenāriju procesi bieži tiek izmantoti JTP procesa sākotnējos posmos. To mērķis ir paredzēt izmaiņas jūrniecības nozarēs, apspriest dažādas iespējas attiecībā uz attiecīgo jūras telpu un vienoties par vēlamu attīstības virzienu. Šie procesi ir bijuši noderīgi, lai radītu izpratni par ilgtermiņa plānošanas mērķiem un, pamatojoties uz to, saskaņotu dažādu nozaru prioritātes un definētu plānošanas mērķus. Attiecībā uz vīzijām tika apzināti vairāki labās prakses piemēri – vispārējais JTP redzējums Baltijas jūras reģionam līdz 2030. gadam (**BaltSeaPlan**), JTP redzējumu izstrādes rokasgrāmata (**ES JTP Platforma**), JTP redzējums Botnijas jūrai (**Plan Bothnia**), redzējums par jūras vēja ģeneratoru parku savienošanu (**Baltic Integrid**), ilgtermiņa redzējums par ilgtspējīgu zilo izaugsmi (**Plan4Blue**) un prognozēšanas ziņojums par kuģniecību BJR (**Baltic LINES**). Vismaz divi no šiem redzējumiem ietekmēja JTP valsts procesus: BaltSeaPlan un Baltic LINES. Viens no galvenajiem iemesliem bija JTP iestāžu iesaistīšanās to sagatavošanā un to rezultātu atbildība.

A 1.1. JTP vīzija un vīzijas process

JTP vīzijas izstrāde parasti sākas ar nākotnes tendenču izpēti, izmantojot tādas metodes kā prognozes un/vai scenārijus, lai analizētu iespējamās un/vai vēlamās nākotnes apstākļus. Scenāriji ir labs sākumpunkts ieinteresēto

personu iesaistīšanai un diskusiju izvēšanai. Pārskats par esošo jūrniecības nozares attīstību un tās attīstību var būt pirmais solis, ko plānotāji var spert, novērtējot jūrniecības nozares telpiskās vajadzības. Vīzijas izstrāde ļauj arī noteikt prioritātes un iespējamās sinerģijas attiecīgajā telpā, kā arī vienoties par mērķiem, kuriem pēc tam var

izstrādāt rādītājus. BaltSeaPlan ietvaros izstrādāta Baltijas jūras reģiona JTP Vīzija 2030 sniedz vadlīnijas dažādiem JTP dzīves cikla posmiem. Tas sākas ar kopīgu mērķu, vērtību un prioritāšu noteikšanu, uzdodot jautājumu, kāds Baltijas jūras reģions varētu būt vai kādam tam vajadzētu būt 2030. gadā. Vīzijā arī pieprasīts izveidot nepieciešamo telpiskās pārvaldības sistēmu. Tajā noteikti arī ir principi, kas Baltijas jūras valstīm būtu jāpiemēro turpmākajā JTP procesā, piemēram, Visbaltijas domāšana, telpiskā efektivitāte un telpiskā savienojamība. Redzējums nosaka galvenos Baltijas jūras ilgtspējīgas attīstības jautājumus, kuru risināšanai nepieciešama pārrobežu sadarbība (zivsaimniecība un akvakultūra, lineārā infrastruktūra, kuģniecība, dzīvā daba), tādējādi vīzija ietekmēja plānošanu daudzās valstīs, HELCOM-VASAB JTP DG vadošo dokumentu sagatavošanu un daudzu starptautisku projektu uzsākšanu. Rokasgrāmatā par vīziju izstrādi JTP skaidrots, ko nozīmē dažādi vīzijas formāti un elementi, t.i., scenāriji, prognozes, redzējumi, stratēģijas, rīcības plāni un ceļveži, un kā tos var izmantot JTP procesos. Rokasgrāmatā ir izklāstītas metodoloģiskās pieejas, kas izmantotas esošajos un notiekošajos redzējuma izstrādes procesos, un uzsvērtā gūtā pieredze. Tajā ir sniegti vairāki piemēri no Baltijas jūras redzējuma izstrādes procesiem, piemēram, BaltSeaPlan Vīzija 2030. Rokasgrāmatā ir ne tikai uzsvērtā labā prakse saistībā ar attiecīgajiem formātiem, procesiem un rīkiem, kas iegūti šajos procesos, bet arī gūstamā nākotnes pieredze, lai informētu un, iespējams, uzlabotu nākotnes redzējuma procesus.

VASAB rīkotajā jauno plānotāju konkursā tika izstrādāts

Apvienotās Baltijas jostas (United Baltic Belt) redzējums. Tas ir redzējums, kas paredz, ka līdz 2050. gadam Baltijas jūra un tās piekraste tiks pārvaldīta kā vienots veselums, kas paaugstinās dzīves kvalitāti, uzlabos Baltijas jūras vides stāvokli un saskaņos plānošanas procesu pāri robežām. Sīkāka informācija atrodama VASAB tīmekļa vietnē (<https://vasab.org/ypc/contest-results/>).

Redzējums Botnijas jūrai (The vision for the Bothnian Sea) parāda, kā var formulēt šādu JTP. To veido galvenie visaptverošie mērķi (apraksta ideālo situāciju nākotnē) un mehānisms, kas varētu palīdzēt sasniegt šos ideālus.

Redzējums par Botnijas jūru:

Botnijas jūra joprojām ir vieta ar unikālu dabas skaistumu, kur notiek cilvēku darbības, nekaitējot jūras ekoloģiskajam stāvoklim, veicinot cīņu pret globālajām klimata pārmaiņām un nodrošinot reģiona kopienu labklājību. Šis redzējums jāīsteno ar sešiem mērķiem, kas aptver ekosistēmas integritāti, aizsargājamās teritorijas, jūras satiksmi, atjaunojamo enerģiju, zivsaimniecību, kā arī reģionālo attīstību.

Visbeidzot, **Plan4Blue** projektā tika veikts ļoti visaptverošs vairāku metožu scenāriju process. Šī ir laba prakse, kas parāda vizionāru plānošanu, t.i., kā, izmantojot scenāriju metodi, sagatavot ilgtermiņa ilgtspējības vīziju. Šajā praksē scenāriju izstrādes procesā tika plaši iesaistītas ieinteresētās personas. Pieredze ir aprakstīta ziņojumā „Zilā izaugsme — virzītājspēki un alternatīvie scenāriji Somu līča un arhipelāga scenārijiem” (Blue Growth — Drivers

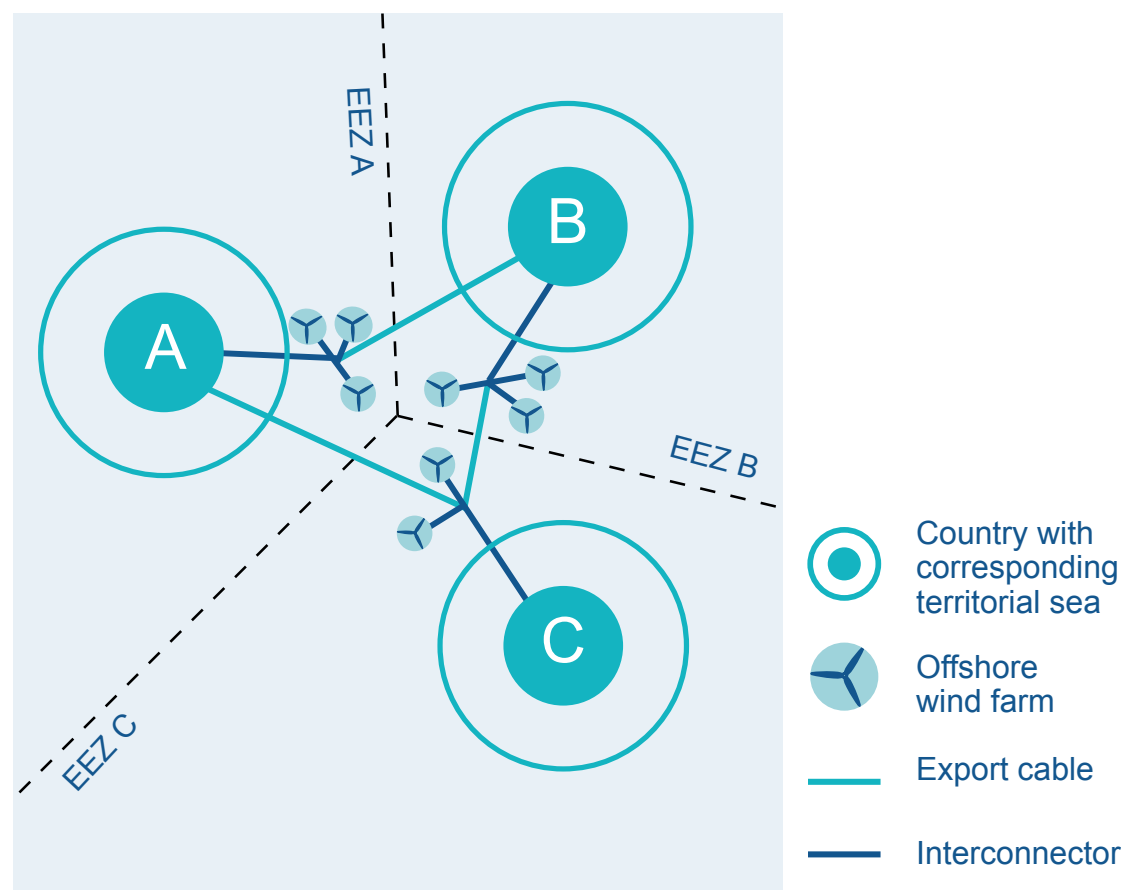
and alternative scenarios for the Gulf of Finland and the Archipelago Scenarios), kurā ļoti skaidri izskaidrota arī metodoloģija, tostarp tās piemērojamība citām teritorijām.

A 1.2. Nozaru vīzijas un vīziju process

Divas nozares sagatavoja savu vīziju par Baltijas telpas attīstību: jūras vēja enerģija (Baltic InteGrid projekts) un kuģniecība (BalticLINes projekts). Integrēts elektrotīkls nozīmē vīziju, kurā piekrastes vēja parki ir savienoti ne tikai ar savām izcelsmes valstīm, bet arī savā starpā. Tā ir integrētāka pieeja, t.i., savienojumi starp vēja ģeneratoru parkiem vairāku valstu teritoriālajos ūdeņos vai EEZ. Vēja parki ir savienoti cits ar citu, kā arī ar vairāku valstu krasta elektrotīkliem. Šādā situācijā dažiem zemūdens kabeliem ir divējāda izmantošana, jo tie kalpo gan kā starpsavienojumi, gan kā eksporta kabeli.

Baltic InteGrid projektā ir pārbaudīta šāda perspektīva par savienotu elektrotīklu Baltijas jūrā, ko paredzēts realizēt līdz 2050. Gadam, ko provizoriski dēvē par BOG 2050. Projekta analīze parādīja, ka daudzējādā ziņā savienots elektrotīkls būtu vislabākā metode, lai nodrošinātu, ka turpmākajās desmitgadēs Baltijas jūrā saražotā papildu elektroenerģija pēc iespējas efektīvāk sasniegtu galalietotājus. Šāds tīkls arī stiprinātu starpsavienojumus starp Baltijas jūras reģiona valstīm, uzlabojot enerģijas drošību.

BalticLINes projektā ir izstrādāti telpiski kuģniecības scenāriji Baltijas jūrā (Spatial shipping in the Baltic sea). Ziņojums “QUO VADIS pētot kuģniecības nākotni Baltijas jūrā” (QUO VADIS Exploring the future of shipping in the Baltic Sea) apkopo šos centienus, un var tikt uzskatīts par

Avots: Baltic InteGrid: ceļā uz elektrotīklu Baltijas jūrā, 5. lpp., pieejams: <http://www.baltic-integrid.eu/index.php/download.html> (skatīts 2020. gada 1. oktobrī)

paraugu, lai sagatavotu jūras telpiskās nozares vīzijas. Sīkāka informācija ir pieejama šī ziņojuma sadaļā par kuģošanu.

A 1.3. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Ir pieejama ar vīzijām saistītā labā prakse. Neraugoties uz lielo potenciālu ietekmēt plānošanas procesu un rezultātus, tas nav bieži izmantots. Iespējams, iemesls ir neticība redzējuma praktiskajam spēkam mainīt realitāti vai koncentrēšanās uz konkrētām plānošanas tēmām, kā to ierosina HELCOM-VASAB JTP DG. Vairākas valstis ir bijušas atturīgas, jo nav ilgtermiņa politikas un nozaru mērķu. Tomēr redzējumi ir svarīgi, lai iesaistītu ieinteresētās puses, papildinot ekonomisko un vides ilgtspēju ar sociālo ilgtspēju un apspriežot ilgtermiņa attīstības mērķus. Vismaz BJR nav pietiekami izstrādāts sarežģītāks starpnozaru redzējums (integrējot nozares), ko sagatavojušas dažādas iestādes (piemēram, BJR integrētas piekrastes apsaimniekošanas vīzija, ko ierosināja studenti BJR jauno plānotāju konkursā, kuru uzsāka un organizēja VASAB). Iespējams, ka uzdevums ar BJR JTP Vīzijas 2030 būtu jāatkārto ap 2022. gadu, ņemot vērā pēdējos 10 gados uzkrātās jaunās zināšanas (visās BJR ES valstīs sagatavotie JTP plāni) un pieaicinot citas iestādes. Lai īstenotu vīzijas, ir nepieciešama politiska apņemšanās (arī attiecībā uz savienoto tīklu).

A 2. 2. PĀRROBEŽU PLĀNOŠANA: KĀ SASKAŅOT JTP PLĀNUS STARP KAIMIŅVALSTĪM UN/VAI KAIMIŅU REĢIONIEM

Ar JTP saistītie pārrobežu gadījumi liecina par kaimiņvalstu kopīgiem plānošanas mēģinājumiem. Parasti regulatīvie vai pat nesaistošie JTP plāni, kas sagatavoti saskaņā ar Eiropas Parlamenta Direktīvu, par jūras telpiskās plānošanas satvaru tiek veikti valsts ietvaros, jo telpiskā plānošana joprojām ir valsts suverēns uzdevums. Tāpēc pārrobežu plānošanas mēģinājumi sniedz zinātību par plānošanas procesu atvēršanu un to iekļaušanu plašākā starptautiskā kontekstā. Šādi pārrobežu nereglementējoši izmēģinājuma plāni tika sagatavoti BaltSeaPlan un Plan Bothnia projektos. Labā prakse par saskaņotu JTP, kas šķērso vienas valsts reģionu robežas, nav konstatēta analizētajos projektos.

A 2.1. Pārrobežu plānošanas gadījumi

Ir apzināti četri pārrobežu izmēģinājuma jūras telpiskie plāni vai plānošanas procesi. Trīs no tiem ir īstenoti BJR rietumu daļā: vidējam sēklim (Polija un Zviedrija), Botnijas līcim (Somija un Zviedrija) un Pomerānijas/Arkonas līcim (Polija, Zviedrija, Vācija un Dānija) (BaltSeaPlan). Plāns attiecībā uz Botnijas jūru aptver BJR ziemeļu daļu (Plan Bothnia). Visi tie tika izpildīti pirms valsts JTP procesu uzsākšanas saskaņā ar ES direktīvu (Eiropas Parlamenta Direktīva par jūras telpiskās plānošanas satvaru). Tādējādi šos plānus var uzskatīt par oficiālo valsts plānu sagatavošanas posmu. To izstrāde palīdzēja attēlot visus esošos un potenciālos izmantošanas veidus plānotajās teritorijās neatkarīgi no to atrašanās vietas, uzsāka diskusiju par pārrobežu jautājumiem

un atklāja atšķirības kaimiņvalstu jūras teritoriju telpiskās attīstības virzienos, tādējādi veicinot pārrobežu konfliktu mēroga samazināšanos. Konstatējumi tika apkopoti projekta ziņojumos. Piemēram, Plan Bothnia project galarezultātā tika sagatavots JTP dokuments „Botnijas jūras plānošana“ (Planning the Bothnian Sea), ko kopīgiem spēkiem izstrādāja seši partneri un daudzi dalībnieki no Zviedrijas un Somijas reģionālajām un valsts iestādēm. Arī pārrobežu plānošanas metodoloģija tika pārbaudīta šajos pārrobežu jūras telpiskajos izmēģinājuma plānos. Papildus tam tika analizēts, apspriests vai konceptualizēts JTP starptautiskā procesa raksturs, dažādu ieinteresēto pušu lomas, saziņas metodes un modeļi, institucionālās iesaistes līmenis, kontaktu laiks un regularitāte, uzticības un sapratnes veidošana, sabiedrības komunikācija.

A 2.2. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Uzsākot valsts oficiālos JTP procesus, būtu jāuzsāk neoficiāli pārrobežu plānošanas mēģinājumi. Jo īpaši tos var turpināt īstenot ar valstīm, kas nav ES dalībvalstis, kuras neplāno savus jūras ūdeņus saskaņā ar valsts JTP. Taču šādi uzdevumi varētu būt noderīgi arī ES dalībvalstu teritorijās, kurās nepieciešama labāka pārrobežu plānošanas saskaņošana, piemēram, Rīgas jūras līcī vai Dānijas jūras šaurumā. Šādā gadījumā tos var izmantot, lai padziļinātu dažas svarīgas tēmas un iesaistītu pārrobežu ieinteresētās personas. Tomēr šādiem neformāliem plānošanas uzdevumiem nevajadzētu aizstāt juridiski noteiktos plānošanas procesus.

A 3. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA: SADARBĪBA JTP JOMĀ, KAS APTVER VAIRĀKAS VALSTIS

Starpvalstu sadarbība JTP jomā drīzāk izpaužas kā koncepcijas, ieteikumi, vadlīnijas, pieredzes apmaiņa, nevis kā starptautiski jūras telpiskie plāni. Pašlaik galveno forumu JTP transnacionālajai sadarbībai BJR nodrošina HELCOM-VASAB JTP darba grupa (vadlīniju izstrāde, informācijas un zināšanu apmaiņas veicināšana u. c.) un transnacionālie projekti, kas sagatavo jaunas idejas un ieteikumus, taču vairākos gadījumos tiem nav pietiekamu iespēju ietekmēt JTP realitāti un ir ierobežots laika periods to īstenošanai.

Līdz šim ir apzinātas astoņas būtiskas labās prakses: starpvalstu sadarbības tēmu testēšana un konceptualizācija (piemēram, priekšizpētes, koncepcijas u. c.) (Baltacar, Baltic Integrid, Plan4Blue) un starpvalstu sadarbības stiprināšana (BaltSpace, PanBalticScope (2), PartiSEApate un PlanBothnia). Turklāt daudzos projektos ir izstrādātas starptautiskas rekomendācijas, kas ir svarīgas visas Baltijas JTP plānošanas saskaņotībai: piemēram, PanBaltic Scope, BalticSCOPE, Baltic Rim, BalticLiNEs, PartiSEApate, BaltSeaPlan¹. Tās ir aplūkotas pie attiecīgajām tēmām, kas iekļautas šajos projektos. Papildus tam projekts (SeaPlanSpace) ir sagatavojis un pārbaudījis apmācības par JTP, kas tiek piedāvātas saskaņā ar starptautiski pieņemtām mācību programmām. Šis projekts tiks aprakstīts nodaļā par izglītību.

¹ Ieteikumi turpmākai JTP datu infrastruktūrai

A 3.1. Starpvalstu sadarbības procesi

Vēsturiskā secībā projekti PartiSEApate un Plan Bothnia vispirms veicināja BJR pārvaldības modeļa izstrādi starptautiskajā JTP jomā un BJR pārvaldības stiprināšanu JTP jomā. Modelis parāda darba sadalījumu starp dažādiem JTP dalībniekiem (ministrijām, plānošanas aģentūrām, citām ieinteresētajām personām) un dažādiem plānošanas mērogiem. Galvenie elementi ir šādi:

- HELCOM-VASAB JTP DG, ko veido VASAB un HELCOM dalībvalstu/pušu pārstāvji – lēmumi tiek pieņemti vienprātīgi,
- svarīgi dokumenti, ko izstrādājusi iepriekšminētā darba grupa, vadot vai atbalstot BJR JTP, piemēram: JTP principi, JTP ceļvedis un vadlīnijas, JTP valstu iedaļas (sākotnēji izstrādātas projekta PartiSEApate ietvaros), kas uzlabo JTP pārvaldību,
- dažādas ekspertu apakšgrupas, kas noteiktā laika periodā strādā pie konkrētām JTP tēmām (piemēram, JTP Datu ekspertu apakšgrupa),
- pastāvīgs JTP dialoga koordinators, ko nodrošina VASAB sekretariāts un, kam palīdz HELCOM sekretariāts,
- visas Baltijas sektora/ieinteresēto personu organizācijas,
- JTP praktizējošo² speciālistu tīkls,
- plānošanas forums³ (visas Baltijas mērogā).

BONUS BALTSPEACE projektā tika ierosināts turpināt modeļa paplašināšanu. Šī priekšlikuma būtība ir integrēt kolektīvu rīcības un aģentūru virzītu koordināciju. Tas nozīmē gan esošo Baltijas valstu starptautiskās sadarbības formu stiprināšanu, gan neformālās sadarbības padziļināšanu Baltijas valstu un to apakšlīmenī. Nepieciešami pastāvīgāki forumi (piemēram, kas aptvertu reģionālos un vietējos dalībniekus) starptautiskai sadarbībai ne tikai Baltijas jūras institucionālā līmenī, bet arī forumi konkrētiem jūras apakšbaseiniem un šaurumiem. Šādi forumi varētu nepārtraukti kalpot neformālās starptautiskās koordinācijas vajadzībām, kas tika atzīta par ļoti svarīgu, lai veicinātu praktiskākas diskusijas par JTP īstenošanu dažādās Baltijas jūras reģiona valstīs. Projekta Pan Baltic Scope ietvaros tika izvērtēti spēkā esošie galvenie dokumenti, kas nosaka starpvalstu sadarbību (Baltijas jūras plaša mēroga JTP principi, Baltijas jūras JTP reģionālais ceļvedis 2013-2020 un Vadlīnijas pārrobežu konsultācijām, sabiedrības līdzdalībai un sadarbībai), un tika sagatavoti ieteikumi iespējamai struktūras atjaunināšanai. Atsevišķs novērtējums tika veikts vadlīnijām par ekosistēmu pieejas īstenošanu JTP Baltijas jūras reģionā. Projekta ietvaros tika aizsākta arī ideja par plānošanas forumu. Plānošanas forums ir praktisks instruments, kas palīdz risināt plānošanas jautājumus Baltijas jūras reģionā, nodrošinot pārrobežu perspektīvu un lielāku saskaņotību. Forums ir darbojies kā praktiska informācijas izplatīšanas un sadarbības platforma, atbalstot notiekošos valsts un reģionālos JTP procesus un JTP politikas īstenošanu. Tas

² Apraksts datu grupai tika sagatavots projekta PartiSEApate ietvaros, un praktiskais atbalsts un palīdzība datu grupas sanāksmēm tika nodrošināta vairākos HASPS projektos

³ Skatīt: <http://www.panbalticscope.eu/activities/cross-border-collaboration-and-consultation-to-support-national-JTP-processes/planning-forum>

sniedza iespēju padziļinātām diskusijām, praktisku darba grupu izveidei un labās prakses un pieredzes apmaiņai JTP jomā starp praktizējošiem speciālistiem. Tas ir papildinājis pašreizējo sadarbību HELCOM-VASAB JTP darba grupā ar praktiskām, uzdevumorientētām un neformālām darba metodēm, tādējādi veicinot efektīvu, pilnīgāku un spēcīgāku JTP tīklu. Turklāt projekta Plan4Blue ietvaros tika izstrādāti ieteikumi par pārrobežu sadarbību. Tie uzsver, cik svarīga ir informācijas apmaiņa, mācīšanās un JTP ilgtermiņa cikliskums. Visbeidzot, JTP iestāžu starptautiskā sadarbība attiecībā uz konkrētiem plānošanas jautājumiem kā daļa no oficiālās JTP plānošanas tika pārbaudīta projekta Pan Baltic Scope ietvaros (piemēram, Somijas-Ālandu-Zviedrijas gadījumā). Pan Baltic Scope projekts un tā priekšgājējs Baltic SCOPE apvienoja Baltijas jūras reģiona plānošanas iestādes, lai kopīgi izskatītu ar JTP plānošanu saistītas problēmas, palielinātu JTP plānošanas kapacitāti un apspriestu kopīgus plānošanas risinājumus pārrobežu jautājumos. Projektos veiktais process, kas saistīts ar notiekošajiem (vai sagatavošanas posmā esošajiem) valsts JTP procesiem. Baltic SCOPE projekta ietvaros tika pārbaudīta un izmantota pakāpeniska un transversāla plānošanas pieeja Somijas-Ālandu-Zviedrijas gadījumā. Pasākumi ietvēra novērtējuma ziņojumu sagatavošanu, plānošanas vajadzību noteikšanu, risinājumu meklēšanu un vienošanos par secinājumiem. Viena no gūtajām atziņām ir, ka starptautiskajai sadarbībai ir nepieciešams komandas darbs visā Baltijas līmenī, kā arī divpusējs vai trīspusējs darbs starp valstīm. Ļoti noderīga ir arī kopīgu plānošanas pierādījumu, kritēriju un pieeju izstrāde. Projektā ierosināts

izveidot pastāvīgu forumu sakaru dibināšanai un praktiskai sadarbībai starp plānošanas iestādēm.

A 3.2. Starptautiskās plānošanas koncepcijas

Ir izstrādātas un pārbaudītas vairākas koncepcijas. Pirmā ir saistīta ar lineāro infrastruktūru. Labās prakses būtība ir tajā, kā sagatavot priekšizpēti par starptautiskiem enerģijas pārvades savienojumiem, ņemot vērā telpiskās attīstības sarežģītību, konfliktējošas teritoriālās intereses un JTP nacionālo raksturu. Baltic Integrid projekta ietvaros tika veikta divu gadījumu priekšizpēte – elektriskajam savienojumam starp Poliju, Zviedriju un Lietuvu, kas integrēts ar šajās valstīs plānotajiem jūras vēja ģeneratoru parkiem, Vācijas un Zviedrijas starpsavienojumam ar iespēju pieslēgt jūras vēja ģeneratoru parkus, kas atrodas Dānijā (Bornholmas piekrastē). Pētījuma analītiskais darbs ietvēra esošo un plānoto jūras vēja ģeneratoru parku projektu un infrastruktūras analīzi, telpisko un vides analīzi, tehniskā dizaina un izmaksu un ieguvumu analīzi, pamatojoties uz ENTSO-E izmaksu un ieguvumu analīzes metodiku. Katram no diviem gadījumiem tika izstrādāti 6 scenāriji ar gadījuma izpēti, pamatojoties uz integrācijas līmeni un vēja parku attīstības ātrumu reģionā. Otra labā prakse ir saistīta ar starptautisko tūrismu. Baltacar projekta ietvaros tika izstrādāta koncepcija par kopīgiem starptautiskiem niršanas parkiem, kas atrodas pierobežas teritorijās. Projektā ir iesaistītas 3 valstis. Tas ir arī noteicis kopīgus principus attiecībā uz niršanu un jūras kultūras mantojumu. Tā ir inovatīva ideja, lai popularizētu jūras kultūras mantojumu ne tikai vienā valstī. Tas liek radīt kopīgus noteikumus un

veicināt sadarbību, kas var notikt tikai tad, ja šīs valstis viena otrai uzticas un tām ir pietiekamas likumdošanas instances. Turklāt tas noņem šķēršļus, piemēram, jūras valstu robežas, tāpēc zemūdens kultūras mantojuma monitorings vai niršanas darbības nebūtu vienas valsts robežās. Trešā labā prakse tika izstrādāta projekta Plan4Blue ietvaros. Projekta ietvaros tika veiktas trīs pārrobežu gadījumu izpēti par kuģniecību, pelaģisko zveju un NATURA2000 tīklu. Turklāt projekta ietvaros tika pārskatīta literatūra par pārrobežu sadarbību telpiskajā plānošanā gan jūras, gan sauszemes kontekstā.

A 3.3. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Starpvalstu sadarbībai JTP plānošanā ir stabils pamats un tradīcijas BJR. JTP plānotāji apzinās, kurās situācijās un kādos jautājumos ir lietderīga cieša sadarbība starp valstīm. Ir izstrādātas arī oficiālo plānu saskaņošanas procedūras. Turklāt dažādos projektos ir īstenoti elementi, kas prasa starptautisku sadarbību JTP jomā (kas ir noteikti Vīzija 2030). Informācija ir pieejama ES JTP Platformā. Galvenā dilemma ir esošā sadarbības veida paplašināšana, lai īstenotu plašāku, t.i., daudzlīmeņu pārvaldības transnacionālo modeli. Tam būtu jāiesaista citas ministrijas valsts (vai reģionālā) līmenī.

A 4. UZRAUDZĪBA UN VĒRTĒŠANA: PLĀNU ĪSTENOŠANAS UZRAUDZĪBA UN TO IETEKMES/REZULTĀTU UZRAUDZĪBA UN NOVĒRTĒŠANA

Uzraudzība un novērtēšana būs viena no galvenajām JTP interesēm, kad plāni tiks izstrādāti un sāks darboties. Tas būs ārkārtīgi sarežģīts uzdevums attiecībā uz starptautisko ietekmi, jo dažādi plāni tiks veidoti atšķirīgi (metodoloģiskas vai pat aksioloģiskas atšķirības). Pieredze šajā tēmā ir nepietiekama, ir apzinātas tikai dažas labās prakses (ES JTP Platforma, Baltic SCOPE, Pan Baltic Scope un BaltSpace). Tomēr arī SDI4SEB projekta rādītājus var uzskatīt par piemēru monitoringa mēģinājumam, kas galvenokārt aptver piekrastes zonas.

A 4.1. Labās prakses uzraudzība

Kā daļu no JTP “Zilās izaugsmes tehniskā pētījuma” (Blue Growth Technical Study) (2017), ES JTP Platforma publicēja “JTP indikatoru attīstības rokasgrāmatu” (Handbook on JTP Indicators Development) (2018), kas palīdz iestādēm noteikt JTP mērķus un izstrādāt atbilstošus rādītājus, lai uzraudzītu JTP procesus un sasaistītu to rezultātus ar zilo izaugsmi. Tajā sniegta pakāpeniska pieeja JTP rādītāju izstrādei un JTP kopienai sniegti ieteikumi par telpisko rādītāju izmantošanu, lai atbalstītu ilgtspējīgas zilās izaugsmes iekļaušanu JTP procesos. Nav universālu risinājumu JTP un ar to saistīto rādītāju izstrādei, tāpēc rokasgrāmatā ir piedāvāta elastīga pieeja ar iespējamo rādītāju piemēriem, kas jāpielāgo vietējam kontekstam. JTP procesos jāvadās pēc iepriekš noteiktiem mērķiem, kuru sasniegšanai var sekot līdzi, izmantojot atbilstošus rādītājus.

Projekta BaltSpace ietvaros tika izmēģināta indikatoru sistēma, kas kalpo kā monitoringa instruments, lai izsektu saikni starp jūras ekonomisko attīstību un vides un sociālekonomisko stāvokli plānošanas reģionā. Galvenais mērķis ir noskaidrot, vai JTP ir labvēlīga piekrastes kopienām ekonomiskās izaugsmes un sociālās labklājības ziņā, kā arī jūras vides vispārējam ekoloģiskajam stāvoklim. Indikatoru sistēmas var izmantot, lai novērtētu JTP ietekmes ex ante un novērtētu tās ex post, piemēram, attiecībā uz telpisko efektivitāti, ekosistēmu funkcionalitāti, navigāciju, ekonomisko izmaksu samazināšanu un ieguldījumu sabiedrības labklājībā.

Baltic SCOPE projekta ietvaros tika izstrādātas vadlīnijas par starptautiskās sadarbības novērtēšanu un uzraudzību jūras telpiskās plānošanas jomā. Vadlīnijās ir ierosināts, kā varētu novērtēt šādus procesus. Tās ir balstītas uz secinājumiem, kas gūti, pārskatot literatūru par telpiskās plānošanas novērtēšanu jūrā un uz sauszemes, un jo īpaši uz projekta īstenošanas laikā savāktajiem materiāliem. Vadlīnijās uzsvērts, ka pārrobežu sadarbība tiek īstenota ļoti dažādos kontekstos un tai ir ļoti atšķirīgi mērķi. Attiecībā uz novērtēšanas struktūras sagatavošanu tas nozīmē, ka struktūru nevar iesniegt kā vienu standarta novērtēšanas protokolu. Tā vietā tai jābūt elastīgai un pielāgojamai dažādiem kontekstiem un gadījumiem.

Pan Baltic Scope projekta ietvaros tika izstrādāts konceptuāls pamats uzraudzībai un novērtēšanai. Šim nolūkam tika izvērtēta literatūra par JTP un zemes telpiskās plānošanas novērtēšanu, kā arī literatūra par plaša mēroga, daudzlīmeņu un daudznozaru politikām, kurām ir daudz kopīga ar plaša mēroga telpisko plānošanu, piemēram, JTP. Citā projekta daļā tika veikts praktisks darbs kopā ar Latvijas un Polijas JTP iestādēm, lai sekotu līdzi tam, kā tās plāno uzraudzīt un novērtēt savu nacionālo JTP.

Galvenie secinājumi par JTP plānu novērtēšanu ir šādi. Pirmkārt, plāniem izvirzītie mērķi ne vienmēr ir pietiekami konkrēti, lai tos varētu sekmīgi uzraudzīt un novērtēt. Ir jāizstrādā vispārīgi mērķi un konkrētāki apakšmērķi.

Otrkārt, noderīgi rādītāji nav vērsti tikai uz plānu rezultātiem. Projektā ir noteikti rādītāji, kas koncentrējas uz JTP kontekstu, uz procesu un ieguldījumiem, kas nepieciešami veiksmīgai JTP un uz jaudu, kas nodrošina vēlamos rezultātus.

Visbeidzot, JTP uzraudzību nevar balstīt tikai uz rādītājiem, jo ir grūti noteikt, kuras izmaiņas ir JTP rezultāts un kuras nav. Papildus var apkopot ekspertu un ieinteresēto pušu ieguldījumu, veicot apzinātu un sistemātisku novērtējumu par to, kā JTP ietekmē jūrnieceības nozares, jūras vidi un sabiedrību.

A 4.2. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Šis ir viens no aktuālākajiem jautājumiem turpmākajā BJR sadarbībā JTP jomā. Teorētiskie pamatojumi pastāv, taču šis jautājums ir jāpadziļina un jāturpina pārbaudīt praksē. Tas būtu jā dara starptautiskā projekta un profesionālā diskursa (pieredzes apmaiņas) ietvaros HELCOM-VASAB JTP DG līmenī. Uzmanība jāpievērš JTP pārvaldības uzraudzībai un JTP ietekmei uz zilajām ekonomikām. Īstenošana ir jāparāda daudz skaidrāk, un ir jānovērtē un jāuzrauga iespējamās sekas citām aģentūrām/ministrijām. Tas ir galvenais adaptīvā JTP priekšnoteikums.

B. ANALĪZE

B 1.1. SOCIĀLEKONOMISKĀ ANALĪZE: JTP SOCIĀLEKONOMISKĀS IETEKMES NOVĒRTĒŠANA UN PALIELINĀŠANA

Sociālekonomiskā analīze ir svarīga ne tikai JTP, bet arī citos pārvaldības procesos. Plānojot JTP, tie piedāvā salīdzinošu ietvaru dažādiem JTP lēmumiem, t.i., palīdz plānotājiem atrast dažas prioritātes telpisko konfliktu situācijā. Taču to galvenā loma ir darboties kā robežšķērsojošam objektam JTP procesa gaitā. Līdz šim šajā tēmā tika apzinātas astoņas labas prakses piemēri. Lielākā daļa no tiem ir saistīti ar novērtēšanu, kas balstīta uz konkrētiem gadījumiem un rīku izstrādi (ES JTP Platforma, Plan4Blue, BaltSpace, Pan Baltic Scope, Land-Sea-Act, Baltic Blue Growth). Ir arī daži vairāk uz lietojumu orientēti labās prakses piemēri, piemēram, priekšlikumi par jauniem produktiem vai pakalpojumiem, kas rada inovatīvus sociālekonomiskos ieguvumus, kam nepieciešama jūras telpa (BalticRIM, GRASS).

B 1.1. 1.1. Analīze un mēģinājumi novērtēt sociālekonomiskos ieguvumus, tostarp rīkus

ES JTP Platforma 2017. gadā organizēja apaļā galda diskusiju par sociālekonomikas jautājumiem JTP. Mērķis bija apmainīties ar informāciju par notiekošajiem pētījumiem un gūt labāku izpratni par JTP sociālekonomiskajiem aspektiem. JTP sociālekonomisko aspektu izpēte bija (un joprojām ir) tikai sākuma stadijā, un iesaistītie pētnieki var būt ieinteresēti citos projektos izmantotajās metodoloģijās un pieejās. Apaļā galda diskusijas mērķis bija veicināt

labāku izpratni par šīm metodēm un papildus rosināt konkrētus pētniecības jautājumus.

Projektā Pan Baltic Scope tika apkopotas atziņas par to, kā ekonomisko, sociālo, kultūras un ekosistēmu pakalpojumu

ietekmi varētu izprast un novērtēt JTP kontekstā, kādas metodes, pieejas un koncepcijas ir pieejamas to novērtēšanai, kādi ir pētījumu piemēri, kas varētu sniegt noderīgus rezultātus, un kāds ir pašreizējais stāvoklis šo ietekmju novērtēšanā Baltijas jūrā. Projektā tika sniegti ieteikumi par to, kā izstrādāt ekonomiskās un sociālās analīzes sistēmu JTP. Projekta ietvaros tika izstrādāts arī ekonomiskais modelis dažādu jūras izmantošanas scenāriju izmaksu un ieguvumu novērtēšanai Igaunijā, tostarp tiešsaistes rīks PlanWise4Blue. Šis rīks ir lietojumprogramma, kas apvieno jūras ekonomikas un kumulatīvās ietekmes novērtējuma modeļus. Šāds modelis ļauj novērtēt dažādu apsaimniekošanas scenāriju ekonomiskos ieguvumus un to ietekmi uz vidi visā Igaunijas jūras telpā. Pieteikumā novērtē tādu nozaru ekonomisko ieguvumu kā: zivsaimniecība, akvakultūra, niedru vākšana, vēja enerģija, jūras transports un rekreācija, kā arī cilvēka darbības kumulatīvā ietekme uz dabas resursiem. Lietotne attēlo ekosistēmu pakalpojumu (t.i., apgādes, regulēšanas un apkopes pakalpojumu) rādītāju vērtības visā Igaunijas jūras telpā, kā arī novērtē dažādu scenāriju ietekmi uz modeļa rezultātiem

Land-Sea-Act “Zilās izaugsmes pārbaudes ziņojums” (Blue Growth Check Report) analizē pašreizējo sociālekonomisko situāciju un sniedz novērtēšanas instrumentu, lai pārbaudītu apstākļus un novērtētu potenciālu zilās izaugsmes veicināšanai. Rīcības plāns integrētai uzņēmējdarbībai un zilajai izaugsmei piedāvās risinājumus esošajām problēmām, kas kavē zilo izaugsmi.

Plan4Blue ir izstrādājis izpētes metodi (kvalitatīva un

kvantitatīva pētījuma kombinācija) scenāriju procesam un ekonomiskajai un sociālekonomiskajai analīzei. Izvēlēto zilās ekonomikas uzņēmumu pašreizējais stāvoklis un potenciāls projekta teritorijā tika pētīts arī ar statistisko analīzi, ko papildināja intervijas par nākotnes tendencēm un zilo industriju stratēģiju analīze. Zilo nozaru ekonomiskie rādītāji tika pētīti, izmantojot statistisko analīzi un ielaides-izlaides tabulas. Projektā ir izstrādāti arī ieteikumi ilgtspējīgas zilās ekonomikas analīzei.

BaltSpace projektā ir izstrādāts telpisks izmaksu un ieguvumu analīzes rīks, kas paredzēts ar OWF attīstību saistīto izmaksu un ieguvumu sadalījuma analīzei. Šis rīks veicināja izpratni par to, kuri dalībnieki (piemēram, lielle uzņēmumi, MVU, uzņēmumi/darbinieki konkrētā reģionā utt.) gūst labumu. Turklāt tas palīdz parādīt ieguvumu ģeogrāfisko sadalījumu. Tas tika izmēģināts Vācijā, lai analizētu izvēlēto piekrastes fermu telpiski ekonomisko ietekmi.

Baltic Blue Growth ietvaros tika sagatavots ziņojums par gliemju audzēšanas sociālekonomiskajiem aspektiem Baltijas jūras reģionā. Sociālekonomiskā analīze atvieglo gliemju audzētavu pielāgošanu vietējiem apstākļiem. Attīstot šādu nozari, katrā gliemju audzētavā var radīt vismaz divas līdz četras jaunas tiešas darba vietas. Attīstoties nozarei, tai būs tieša un netieša ietekme uz tūrisma nozari. Gliemju audzēšana netieši ietekmētu nelegālās zvejas samazināšanu, jo gliemju audzētavas inspekcija novērstu iespējamo nelegālo zveju.

B1.2. Jauni jūras produkti un pakalpojumi, kas sniedz sociālekonomiskas priekšrocības

BalticRIM ietvaros tika sagatavots statusa ziņojums par sociālekonomiskajiem aspektiem. Ziņojumā norādīts, kā jūras un zemūdens kultūras mantojumu saistīt ar zilās ekonomikas nozarēm. Ziņojumā sniegts pārskats par sociālekonomiskajiem aspektiem un citiem pārvaldības jautājumiem, kas saistīti ar jūras un zemūdens kultūras mantojumu.

GRASS projekta labā prakse ir saistīta ar makroaļģu vākšanu. Tāpēc prakse sniedz ieskatu, kā izmantot akvakultūru sociālekonomisko ieguvumu gūšanai, un parāda risinājumus, kā pārvarēt virkni problēmu, arī saistībā ar JTP. No makroaļģēm iegūto biomasu var izmantot kā pārtiku un patēriņa preces, piemēram, plastmasu un enerģiju, un tā var kalpot kā sociāli ekonomisks ieguvums dažiem (attāliem) Baltijas jūras piekrastes reģioniem. Lai palīdzētu plānotājiem atrast piemērotas vietas akvakultūrai un jo īpaši makroaļģu audzēšanai, GRASS apkopoja un analizēja vides datus, apzināja vietas, kurās var audzēt makroaļģes, un noteica efektīvas ražošanas metodes. Kā vadlīnijas audzētājiem, atbildīgajām pārvaldes iestādēm, kā arī jūras teritoriju plānotājiem ir sagatavota rokasgrāmata par efektīvām makroaļģu audzēšanas metodēm Baltijas jūras reģionā, kā arī apstiprinātas lietotājam draudzīgas faktu lapas par makroaļģu audzēšanas potenciālu un ietekmi uz vidi. Rokasgrāmata par regulatīvajām iespējām un šķēršļiem, kas saistīti ar makroaļģu audzēšanu Baltijas jūrā, ir vēl viens būtisks rezultāts, lai atbalstītu uzņēmējus uzsākt šādu uzņēmējdarbību un sekmētu reģiona ekonomisko izaugsmi.

B 1.3. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

BJR turpinās darbs pie sociālekonomiskās analīzes. Tā joprojām ir sākuma stadijā, testējot dažus rīkus un pieejas, taču tā ir sasniegusi kritisko masu, lai kalpotu kā robežu aptverošs objekts. Šāds darbs būtu jāatbalsta arī turpmāk. Ir jāturpina darbs šajā virzienā, jo īpaši, lai izstrādātu telpiski orientētus instrumentus, kas JTP plānotājiem norādītu, kādas būs sociālekonomiskās sekas (primārās, sekundārās un terciārās, t.i., ar multiplikatora efektu), ja konkrētā jūras telpa tiks piešķirta konkrētai jūras izmantošanai. Ir jāizstrādā dažādi instrumenti, jo rīku MIX nodrošina vislabāko priekšstatu. Ir nepieciešams daudz vairāk paplašināt šo tēmu, iesaistot vairāk ekonomistu.

B 2. JTP ZINĀŠANAS: JTP ZINĀŠANU UZKRĀŠANA UN APMAIŅA

JTP ir salīdzinoši jauns veids, kā pārvaldīt jūras telpu, kas gadsimtiem ilgi tika uzskatīta par bagātīgu un visiem pieejamu. Plašam ieinteresēto personu lokam šis pārvaldības mehānisms ir nezināms un var izraisīt pat zināmus aizspriedumus. Šādā situācijā sistemātiskai informācijas un zināšanu apmaiņai ir liela nozīme, lai mazinātu šādus sociālos šķēršļus. Zināšanu apmaiņa ir labākais veids, kā informēt ieinteresētās personas par ieguvumiem un izmaksām, kas saistītas ar JTP. Pateicoties tam, JTP var gūt

lielāku sabiedrības atzinību. Tādējādi galvenais uzdevums ir izglītēt plašu to personu loku, kuras skar JTP, ne tikai JTP plānotājus vai pētniekus. Šāda izglītība var notikt dažādos veidos, sākot ar dažādu mācību un informatīvo materiālu sagatavošanu un beidzot ar formālu apmācību, ko organizē plānotāji vai JTP pētnieki. Līdz šim šajā tēmā ir apzinātas vairākas labas prakses (PlanCoast, ES JTP Platforma, Baltic SCOPE, Baltacar, BaltSeaPlan, SeaPlanSpace, BaltSpace, BalticRIM, BalticLINes, Knowledge Flows). Arī (maģistra) darbi ir izstrādāti dažu starptautisku projektu ietvaros (piemēram, Pan Baltic Scope). Papildus tam ir vērts pieminēt arī Baltic JTP forumus vai “Connecting Seas” konferenci un tematiskos seminārus, jo šīm konferencēm ir bijusi liela izglītojoša loma – tika demonstrēti, apspriesti un skaidroti dažādi JTP elementi. Tas ir piemērs savstarpējai zināšanu apmaiņai starp dažādām JTP ieinteresētajām personām.

B 2.1. Informācijas avotu izstrāde pašizglītībai

Tradicionālās rokasgrāmatas un vadlīnijas ir saistītas vai nu ar JTP, vai ar dažiem tās aspektiem. Pazīstamākā BJR PlanCoast mācību grāmata ir ar nosaukumu „Rokasgrāmata par integrētu jūras telpiskās plānošanas sistēmu” (Handbook on integrated Maritime Spatial Planning). Tajā ir izskaidrots JTP pamatojums un izklāstīts JTP cikls ar nepieciešamajiem pasākumiem katrā posmā. Baltic SCOPE projekta ietvaros tika izstrādāts ziņojums, kurā aprakstīta Latvijas Republikas iekšējo ūdeņu, teritoriālo ūdeņu un ekskluzīvās ekonomiskās zonas jūras telpiskā plāna izstrādē izmantotā metodoloģija (jeb recepte). Līdzīgi apraksti atrodami BaltSeaPlan ziņojumos (Vidus sēkļa, vai Pomerānijas līča gadījumā – tajos arī parādīta JTP metodoloģija). Baltacar projekta laikā

tika izveidota rokasgrāmata ar padomiem un piemēriem, kā izveidot niršanas parku. Praktiskie piemēri galvenokārt ir ņemti no Stokholmas arhipelāgā esošā Dalarē niršanas parka darba.

ES JTP Platforma sniedz visaptverošu pārskatu par visbiežāk uzdotajiem jautājumiem par 21 ar jūras telpisko plānošanu saistītu tematu, pamatojoties uz sekundārajiem un terciārajiem pieejamajiem materiāliem no projektiem, prakses un JTP procesiem un papildinot tos ar oriģinālu ES JTP Platformas komandas darbu, veicot pētījumus un organizējot ekspertu apalā galda diskusijas. Biežāk uzdoto jautājumu lapās ir sniegts vispārīgs pārskats par tēmu un tās galvenajiem jautājumiem, kam seko biežāk uzdoto jautājumu kopums, kam pievienotas izsmeljošas atbildes. Atbildes ir saistītas ar konkrētiem piemēriem un vadlīnijām, kas atrodamas ES JTP Platformas tīmekļa vietnē, un ir iedalītas attiecīgajās praksēs, projektos, vadlīnijās un instrumentos, plānos un pētījumos, pētījumos un metodoloģijās, plānos un izmēģinājuma plānos, lēmumu atbalsta/novērtēšanas instrumentos un datu portālos. Kopumā arī biežāk uzdoto jautājumu saturs tieši atspoguļo ES JTP Platformas ekspertu grupas izstrādātos pamatdokumentus un pētījumus. Visos gadījumos sākotnējais devums un virzītājspēks biežāk uzdotajiem jautājumiem un tēmām tika vispārināts, lai izveidotu saikni ar citiem attiecīgajiem jautājumiem, kā arī ar jebkuru materiālu, kas var uzlabot lasītājam sniegtos norādījumus.

These are the 21 topics for which an FAQ page has been created:

1. Klimata pārmaiņas;
2. JTP komunikācija;
3. Pārrobežu sadarbība;
4. JTP sektori (ar 9 plašām apakšsektoru sadaļām);
5. Starpnozaru integrācija
6. Ekosistēmas pieeja;
7. Rādītāji, uzraudzība un novērtēšana;
8. Jūras un sauszemes mijiedarbība JTP;
9. Jūras kultūras mantojums un JTP;
10. JTP datu un novērtēšanas rīki;
11. JTP zilajai izaugsmei;
12. JTP iespējas un scenāriji;
13. JTP stratēģijas;
14. JTP vīzijas;
15. Daudzpakāpju pieeja JTP;
16. Valsts aizsardzība un drošība;
17. Dabas aizsardzība;
18. Ieinteresēto personu iesaistīšana;
19. Zinātniskie pētījumi;
20. Sociālekonomiskie aspekti;
21. Stratēģiskie vides novērtējumi

B 2.2. Informētības paaugstināšana

Vairāku projektu ietvaros tika sagatavoti dažādi, daudzos gadījumos netradicionāli materiāli, lai izglītotu un palielinātu informētību par JTP. Nestandarta rīki attiecas uz komiksiem un spēlēm par JTP. Projekta BaltSeaPlan ietvaros Baltijas jūras WWF birojs Vācijā izstrādāja viegli saprotamu / nezinātnisku brošūru. Brošūra ir saistoša, jo tajā ir izmantots jautrs komiksu formāts, lai attēlotu JTP procesa mērķus un iespējamus ieguvumus. Brošūras galvenais mērķis ir izskaidrot JTP procesu nespeciālistiem. Publikācijā ir izskaidroti dažādi JTP procesa posmi, sākot no interešu konfliktiem un konkurējošiem izmantošanas veidiem līdz rūpīgai telpisko aspektu analīzei un plāna galīgajai izstrādei. Tajā ir parādīts, kā, iesaistot iestādes, ieinteresētās personas un interešu grupas, ir jārod risinājumi, lai izstrādātu oficiālu noteikumu kopumu visiem izmantošanas veidiem. Citi mērķi bija izskaidrot tādus pamatprincipus kā: uz ekosistēmām balstītu pieeju, līdzdalības pieeju, kā arī zonēšanas pieeju. BalticLInes projekts ļāva izstrādāt un izmantot interaktīvās simulācijas platformas “MSP Challenge” Baltijas jūras versiju. Šī versija tika izmantota trijos semināros, kas notika BJR, un, kuros piedalījās gandrīz 100 reģiona ieinteresētās personas enerģētikas, kuģniecības un vides jomā. Balstoties uz JTP izaicinājuma koncepciju, projekta BalticLInes (modificēts BalticRIM) ietvaros Krievijā tika organizēta biznesa spēle par jūras telpisko plānošanu jūras kultūras mantojumam, lai praktiski apmācītu ieinteresētās personas JTP un jūras kultūras mantojuma jautājumos. Šī ir vienkārša spēle, kurā galvenokārt tiek izmantoti apraksti un kartes. Nav nepieciešams IT atbalsts vai citi sīkrīki. Spēle

nostāda JKM pret citiem jūras lietotājiem un ļauj pieņemt apzinātākus lēmumus par JKM.

Nesen uzsāktajā ERASMUS+ projektā Knowledge Flows in JTP tiek izmantota uz problēmu risināšanu balstīta mācību pieeja, un mācību koncepciju, rīku un materiālu portfeli tiks iekļauti tiešsaistes resursi un digitālās spēles kā MSP Challenge, kas ir tālāk attīstīta, pamatojoties uz BalticLines projekta, kā arī tā māsas projekta NorthSEE pieredzi.

B 2.3. Formālā izglītība

BaltSpace kurss tika piedāvāts angļu valodā, un tā mērķauditorija galvenokārt bija jaunie pētnieki un profesionāļi. Tā mērķis bija palīdzēt analizēt, kā pārrobežu integrācijas problēmas izpaužas dažādās JTP situācijās. Apmācības notika kā nedēļu ilga vasaras skola, kurā BONUS BaltSpace pētnieki un uzaicinātie JTP eksperti iepazīstināja ar jaunākajām aktualitātēm akadēmiskajā diskursā un sniedza empīriskus ieskatus par starptautiskiem JTP un integrācijas izaicinājumiem. Studenti tika iesaistīti arī konkrētu JTP problēmu risināšanā. Viņi ne tikai guva jaunas atziņas par transnacionālo JTP, bet arī paplašināja savu starptautisko profesionāļu tīklu JTP pētniecības un prakses jomā.

Līdz šim JTP mācības galvenokārt tika piedāvātas EU valstīs angļu valodā un bija paredzētas šaurai JTP plānotāju, studentu un pētnieku mērķa grupai. Netika aptverts plašs ieinteresēto personu loks. SeaPlanSpace izglītības

priekšlikuma jaunums ir tas, ka tiek piedāvāta sistemātiska (parasti 90 stundas vienā semestrī) pēcdiploma apmācība speciālistiem un studentiem par JTP saskaņā ar standartizētu starptautiski saskaņotu mācību programmu. Dilemma, kas saistīta ar šādām plaši piedāvātām apmācībām, ir tāda, ka tām nepieciešama starptautiska pieeja (t. i., kopīgi standarti, kopīgs zināšanu fonds u. c.), bet, ja ir paredzēts iesaistīt plašu ar JTP saistīto struktūru loku, tās būtu jāpiedāvā valstu valodās. SeaPlanSpace projekta ietvaros izstrādātās labās prakses būtība ir visu projektā iesaistīto valstu resursu apvienošana mācību satura sagatavošanai. Apmācības aptver gan praktiskos, gan teorētiskos JTP aspektus, un tās piedāvā universitātes pasniedzēji un personas ar praktisku pieredzi JTP jomā. Lielākā daļa lektoru ir no valsts, kurā notiek mācības un no kuras tiek pieņemti dalībnieki, bet daļu mācību pasniedz ārzemju eksperti ar tulkojumu valsts valodā. Apmācību pamatā ir piecu valstu ekspertu kopīgi izstrādātas instrukcijas/rokasgrāmatas. Rokasgrāmatas ir divvalodu - valsts valodā un angļu valodā. Pateicoties tam, mācību programmas sagatavoja labākie JTP eksperti, kuri bija iesaistīti arī mācību materiālu (instrukciju/rokasgrāmatu) sagatavošanā. Lai gan mācības notiek valsts valodā, daļu no tām vada starptautiski eksperti, lai nodrošinātu, ka apmācāmie izprot dažādus aspektus, dimensijas un atšķirības citās plānošanas valstīs. Kopīgi sagatavojot pārrobežu mācības, tiks izveidots jūras pārvaldības tīkls. Plānots, ka projekta partneru izveidotais tīkls paliks atvērts. Apmācībām var pievienoties izglītības iestādes un JTP galalietotāji, kurus interesē šī tēma. Tās turpinās atjaunināt instrukcijas un pēc pieprasījuma sagatavos jaunas.

Tās piedāvās apmācību JTP galalietotājiem, izmantojot komerciālus vai valsts līdzekļus.

Knowledge Flows JTP ir balstīts uz pieredzēm, kas gūtas JTP kopienā, kur studenti ir strādājuši kopā ar JTP pētniekiem un plānotājiem, lai kopīgi veidotu meistarklases un doktorantūras kursus. Reālas plānošanas problēmas tiks izstrādātas vietēja mēroga gadījuma izpētes materiālā, kas tiks iekļauts JTP vasaras/ziemas skolās, kā arī semināros jaunajiem plānotājiem.

B 2.4. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Starptautiskajai JTP izglītībai ir dažādas formas un formāti. Ir pieejama zinātība un pieredze, ko var pielāgot dažādu BJR valstu vajadzībām. BJR tika sasniegta nepieciešamā kritiskā masa, mērķa grupām tika piedāvāti īpaši paredzēti (vai to vajadzībām pielāgoti) izglītības pasākumi. Ja nākotnē būtu jāatbalsta apmācības, tās būtu jāorientē uz iestādēm no valstīm, kurās ir vislielākās problēmas īstenot JTP, vai sociālajām grupām, kuras negatīvi ietekmē notiekošie JTP procesi. Tāpēc būtu lietderīgi organizēt papildu vietējos kursus, taču to saturs būtu jākoncentrē uz mazāku jūras reģionu, piemēram, Somu līča vai Dānijas šauruma, problēmām un izaicinājumiem. Jāturpina informācijas apmaiņas forumi, piemēram, Baltijas JTP forums, taču tajos labāk jāiesaista ne tikai plānotāji un iestādes, bet arī ieinteresētās personas.

B 3. DATI: JTP SVARĪGU DATU IEGŪŠANA, APKOPOŠANA, APSTRĀDE, INTERPRETĒŠANA UN VIZUALIZĒŠANA

Datu pieejamība un saskaņošana ir ļoti svarīga, lai īstenotu uz pierādījumiem balstītu JTP, un tāpēc uz to attiecas daudzas vadlīnijas un JTP principi, tostarp HELCOM-VASAB JTP DG izstrādātie principi. Dati ir arī pamats saskaņotai pārrobežu jūras telpiskajai plānošanai. Ja ir viegli piekļūt citu valstu jūras teritoriālajiem plāniem, ir vieglāk sadarboties starptautiski. Ir vieglāk gūt pārskatu, ja JTP ir vienā kartē, izmantojot vienotu terminoloģijas shēmu. Arī neatbilstības starp plāniem var identificēt jau plānošanas procesa sākumā. Tāpēc HELCOM-VASAB JTP DG atbalsta JTP Datu ekspertu apakšgrupu. JTP Datu ekspertu apakšgrupas mērķis ir atbalstīt datu, informācijas un pierādījumu pieejamību JTP procesos attiecībā uz starprobežu/pārrobežu plānošanas jautājumiem, lai nodrošinātu jūras telpisko plānu salīdzināmību Baltijas jūras reģionā. JTP Datu ekspertu apakšgrupa pašlaik strādā pie ievades un izvades datiem. Tas ir unikāls sadarbības veids BJR. Tas palīdz izprast datus, kas nepieciešami, lai veiktu plānus (ievaddatus), un datus kā plānus (izejas datus). BJR eksperti no JTP Datu ekspertu apakšgrupas tagad dod ieguldījumu EU Technical Group darbā par JTP datiem (ko uzsāka DG MARE ar mērķi izveidot datu modeli JTP plāniem (izejas datiem), līdzīgi kā HELCOM-VASAB JTP vadlīnijās par izejas datiem).

Dati ir populārs starptautiskās sadarbības temats. ES JTP Platformā ir pieejami 211 JTP datu labās prakses piemēri,

un šo piemēru kopums strauji pieaug. BJR ir izstrādāta arī nozīmīga labā prakse. Tā ir saistīta ar jaunu datu vākšanu (BalticRIM, Baltacar, BalticLINES, Pan Baltic Scope), datu rīkiem (Baltic Blue Growth, BaltSeaPlan, Pan Baltic Scope, BalticLINES) un JTP datu jautājumu konceptualizāciju (PartiSEApate, ES JTP Platforma).

Runājot par datu konceptualizāciju BJR, īpaši jāuzsver Baltic LINES un to ieguldījums Baltijas jūras JTP karšu - BASEMAPS - koncepcijas izveidē un realizācijā.

B 3.1. Datu jautājumu konceptualizācija

Projekta PartiSEApate ietvaros notika ieinteresēto personu seminārs, kurā apsprieda JTP datus un datu tīklu, lai noskaidrotu galvenās JTP datu izmantošanas un vākšanas vajadzības un noteikumus. Šie secinājumi tika konfrontēti ar JTP datu ekspertu viedokļiem, kas tika iegūti, izmantojot aptaujas anketu tiešsaistē, ko papildināja individuālas telefonintervijas, telekonference un seminārs PartiSEApate partneru sanāksmes laikā. Rezultātā tika apzinātas svarīgākās datu problēmas Baltijas jūras reģiona līmenī. Šie jautājumi tika izmantoti, lai izveidotu JTP Datu ekspertu apakšgrupu un formulētu tās darba virzienus.

ES JTP Platformas „JTP datu pētījums - datu un zināšanu trūkumu novērtējums JTP īstenošanai” (MSP Data Study – Evaluation of data and knowledge gaps to implement MSP) (2016) aptvēra JTP datu un informācijas vajadzības, atzīstot, ka tās var atšķirties dažādos Eiropas jūras baseinos.

JTP sekmīga izstrāde un īstenošana ir atkarīga no drošas telpiskās informācijas par jūras vidi, kā arī pašreizējām un iespējamām cilvēku darbībām jūras vidē nākotnē. Pētījumā tika pētītas faktiskās JTP informācijas vajadzības, galveno uzmanību pievēršot tam, kas plānotājiem ir jāzina un kā datus var pārvērst un izmantot, lai sniegtu šo informāciju; tehniskie aspekti, lai risinātu tādas jautājumus kā datu nodrošināšana ar datu infrastruktūru starpniecību, neapstrādātu datu pārvēršana plānošanai noderīgos formātos un datu izmantošana pārrobežu apmaiņā.

B 3.2. Jaunu datu veidu vākšana

BalticRIM projektā ir veikts pieejamo jūras kultūras mantojuma datu novērtējums un ierosināti pasākumi JTP datu apmaiņai, kā arī terminoloģijas saskaņošanai. Ziņojums tika izstrādāts, sniedzot datus, kas raksturo JKM un zemūdens kultūras mantojumu, kā arī to lietderību JTP veidošanā dažādās partnervalstīs. Analīzes mērķis ir novērtēt datu lietderību kultūras mantojuma pārvaldības politikas īstenošanai iesaistītajās valstīs.

Baltacar projekta ietvaros kuģu vraki tiek dokumentēti galvenokārt fotografējot, filmējot, mērot un skicējot. Tās ir viegli izmantojamas kā savstarpēji papildinošas metodes, lai nodrošinātu labu dokumentāciju, un ir veiksmīgi izmantotas daudzos zemūdens arheoloģiskajos izrakumos. Visaptveroša vraka vietas dokumentācija un vraka 3D modelis ir labs sākums, lai plānotu niršanu, un virtuālu ekskursiju cilvēkiem, kuri nevēlas nirt.

B 3.3. Datu rīki

Daudzi projekti un/vai valstis arī ir radījušas rīkus (tostarp karšu pakalpojumus), piemēram, BASEMAPS, “MSP Challenge” (datorsimulācija, izmantojot reālus datus), Baltic Explorer u. c., vai kā Zviedrijas Symphony vai Somijas Velmu, vai Dānijas JTP, kas kļūst digitāls, vai HELCOM ar AIS datu vizualizāciju. Turpmāk ir aprakstīti galvenie instrumenti, kas izstrādāti JTP starptautisko projektu ietvaros.

BaltSeaPlan projekta ietvaros tika izstrādāta tīmekļa lietojumprogramma JTP, kas balstīta uz Boundary-GIS Geo-Portal BaltSeaPlan projekta ietvaros. Tas ir atbalsta rīks, kura mērķis ir veicināt ieinteresēto personu iesaistīšanos. Šī lietojumprogramma ļauj jebkurai ieinteresētajai personai apskatīt teritorijas pašreizējo plānošanas statusu un komentēt to. Lietotājs to var izdarīt bez īpašām datorzināšanām. ĢIS serverī darbojas ģeodatu bāze, kas atbalsta 1) elementu klases (bāzes slāņi, administratora slāņi, lietotāja slāņi un citas grafikas), 2) rastra datu kopas (bāzes slāņi, administratora slāņi, lietotāja slāņi un citas grafikas), 3) tabulas (atribūtu tabulas).

BalticLINES izstrādāja un popularizēja kartēšanas rīku BASEMAPS (Baltic Sea MAP Service, ko uztur HELCOM). Šis rīks ir pārlūkprogramma, kas ļauj JTP praktiķiem piekļūt attiecīgajām un jaunākajām JTP datu kopām, kuras ir pieejamas attiecīgajās Baltijas jūras reģiona valstīs. Tā kā var paiet laiks, līdz visi datu sniedzēji publicēs datus, izmantojot standarta pakalpojumus, BASEMAPS izmanto sistēmu, lai piekļūtu gan centralizētiem (piemēram, no HELCOM Map un Data Service), gan decentralizētiem datiem. BalticLINES

projekts palīdzēja izveidot koncepciju un īstenot Baltijas jūras JTP MAP pakalpojumu ievaddatiem. Šo darbu turpināja Pan Baltic Scope ar izejas datiem un ieteikumu par izejas datiem. Kamēr Baltic LINES izstrādāja BASEMAPS, lai ievadītu datus, un Pan Baltic Scope turpināja ar izejas datiem un ieteikumiem par izejas datiem. Pan Baltic Scope sadarbības rezultātā tika izveidoti jauni skatīšanas un datu augšupielādes rīki tīmekļa vietnē BASEMAPS. Šis rīks ļauj iegūt pārskatu par to, kur valstis atrodas JTP, un piedāvā iespēju aplūkot dažādu valstu jūras teritoriālos plānus vienā kartē (izejas dati). Ir iespējams arī pārlūkot JTP apzīmējumus pa veidiem un nozarēm. Visas valstis vēl nav pieņēmušas plānus, bet mērķis ir iekļaut visus Baltijas jūras reģiona pieņemtus jūras telpiskos plānus.

Projekta Baltic Blue Growth ietvaros tika izveidots rīks, lai pienācīgi sniegtu nepieciešamos datus par gliemju audzēšanu. Šis rīks ir Operatīvo lēmumu atbalsta sistēma (Operational Decision Support System) (ODSS). ODSS ir lietotājam draudzīga tīmekļa lietojumprogramma, kas ļauj kopīgot un analizēt ar gliemju audzēšanu saistītos vides datus. ODSS ir iekļauti visi uz vietas pieejamie pierādījumi par gliemju audzēšanas ietekmi Baltijas jūras apgabalā. ODSS piedāvā arī jaunu telpisko modelēšanas struktūru, lai parādītu, kur gliemju ražošanas potenciāls un barības vielu noņemšana ir vislielākā. Šī informācija ir ļoti svarīga, lai izraudzītos labākās iespējamās gliemju audzēšanas platības, kas visefektīvāk samazinātu barības vielu saturu ūdenī.

B 3.4. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Dati ir galvenās JTP bažas. Nevar sagaidīt, ka tiks sasniegts pilnīgs datu pārklājums, kas nepieciešams JTP, tāpēc JTP jāveic ar datu ierobežojumiem. Atbalsts jaunu datu vākšanai saskaņā ar BJR harmonizētu veidu un grafiku būtu jāturpina arī nākotnē. JTP Datu ekspertu apakšgrupai būtu jāturpina darboties kā svarīgam forumam, kurā notiek apmaiņa ar JTP datiem. Būtu atzinīgi vērtējami arī ērtāki rīki datu apmaiņai un apspriešanai starp plānotājiem un ieinteresētajām personām. Jāveicina arī dažādu datu veidu integrācija (t.i., zilās ekonomikas un bioloģisko datu, JTP ekspertu datu u.c.). Jāveicina arī jauni datu ģenerēšanas un glabāšanas veidi. JTP vajadzētu būt daudz lielākai ietekmei uz to, kā un kādi dati tiek ģenerēti, izmantojot arī modernās tehnoloģijas. JTP plānotāji būtu jāapmāca, kā to darīt.

B 4. KUMULATĪVĀS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS: KĀ NOVĒRTĒT DAŽĀDU JŪRAS IZMANTOŠANAS VEIDU KOMBINĒTO IETEKMI UZ JŪRAS VIDI SAKAŅĀ AR JTP

Kumulatīvās ietekmes novērtējumi ļauj izprast daudzu cilvēka darbību kopējo ietekmi uz vidi. Jūras telpiskajā plānošanā kumulatīvās ietekmes novērtējums ir gan nepieciešamība, gan veids, kā atbalstīt ilgtermiņa ilgtspējību saskaņā ar ekosistēmas pieeju. Cilvēku un vides mijiedarbības dēļ jūras vides stāvoklis ir ļoti svarīgs plānotājiem. Mūsu jūras izmantošana ietekmē jūras ekosistēmas, bet ekosistēmu

stāvoklis ietekmē arī mūsu iespējas izmantot jūras resursus. Ir svarīgi izprast, kā pagātnes, pašreizējās un nākotnē paredzamās cilvēku darbības var ietekmēt jūras vidi, lai palīdzētu mums mazināt riskus un atbalstīt ilgtermiņa ilgtspējību. ES JTP platformā tikai 16 labās prakses piemēri ir saistīti ar kumulatīvo ietekmi (tikai viens no tiem ir radies BJR). Šī ziņojuma vajadzībām līdz šim ir apzināti divi piemēri (BONUS BASMATI un Pan Baltic Scope). Abi ir saistīti ar attiecīgo rīku izstrādi.

B 4.1. Kumulatīvās ietekmes labā prakse

Projekta Pan Baltic Scope ietvaros tika izstrādāts BSII kumulatīvās ietekmes novērtējuma rīks (BSII Cumulative Impact Assessment Toolbox) (BSII CAT). Instrumentu komplektā ir iekļauti rīki Baltijas jūras ietekmes indeksa un Baltijas jūras spiediena indeksa aprēķināšanai. Tas arī palīdz noteikt teritorijas ar augstu ekoloģisko vērtību vai augstu ekosistēmu pakalpojumu sniegšanas potenciālu, atbalstot zaļās infrastruktūras koncepciju, kas izstrādāta citā projekta aktivitātē. Lai pārbaudītu šo rīku, tika veiktas divas gadījuma izpētes (kumulatīvās ietekmes uz vidi novērtējums saskaņā ar dažādiem jūras vēja ģeneratoru parku attīstības scenārijiem Baltijas jūras reģiona mērogā; kumulatīvās ietekmes uz zaļo infrastruktūru novērtējums). Pēc noklusējuma rīks izmanto reģionālos datus, taču var izmantot arī datu slāņus, ja tie atbilst rīka pamatprasībām.

Viens no galvenajiem projekta rezultātiem ir jau minētā lietotne PlanWise4Blue. Šis rīks ļauj novērtēt ne tikai jūras nozaru ekonomiskos ieguvumus, bet arī cilvēku darbības kumulatīvo ietekmi uz dabas resursiem. Lietojumprogramma ir ap-

rakstīta nodaļā par sociālekonomisko analīzi.

BONUS BASMATI projekta ietvaros Olborgas Universitātē ir izstrādāts kumulatīvās ietekmes novērtēšanas rīks MYTILUS. MYTILUS nodrošina atvērtā pirmkoda rīku kopumu, kas ļauj novērtēt dažādu darbību kumulatīvo ietekmi uz jūras ekosistēmām un to pakalpojumiem. MYTILUS ir ļoti elastīgs, un tā pamatā ir autonoma koncepcija, kas apvieno lietošanas ērtumu, elastību, augstu analītisko kapacitāti un augstas veiktspējas aprēķinus. Instrumentu komplektā ir iekļauta funkcionalitāte telpisko sadalījumu spiediena un ietekmes aprēķināšanai, ko var piemērot dažādām ievades datu kopām jebkurā mērogā. Izmantojot MYTILUS, ir iespējams salīdzināt dažādu plānošanas iespēju kumulatīvo ietekmi, un rīks ir pārbaudīts Baltijas mērogā, pamatojoties uz HELCOM HOLASII datiem, kā arī detalizētākā līmenī, pamatojoties uz Zviedrijas JTP datiem, kas sagatavoti aprēķiniem Symphony. MYTILUS ir daļa no plašāka lēmumu pieņemšanas atbalsta rīku kopuma JTP, kas izstrādāts kā daļa no BONUS BASMATI projekta. Papildus ietekmei uz vidi MYTILUS rīku kopums var sniegt aplēses par dažādu jūrniecības darbību savstarpējo ietekmi – tā saukto konflikta rādītāju, kas var būt pozitīvs, norādot uz konfliktu, vai negatīvs, norādot uz sinerģiju, un nodrošināt daudzfunkcionālu potenciālu. Tas ir svarīgs papildu rādītājs, kas jāizvērtē, piešķirot vietu jūras telpiskajā plānošanā.

B.4.2. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Neraugoties uz zināmu progresu, kumulatīvās ietekmes novērtēšanas instrumenti nav pietiekami izstrādāti. Tādējādi darbs pie kumulatīvās ietekmes būtu jāturpina, jo tas palīdz apzinātāk piemērot uz ekosistēmu balstītu pieeju JTP, kā to prasa Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 23. jūlija Direktīva 2014/89/EU, par jūras telpiskās plānošanas satvaru. Esošie rīki būtu jāizplata un jāpārbauda oficiālās JTP ietvaros. Ir nepieciešams savienot esošos modeļus ar ekonomiskās ietekmes modeļiem. Jāņem vērā arī bioekonomiskie modeļi. Rezultāti jāapspriež HELCOM-VASAB JTP DG līmenī, lai intensīvi dalītos pieredzē.

C. KONCEPCIJAS

C 1. 1. DAUDZFUNKCIONĀLA IZMANTOŠANA: KĀ ŅEMT VĒRĀ DAUDZFUNKCIONĀLU IZMANTOŠANU SASKAŅĀ AR JTP

Daudzfunkcionāla izmantošana ir normatīva koncepcija, kas veicina efektīvu un taupīgu jūras resursu, tostarp jūras telpas, izmantošanu. Divi vai vairāki izmantošanas veidi tiek apvienoti, lai izmantotu vienu un to pašu resursu, ja šāda apvienošana nodrošina papildu ekonomiskos, sociālos vai vides ieguvumus salīdzinājumā ar vienu izmantošanas veidu. Daudzfunkcionālas izmantošanas uzlabošana ir viens no galvenajiem JTP uzdevumiem, tomēr pieredze, kā to īstenot praksē, ir diezgan ierobežota. Jo īpaši vēl nav pat pienācīgi pārbaudīts, kādi ir daudzfunkcionālās izmantošanas kompromisi. Saskaņā ar spēkā esošajiem JTP plāniem BJR nav mēģināts tieši uzlabot daudzfunkcionālo izmantošanu. Šajā tēmā līdz šim tika apzinātas tikai dažas labās prakses (kā arī rekreācijas sadaļā aprakstītais zemūdens parks) (MUSES, ES JTP Platforma, BONUS BASMATI).

C 1.1. Daudzfunkcionālas izmantošanas labā prakse

MUSES projektā galvenokārt tika pētītas sinerģijas (virzītājspēki un ieguvumi), ko var radīt divu vai vairāku darbību apvienošana ģeogrāfiskā tuvumā. Atkarībā no likumdošanas, plānošanas tradīcijām, piekrastes tuvuma un sociālajām perspektīvām konkrētas kombinācijas var tikt uztvertas kā sinerģiskas vai konfliktējošas. Projekts piedāvā metodes, kā novērtēt daudzfunkcionālo izmantošanu un tās

nākotnes potenciālu. Projektā tika apzināti visperspektīvākās daudzfunkcionālas izmantošanas veidi BJR: Zemūdens kultūras mantojums, tūrisms un vides aizsardzība, kā arī jūras vēja enerģija, kas apvienota ar tūrismu vai akvakultūru. Kā labo praksi JTP MUSES ierosināja, ka JTP var prasīt, lai lietotājiem piešķir tiesības uz konkrēto jūras teritoriju, lai apsvērtu daudzfunkcionālas lietošanas iespējas jau konkrēto projektu iepriekšējas plānošanas un izstrādes posmos. Tā var būt JTP prasība, lai piešķirtu tiesības uz jūras teritoriju.

Kā secināts MUSES projektā, lai attīstītu daudzfunkcionālu izmantošanu, ir nepieciešama vismaz divu no trim pusēm interese un atbalsts: vai nu viena lietotāja un regulatora, vai arī abu lietotāju, tāpēc šajā gadījumā JTP var būt proaktīva loma. MUSES projektā ir izstrādāts arī “MUSES okeāna daudzveidīgās izmantošanas darba plāns” (MUSES Ocean Multi-Use Action Plan), kurā aplūkoti neatbilstoši regulatīvie, darbības, vides, veselības un drošības, sociālie un juridiskie šķēršļi daudzfunkcionālas lietošanas attīstībai. Tajā ir noteiktas sešas prioritātes, galvenie tematiskie ieteikumi, kā novērst šķēršļus daudzfunkcionālās izmantošanas īstenošanai:

- Integrācija un koordinācija starp dažādām nozaru struktūrām, iestādēm un dalībniekiem, izmantojot starpnozaru platformas;
- Jūras telpiskā plānošana, kas nosaka daudzfunkcionālas izmantošanas iespējas un piemērotas teritorijas, kā arī visaptverošu politiku, kas veicina daudzfunkcionālu izmantošanu, jo īpaši attiecībā uz jaunu kopīgu attīstību;
- Politika un regula, kas rada stingru regulējumu MU valsts līmenī un skaidrus EU norādījumus;
- Darbības spēju veidošana un apmācība, jo īpaši zvejniekiem un akvakultūras audzētājiem, tostarp zināšanu apmaiņa starp ieinteresētajām personām;
- Finansējums inovatīviem un tehnoloģiskiem risinājumiem MU attīstības veicināšanai;
- Pētījumi un izmēģinājuma pētījumi, lai informētu par uzņēmējdarbības modeļiem un uzlabotu izpratni par MU vērtību ķēdēm;
- Mārketinga un izplatīšana – labās prakses un informācijas izplatīšana, izmantojot integrētas MU platformas, kas ņem vērā vietējās vajadzības.

ES JTP Platforma ir izstrādājusi pētījumu par konfliktiem JTP jomā ar nosaukumu “Konfliktējošu telpisko prasību risināšana JTP: apsvērumi JTP plānotājiem”(Addressing conflicting spatial demands in MSP: Consideration for MSP

planners). Pētījumā ir izmantota gadījuma izpētes pieeja, lai parādītu dažādus piemērus par iespējamajiem konfliktiem, kas var rasties jūras vidē, un to, kā tie tiek risināti JTP procesā. Šis ziņojums attiecas uz daudzām jūras nozarēm, jo īpaši kuģniecību un enerģētiku.

ES JTP Platformā ir biežāk uzdoto jautājumu sadaļa, kurā sniegta plašāka informācija par starpnozaru integrāciju un atbildes uz šādiem jautājumiem:

- Kādi ir ar starpnozaru integrāciju saistītie izaicinājumi un ierobežojumi?
- Kā analizēt izmaksas un ieguvumus, kas saistīti ar konkrētu jūras izmantošanas veidu kopumu?
- Kādi instrumenti ir pieejami, lai plānotu un pārvaldītu pārklājošos jūras izmantošanas veidus?
- Vai ir pieejami rakstisku strīdu izšķiršanas līgumu paraugi?
- Kādi ir daži starpnozaru sinerģijas un daudzfunkcionālas izmantošanas iespēju piemēri?

ES JTP Platforma ir arī lapa par JTP nozarēm un konfliktiem, kurā ir sniegtas dažādas gadījuma izpētes, tostarp par Baltijas jūru, piemēram: „Iespējamais konflikts starp kuģniecību un plānotajām jūras atjaunojamās enerģijas iekārtām Igaunijā”(Potential conflict between shipping and planned offshore renewable energy installations in Estonia); „Kā Polija analizēja aizsardzības un drošības vajadzības savā “Pētījumā par Polijas jūras teritoriju telpiskās attīstības nosacījumiem” (How Poland analysed defence and security needs in its “Study of Conditions of Spatial Development of Polish Sea areas) un „Jūras vēja enerģijas redzamības prasību pievienošana JTP Mēklenburgas-Priekšpomerānijas federālajā zemē, Vācijā” (Adding offshore wind visibility requirements to the JTP in Mecklenburg Vorpommern, Germany).

BONUS BASMATI projektā izstrādātā telpisko lēmumu pieņemšanas atbalsta rīku kopuma ietvaros ir arī rīks potenciālo daudzfunkcionālās izmantošanas vietu analīzei, lai sniegtu aplēses par to, kā dažādas jūrniecības darbības ietekmē cita citu.

C 1.2. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Daudzfunkcionāla izmantošana ir jauns JTP jautājums. Tas ir viens no galvenajiem uzdevumiem, kas nākotnē būtu jāizstrādā, lai veicinātu saprātīgu un atbildīgu jūras ekosistēmu pārvaldību saskaņā ar JTP. Nepieciešama ar dažādām kombinācijām saistīta praktiska labā prakse, kas ir līdzīga tai, kas izstrādāta Baltacar zemūdens kultūras parka ietvaros. MUSES ietvaros noteiktās daudzfunkcionālās BJR izmantošanas būtu jāpārbauda kā atsevišķi starptautiski projekti. Jo īpaši daudzfunkcionālās izmantošanas kompromisi ir jāpārbauda praktiskā vidē. Tajā var palīdzēt BONUS BASMATI rīks.

BalticRIM starp ieteikumiem gan plānotajiem, gan JKM ekspertiem iekļāva nepieciešamību veicināt daudzfunkcionālas izmantošanas (kultūras mantojuma un citu izmantošanas veidu) koncepciju jūrā. Vissvarīgākais ir tas, ka daudzfunkcionālu izmantošanu var piemērot kultūras mantojuma objektiem, apvienojot tūrismu, aizsardzību un dabas un kultūras mantojuma objektu ilgtspējīgu izmantošanu.

C 2. SAUSZEMES UN JŪRAS MIJIEDARBĪBA: ŅEMOT VĒRĀ JTP IETEKMI UZ SAUSZEMI UN SAUSZEMES IETEKMI UZ JTP

Jūras un sauszemes telpiskās plānošanas saskaņošana ir svarīga, lai novērstu pretrunas piekrastes zonas attīstībā. Dažas sauszemes mijiedarbības ietekmes zonas var sniegties līdz pat ekskluzīvajai ekonomiskajai zonai un atklātajai jūrai. ES Vides ģenerāldirektorāts 2017. gadā publicēja pētījumu „Zemes un jūras mijiedarbība jūras telpiskajā plānošanā” (Land-Sea Interactions in Maritime Spatial Planning), kurā pētīta saikne starp direktīvu jūras telpiskajai plānošanai (Eiropas Parlamenta Direktīva, par jūras telpiskās plānošanas satvaru) un sauszemes un jūras mijiedarbību, kā arī sauszemes un jūras mijiedarbības un integrētās piekrastes zonas pārvaldības saikne. Ziņojums apraksta astoņu tipiskāko jūras nozaru sauszemes un jūras mijiedarbības, kā arī galvenos secinājumus un jautājumus, kas jāņem vērā JTP procesā. ES JTP Platformā var atrast 91 labo praksi pasaules mērogā par sauszemes un jūras mijiedarbību⁴. Nesen tika izstrādāti arī divi labās prakses piemēri BJR starptautiskajos projektos: Land-Sea-Act, Pan Baltic Scope un BalticRIM.

C 2.1. Sauszemes un jūras mijiedarbību labā prakse

R prakse ir orientēta uz lietojumu. Pan Baltic Scope sintēzes ziņojums “Ieguvumi, stāsti un idejas, kā integrēt sauszemes un jūras mijiedarbību JTP” (Lessons, Stories and Ideas on how to integrate Land-Sea Interactions into MSP) parāda, kā Baltijas jūras reģiona plānotāji ir mēģinājuši risināt

⁴ projekta noslēguma ziņojums (20.02. 2020) publicēts ESPON tīmekļa vietnē

sauszemes un jūras mijiedarbības jautājumus dažādās jūras un piekrastes plānošanas attīstības stadijās esošās valstīs un reģionos. Tajā, pamatojoties uz Somijas, Ālandu salu, Zviedrijas, Igaunijas, Latvijas, Igaunijas un Vācijas gadījumiem, ir izklāstīta pieredze, izaicinājumi un veicinošie faktori, integrējot sauszemes un jūras mijiedarbību pārrobežu kontekstā. Ziņojums ir paredzēts piekrastes un jūras plānošanas speciālistiem un ekspertiem visos institucionālajos līmeņos, kas strādā saskarē ar sauszemi un jūru. Land-Sea-Act ir parādījis, kā vadīt valsts publiskās iestādes (ministrijas, aģentūras), piekrastes reģionālās iestādes un vietējās pašvaldības, kā arī daudzozaru ieinteresētās personas, lai: uzlabotu starpvalstu sadarbību, veicinātu zilo izaugsmi un sekmētu zināšanu apmaiņu, lai dotu iespēju mazāk attīstītiem reģioniem, palielinātu rīcībspēju (informētību, zināšanas un prasmes), lai veicinātu zilās izaugsmes iniciatīvas un integrētu attīstību piekrastes teritorijās, līdzsvarotu jaunu jūras izmantošanas veidu attīstību ar piekrastes kopienas interesēm, uzlabojot starpskalu un starpnozaru piekrastes pārvaldību visā BJR. Labās prakses būtība ir zilās izaugsmes daudzlīmeņu pārvaldības programmas izveide un telpiskā plānošana BJR.

Kultūras mantojums ir labs piemērs sauszemes un jūras mijiedarbības jautājumam. Līdz šim jūras telpiskajā plānošanā kultūras mantojums galvenokārt tika sašaurināts līdz zemūdens kultūras mantojumam, kā tas ir jūras lietu administrācijas kompetencē. BalticRIM projekts pievērš uzmanību nepieciešamībai paplašināt kultūras mantojuma definīciju JTP. Uzskatot piekrastes zonu kā vienu veselu, vēsturiski un kulturāli vienotu teritoriju ar aizsargājamiem vēsturiskiem vizuālajiem aspektiem un neatklātu potenciālu.

C 2.2. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Aizvien pieaug labās prakses piemēri par sauszemes un jūras mijiedarbību. Šī ir populāra pētniecības un diskusiju tēma arī BJR. Nākotnē, pateicoties oficiālās JTP attīstībai BJR, zinātnības un pieredzes kopums turpinās pieaugt. Pašreizējais atbalsts sauszemes un jūras mijiedarbības tēmai ir pietiekams. Ja būtu jāparedz turpmāki stimuli, to mērķis būtu veicināt vietējo dalībnieku iesaistīšanu JTP procesā un izpētīt mijiedarbību, kas saistīta ar sociālo ilgtspēju (kā jūras telpas piešķiršana dod labumu dažādām sociālajām grupām uz sauszemes).

C 3. ZAĻĀ INFRASTRUKTŪRA: KĀ ŅEMT VĒRĀ ZAĻO INFRASTRUKTŪRU SASKAŅĀ AR JTP

Zaļo infrastruktūru var uzskatīt par JTP ieguldījumu ES Zaļajā kursā. Zaļās infrastruktūras koncepcija nav jauna, un VASAB to popularizēja savā pirmajā Tallinas ziņojumā "Vīzija un stratēģijas ap Baltijas jūru" 90. gadu vidū. Tomēr tās pielāgošana jūras telpai ir veikta tikai nesen, un pētnieki un JTP plānotāji vēl aizvien par to diskutē. Pirmais mēģinājums tika veikts pirms piecpadsmit gadiem projekta Balance ietvaros, kurā tika izstrādāta ideja par zilajiem koridoriem, t.i., maršrutiem, kas savieno dažādas teritorijas. Tie ir būtiski aizsargājamo jūras teritoriju tīklā. Balance project koncepcija ar dažādiem nosaukumiem ir izmantota oficiālajā JTP, uzsvāru liekot uz zilajiem koridoriem, kas savieno sauszemi un jūru, kuri tika aktīvi

pētīti. Dažādās valstīs un, pateicoties dažiem projektiem, arī starp vairākām valstīm tika veikti daudzi mēģinājumi un variācijas, lai strādātu ar vērtīgām (dabas) jūras teritorijām. Tomēr problēma bija vienotas metodoloģijas trūkums. Tā tika izstrādāta tikai Pan Baltic Scope projekta ietvaros zem virsraksta „Zili-zaļā un zilā infrastruktūra ar uzmanību AJT un to savienojamību” (Blue-green infrastructure with focus on MPA and their connectivity). BJR ir sasniegta nozīmīga labā prakse. Tā ir saistīta ar vispārēju pieeju zilā koridora plānošanas koncepcijai (Plan4Blue, Baltic SCOPE, Pan Baltic Scope) vai ar praktiskiem mēģinājumiem veidot zili-zaļās infrastruktūras elementus (Baltic Blue Growth, Baltacar, BONUS Basmati).

C 3.1. Zili-zaļās infrastruktūras konceptuāla attīstība

Baltic SCOPE projektā tika izmēģināta un izvirzīta ideja par jūras zaļās infrastruktūras (ZI) koncepciju Baltijas jūrai, un rezultāti tika atspoguļoti tematiskajos dokumentos par Centrālbaltijas un Dienvidrietumu Baltijas gadījumiem, kā arī gala ziņojumos. Projektā Pan Baltic Scope tika attīstīta jūras zaļās infrastruktūras koncepcija, definējot to kā ekoloģiski vērtīgu teritoriju telpisko tīklu, kas ir nozīmīgs ekosistēmu veselības un noturības uzturēšanai, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un daudzveidīgu ekosistēmu pakalpojumu sniegšanai, kas ir būtiski cilvēku labklājībai. Projektā ir izmēģināta ZI kartēšana Baltijas jūras mērogā, aptverot divus būtiskus aspektus – teritoriju ar augstu ekoloģisko vērtību noteikšanu un potenciālo ekosistēmu pakalpojumu nodrošināšanu. Ierosinātā jūras ZI koncepcija

var palīdzēt plānotājiem, piemērojot uz ekosistēmām balstītu pieeju JTP, kā arī dabas aizsardzības iestādēm, novērtējot AJT tīkla saskaņotību. Atsevišķs pētījums tika veikts par tā saukto klimata patvērumu, t.i., teritoriju, kas nākotnē būs svarīga konkrētām sugām, noteikšanu. Projekta Plan4Blue ietvaros tika izstrādāts Somu līča jūras un piekrastes jūras vides jutīguma profils kā telpisko datu slānis, kas ietver dabas vērtību izplatību un to jutīgumu pret traucējumiem. Iegūtie rezultāti var informēt JTP plānotājus par reģioniem, kuriem jāpievērš īpaša uzmanība, plānojot to izmantošanu. Jutīguma kartēšana tika tālāk attīstīta, apvienojot to ar HELCOM Baltijas jūras spiediena indeksu (Baltic Sea Pressure Index) kā kumulatīvās telpiskās cilvēku radītās slodzes mērauklu, un Somijas līča jūras vides jutīguma profils tika izmantots, lai noteiktu iespējamās ietekmes uz vidi iespējamību un lielumu vairāku cilvēku radītās slodzes apstākļos un izstrādātu Somijas līča jūras un piekrastes jūras vides kumulatīvā riska profilu, kas tiks izmantots uz ekosistēmām balstītos adaptīvos JTP procesos Igaunijā un Somijā.

C 3.2. Zili-zaļās infrastruktūras elementi/mezgli (netiešs ieguldījums ZI)

Projektā Baltic Blue Growth ir apspriesti nosacījumi un faktori, kas ietekmē gliemeņu audzēšanas attīstību Baltijas jūrā. Baltijas apstākļos galvenais ieguvums būs ekoloģisks. Gliemeņu audzētava ietekmētu jūras ūdeņu kvalitātes uzlabošanu, jo gliemenes ievērojami palielina ūdens dzidrumu un absorbē barības vielas. Tās var izmantot, lai cīnītos pret eutrofikācijas avotiem, kas nav punktveida avoti. Baltacar projektā tika apspriests jautājums par zemūdens

vraku parkiem un takām, kas atvieglo piekļuvi senlietām un vienlaikus nodrošina vides ilgtspēju. Šādus parkus var uzskatīt par daļu no Baltijas zaļās infrastruktūras. Projekts parādīja, kā veicināt izpratni un izglītēt ne tikai par kultūras, bet arī dabas zemūdens vērtību.

Vienā no BONUS BASMATI projekta gadījuma izpētēm tika aplūkots, kā Latvijas JTP tika izvirzīts mērķis noteikt konkrētam mērķim (vides faktoriem) specifiskus atrašanās vietas kritērijus un noteikt izslēgšanas kritērijus un piemērotas teritorijas potenciālajiem AJT.

C 3.3. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Līdz šim ierosinātā un pārbaudītā metodoloģija ir jāturpina pilnveidot, lai iekļautu ekoloģiski vērtīgo teritoriju savienojamības analīzi, visaptverošāku ekosistēmu pakalpojumu novērtējumu un uzlabotu ievades datu kvalitāti. Turpmāk jāturpina testēšana, lai labāk saskaņotu ZI koncepciju un AJT attīstību. Rezultāti jāapspriež HELCOM-VASAB JTP DG līmenī, lai intensīvi dalītos pieredzē.

C 4. UZ EKOSISTĒMĀM BALSTĪTA PIEEJA (EBP) KĀ PIEMĒROT UZ EKOSISTĒMĀM BALSTĪTU PIEEJU JTP

Ekosistēmas pieeja ir ES JTP vispārējs nosacījums saskaņā ar ES JTP Direktīvu (Eiropas Parlamenta Direktīvas par jūras telpiskās plānošanas satvaru, 5. pantu). Šī pieeja ļauj holistiski aplūkot jūras vidi, vienlaikus atzīstot, ka cilvēks ir dabas neatņemama sastāvdaļa. Šī koncepcija ir radusies ANO Konvencijā par bioloģisko daudzveidību, un tās nozīme attiecībā

uz jūras telpu ir uzsvērtā ES Jūras stratēģijas pamatdirektīvā. BJR īpašās VASAB un HELCOM pamatnostādnes attiecas uz ekosistēmām balstīto pieeju un norāda, kā uz ekosistēmām balstītai pieejai jābūt pielietotai JTP. HELCOM-VASAB darba grupa jūras telpiskās plānošanas jautājumos paredz iespējamās uz ekosistēmām balstītas pieejas pamatnostādņu korekcijas 2020.-2021. gadā. Neraugoties uz daudzajiem labās prakses piemēriem ES JTP Platformā (kopā 113 prakses), platformas eksperti uzskata, ka: "Uz ekosistēmām balstītas pieejas kā JTP zinātniskā pamata praktiskā īstenošana visā ES ir tās agrīnā posmā". Pastāv vairāki izaicinājumi. Šajā tēmā ir apzinātas dažas labas prakses (Baltic Blue Growth, ES JTP Platforma, Baltic SCOPE, Pan Baltic Scope).

C 4.1. Uz ekosistēmām balstītas pieejas labā prakse

ES JTP Platforma 2018. gadā izstrādāja politikas kopsavilkumu „Uz ekosistēmām balstītas pieejas īstenošana JTP” (Implementing the Ecosystem-based Approach in MSP). Tajā sniegts detalizēts pārskats par EBP attiecīgajā ES likumdošanā, tostarp par saikni starp Jūras stratēģijas pamatdirektīvu un JTP direktīvu (Eiropas Parlamenta Direktīva, par jūras telpiskās plānošanas satvaru); apspriestas problēmas un iespējamie risinājumi EBP un JTP integrēšanai, kā arī sniegti piemēri par esošajiem instrumentiem šo abu integrēšanai. Plāna kopsavilkums ir izstrādāts, pamatojoties uz dokumentiem, ko izstrādājis JTP palīdzības mehānisms EK dalībvalstu ekspertu grupai JTP jautājumos. Politikas kopsavilkumā sniegts ieskats dažādos instrumentos, kas var atvieglot EBP īstenošanu JTP, un sniegts pārskats par ES dalībvalstīm, kuras veiksmīgi

piemēro EBP JTP procesos. Šī kopsavilkuma mērķis ir sniegt palīdzību politikas veidotājiem un plānotājiem, lai kopīgi īstenotu šīs koncepcijas, un tajā sniegti konkrēti ieteikumi plānotājiem.

Baltic SCOPE projekta ietvaros tika izstrādāts instrumentu kopums ar trim kontrolesrakstiem, lai atbalstītu uz ekosistēmām balstītas pieejas piemērošanu JTP. Pirmais kontrolesraksts attiecas uz to, lai nodrošinātu, ka visi ekosistēmas pieejas galvenie elementi (pamatojoties uz HELCOM-VASAB vadlīnijām) ir iekļauti JTP procesā un tā organizācijā. Otrais kontrolesraksts ir "Plānošanas atbalsta" kontrolesraksts, kas izmantojams plānošanas procesā, lai identificētu iespējamus konfliktus un sinerģijas un to iespējamus risinājumus. Tas drīzāk kalpo kā vadlīnijas plānošanai, nevis kā klasisks kontrolesraksts. Kontrolesrakstā iekļautas trīs nozaru: kuģniecības, enerģētikas un zivsaimniecības saistība ar vidi. Trešajā kontrolesrakstā (kas jāizmanto plānošanas posmā) galvenā uzmanība pievērsta konfliktiem un sinerģijām saistībā ar vidi.

Projekta Pan Baltic Scope ietvaros tika izstrādāta rokasgrāmata, kuras mērķis ir būt praktiskam rīkam ikdienas plānošanas darbā starptautiskajā vidē – Baltijas jūrā un ārpus tās. Uz ekosistēmām balstītas pieejas īstenošana, dažādu stratēģisko vides novērtējumu (Strategic Environmental Assessments) salīdzināšana un JTP sasaiste ar citām galvenajām politikas jomām, piemēram, ES Jūras stratēģijas pamatdirektīvu. Papildus

rokasgrāmatai tika pārskatīta zinātniskā literatūra, atsevišķi ziņojumi un attiecīgie vadlīniju dokumenti. Tajā ir iekļauta analīze par atbilstību starp identificētajām perspektīvām un ieteikumiem un tas, kā uz ekosistēmu balstītā pieeja ir raksturota un īstenota HELCOM-VASAB vadlīnijā par uz ekosistēmām balstītās pieejas īstenošanu Jūras telpiskās plānošanā Baltijas jūras reģionā. Vēl viens PanBalticScope projekta rezultāts ir ieteikumi EBP⁵.

Projekts Baltic Blue Growth sniedza ekosistēmu pakalpojumu koncepciju, ko finansē no ES fondiem. Maksājumu ieviešana gliemju audzētavām, lai atalgotu to īpašniekus par ekosistēmas pakalpojumiem, ko sniedz audzētavas, ir reāla, taču to nevar atstāt atsevišķu gliemju audzētāju ziņā. Projektā ir operatīvi izstrādāta šāda maksājumu shēma, ko pārvalda valsts iestādes, kas atbildīgas par jūras piesārņojuma (eitrofikācijas) apkarošanu.

C 4.2. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Uz ekosistēmām balstītas pieejas piemērošanai ir nepieciešami pamati. Nākotnē ir lietderīgi sniegt atbalstu izglītībai. EBP rezultāti būtu jāuzrauga un jāapspriež HELCOM-VASAB JTP DG, lai intensīvi dalītos pieredzē.

C 5. KLIMATA PĀRMAIŅAS: KĀ JTP JĀŅEM VĒRĀ KLIMATA PĀRMAIŅAS

Saskaņā ar pieejamajiem datiem un prognozēm par klimata pārmaiņām Baltijas jūras reģionā tuvāko 100 gadu laikā, visticamākās pārmaiņas ir saistītas ar jūras

⁵ See <http://www.panbalticscope.eu/wp-content/uploads/2019/12/PBS-Synthesis-Report.pdf>.

virsmas temperatūras paaugstināšanos, laikapstākļu ekstremālo parādību skaita palielināšanos un ledus segas samazināšanos. Šīs pārmaiņas ietekmē vairākas cilvēku darbības jūrā un piekrastē. Saskaņā ar Visas Baltijas sfēras klimata patvēruma (Pan Baltic Scope Climate Refugia) ziņojumu (pamatojoties uz klimata pārmaiņu scenāriju modelēšanu daudzām sugām) Baltijas jūras sugām 2100. gadā būs atšķirīga ģeogrāfiskā izplatība. Situācija attiecībā uz saldūdens sugām saglabāsies līdzīga vai nedaudz mainīsies sājums, temperatūra, ūdens dzidrums un barības vielas. Baltijas jūras ziemeļu un centrālajā daļā, kā arī Botnijas jūrā samazināsies to jūras sugu skaits, kurām nepieciešams noteikts sājuma līmenis. Šīs pārmaiņas ietekmēs barības ķēdes, kā arī saimnieciskos, kultūras un rekreācijas ekosistēmu pakalpojumus.

Šie prognozētie apstākļi var palielināt jaunu sugu apmešanos, kas vai nu dabiski izplatās Baltijas jūras teritorijā, vai arī tās ir apzināti vai nejauši ieviesuši cilvēki. Tie var arī mainīt pašreizējos jūras izmantošanas modeļus, kas ietekmē tādas nozares kā tūrismu, zvejniecību, marikultūru un jūras kultūras mantojuma aizsardzību. Var tikt ietekmēta arī ostu infrastruktūra un apdzīvotas vietas. Dažām nozarēm (piemēram, atjaunojamās enerģijas ražošanai vai marikultūrai vides aizsardzībai vai CO₂uzglabāšanai) klimata pārmaiņu dēļ var piešķirt lielākas prioritātes. JTP ir jāņem vērā visi šie aspekti. Tomēr JTP pieredze šajā jomā ir ierobežota. ES JTP platformā šajā jomā ir tikai 41 labās prakses piemērs, bet daudzi no tiem ir tikai nedaudz saistīti ar klimata pārmaiņām. Šī ziņojuma vajadzībām projektā Pan Baltic Scope ir apzināta tikai viena labā prakse.

C 5.1. Klimata pārmaiņu labā prakse

Pan Baltic Scope projekta ietvaros tika sagatavots ziņojums “Klimata patvērumi Baltijas jūrā” (Climate Refugia in the Baltic Sea). Ziņojumā ieteikts modelēt sagaidāmās izmaiņas sugu izplatībā un līdz ar to arī attiecīgo ekosistēmu pakalpojumu izplatībā, kā arī noteikt tā sauktās “klimata patvēruma” teritorijas. Šāda zona ir teritorija, kurā klimata pārmaiņas nopietni neietekmēs biotopu vai sugas, pat ja šāda ietekme būtu nopietna plašākā teritorijā. Ziņojumā secināts, ka šādām īpaši vērtīgām teritorijām “vajadzētu būt īpaši svarīgām jūras telpiskajā plānošanā, vides aizsardzībā un piekrastes ekonomiku attīstībā.”

Pētījuma ieteikumi ir turpmāk modelēt galveno ekoloģiski nozīmīgo sugu izplatību nākotnē un sastādīt bioloģiskajai daudzveidībai un konkrētiem ekosistēmu pakalpojumiem nozīmīgu nākotnes ekoloģisko karsto punktu kartes.

C 5.2. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Tēma par klimata pārmaiņām un JTP pielāgošanos šai problēmai nav pietiekami attīstīta, neraugoties uz šīs problēmas nozīmīgumu. Nākotnē ir nepieciešams vairāk labas prakses un sadarbības. Pieredzes un pierādījumu kritiskā masa ir ierobežota, lai varētu pieņemt jebkādas HELCOM-VASAB JTP DG lēmumus šajā jautājumā. Šajā jomā JTP būtu labāk jāsadarbojas ar zilajiem sektoriem un piekrastes plānotājiem, lai sasniegtu nozīmīgākus rezultātus. Īpaši būtu jāturpina darbs pie jautājuma par saikni starp JTP un piekrastes pašvaldību ilgtermiņa noturību klimata pārmaiņu kontekstā.

C 6. DROŠĪBA: KĀ JTP VAR UZLABOT PLAŠI IZPRASTO DROŠĪBU (SAMAZINĀT NEGADĪJUMU SKAITU) DAŽĀDĀS JOMĀS, PIEMĒRAM, NAVIGĀCIJĀ, PIESĀRŅOJUMĀ, EKSTREMĀLOS LAIKAPSTĀKĻOS

Zilā izaugsme un jaunu jūras lietotāju parādīšanās var apdraudēt jūras drošību. Šī drošība būtu jāsaprot ne tikai kā kuģošanas drošība, bet arī ar klimata pārmaiņām saistīti ekstrēmi notikumi vai naftas noplūde no Otrā pasaules kara kuģu vrakiem. Šajā tēmā tika identificēti divi labās prakses piemēri (Baltic SCOPE, BaltSeaPlan) Tomēr arī BalticLINes un BalticMaster projekti risināja drošības jautājumus. Projekta PartiSEApate ietvaros tika organizēts seminārs par klimata pārmaiņām, un projektos Deduce un SDI4SEB tika apkopots visaptverošs integrētas piekrastes zonu pārvaldība rādītāju kopums, kas netieši saistīts ar piekrastes teritoriju drošību plašākā nozīmē Polijā, Lietuvā un Krievijas Federācijas Kaļiņingradas apgabalā.

C 6.1. Laba drošības prakse

Projekta BaltSeaPlan ietvaros tika pārbaudīta dažādu jūras politiku ietekme un tas, kā tajās tiek ņemta vērā jūras drošība. Praksē ir sniegtas atbildes, kā var novērtēt JTP, tostarp drošības aspektu, un citu attiecīgo politiku / stratēģiju saderību. Tajā arī uzsvērts, cik lielā mērā Igaunijas, Vācijas, Latvijas, Lietuvas, Polijas, Krievijas, un Zviedrijas attiecīgā politika/stratēģija ir saderīga ar JTP un kā tās varētu uzlabot. BaltSeaPlan analīze joprojām ir labs pamats turpmākai ar JTP saistīto drošības aspektu izpētei BJR.

⁶ Safety aspects related to climate change are analysed in the climate change chapter.

Dānijas Jūras pārvalde Baltic SCOPE projekta ietvaros izstrādāja priekšlikumu par vadlīnijām attiecībā uz saskaņotām drošības zonām Baltijas jūras reģionā. Vadlīniju mērķis ir informēt Baltijas jūras reģiona plānotājus par īpašām navigācijas problēmām, kas jāņem vērā, novērtējot jūras attīstības ietekmi uz esošajiem jūras satiksmes maršrutiem un kuģošanas drošību, lai tie jau agrīnā posmā varētu ņemt vērā attiecīgos faktorus, plānojot jūras atjaunojamo energoresursu iekārtas savā iedalītajā akvatorijā.

C 6.2. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Ar drošību saistītā labā prakse nav vienmērīga. Tā galvenokārt tika izstrādāta attiecībā uz navigāciju un dažām nozaru politikām, taču nav pietiekami daudz labas prakses piemēru, kas parādītu, kā JTP būtu jārisina citas drošības problēmas, piemēram, ekstremāli laikapstākļi, masveida naftas noplūdes, iespējamās vides katastrofas. Šajā sakarā ir nepieciešams pievērsties tam, kas būtu jādara JTP un Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros.

D. JŪRAS IZMANTOŠANA

D 1. REKREĀCIJA UN TŪRISMS: KĀ ŅEMT VĒRĀ REKREĀCIJU UN TŪRISMU SASKAŅĀ AR JTP

Rekreācija un tūrisms ir viena no galvenajām zilajām nozarēm saskaņā ar ES zilās izaugsmes analīzi. Tā izmanto visu jūras telpu, bet galvenie ieguvumi ir koncentrēti piekrastes tuvumā, jo 3S atpūtas modelis⁷ ir svarīgs BJR. Tāpēc ar tūrisma attīstību ir saistīti dažādi telpiski konflikti, kas jāņem vērā un jārisina ar JTP. Tomēr labās prakses piemēru tūrisma pārvaldībā, izmantojot JTP starptautiskos JTP projektos, ir maz. ES JTP platformā tika aprakstīti 74 labās prakses piemēri šajā jomā, no kuriem 27 attiecas uz BJR. Taču attiecībā uz projektiem šajā tēmā līdz šim tika apzināti tikai daži labās prakses piemēri (Baltic Blue Growth, Muses, Baltacar). Papildus tam arī BalticRIM projektā ir analizēti daži tūrisma aspekti un SDI4SEB projektā daži rekreācijas jautājumi.

D 1.1. Rekreācijas un tūrisma labā prakse

MUSES projektā ir izpētītas 4 daudzfunkcionālas rekreācijas un tūrisma kombinācijas:

- 1) Tūrisms, zivsaimniecība un vides aizsardzība
- 2) Tūrisms, zemūdens kultūras mantojums un vides aizsardzība
- 3) Tūrisms un akvakultūra
- 4) Jūras vēja parki un tūrisms

Tika konstatēts, ka visas četras kombinācijas ir interesantas Baltijas jūrā. Okeāna daudzfunkcionālās izmantošanas rīcības plāns (Ocean Multi-Use Action Plan) parāda dažus no jau esošajiem daudzfunkcionālās izmantošanas gadījumiem, piemēram, Dānijas, Zviedrijas, Vācijas piekrastes rajonos, kur jūras vēja ģeneratoru parki jau tiek apzināti integrēti reģionālajās tūrisma aktivitātēs, un Somijā, kur tūrisms ir apvienots ar jūras kultūras mantojumu (piemēram, niršanas un pastaigu takas) nodrošina papildu, inovatīvas tūrisma iespējas, kas potenciāli varētu uzturēt tūrisma nozari visa gada garumā. Šādas iniciatīvas varētu arī nodrošināt papildu ilgtspējīgu finansējuma avotu ZKM un vides aizsardzību, kā arī veicināt labāku vietējo atbalstu jūras vēja enerģijas attīstībai. Viena no MUSES gadījuma izpētēm īpaši analizēja tūrisma, jūras vēja enerģijas un akvakultūras daudzfunkcionālas izmantošanas iespējas un šķēršļus Gotlandes dienvidu daļā.

⁷ 3S model (sand, sun, sea) means passive tourism related to spending time on the beach, i.e. tourism activities encompassing enjoyment of the sun, sand, and sea.

Baltacar projekts parādīja, kā veicināt niršanu, izveidojot niršanas parkus. Zemūdens vraku parku un taku izveide atvieglo piekļuvi senlietām un vienlaikus nodrošina to ilgtspējīgu apsaimniekošanu. Tā kā niršanas tūrisms vēl tikai attīstās, kultūras mantojuma apsaimniekotājiem un niršanas pakalpojumu sniedzējiem ir jāsāk strādāt kopā un jāievēro vienoti principi. Tas ir vienīgais veids, kā zemūdens vietas, kas ir jutīgas pret cilvēka ietekmi, ilgstoši saglabāt pieejamas apmeklētājiem.

Projekts Baltic Blue Growth demonstrēja akvakultūras un tūrisma simbiozi. Gliemju audzētavas nodrošina ūdens filtrēšanu. Tādējādi tiek paaugstināts vides standarts, kas piesaista tūristus. Gliemju audzētavu izveidei ir netieša ietekme uz reģiona tūrisma vērtības palielināšanu. JTP varētu ņemt vērā šo ziņojumu.

BalticRIM projekts parāda, kā kultūras mantojumu var uzskatīt par sociālo kapitālu rekreācijas nozarē, un, no otras puses, izceļ potenciālos pavadienus un izaicinājumus, kas saistīti ar tūrisma nozares izaugsmi. BalticRIM projekta laikā tika risināti daži ar tūrismu saistīti jautājumi un mēģināts uzsākt diskusijas galvenokārt šādās jomās:

- projekta laikā tika izveidota efektīvāka komunikācija starp plānotājiem un kultūras mantojuma speciālistiem, izstrādāti dažādi plānošanas risinājumi kultūrvēsturiski bagātajās teritorijās.
- dažādās gadījumu izpētes jomās tika mēģināts veidot starpnozaru komunikāciju. Piemēram, Tallinā, Igaunijā, tika organizēts pasākums, kurā piedalījās muzeji, nevalstiskās organizācijas, vietējās pašvaldības, akadēmiķi un kultūras mantojuma speciālisti un kurā

tika apspriests jūras un zemūdens kultūras mantojuma mārketinga potenciāls.

- Igaunijā, Somijā un Vācijā tika organizēti pasākumi nirējiem amatieriem.

D 1.2. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

JTP ir maz prakses par rekreācijas un tūrisma iekļaušanu BJR. Tūrisma nozare ir ļoti daudzveidīga un izkļiedēta, tāpēc tā nav vienkārša JTP ieinteresētā puse. Taču tās ekonomiskā vara ir liela galvenokārt ar pašvaldību starpniecību. Trūkst labas prakses piemēru, kas parādītu, kā praksē ar tūrismu saistītus konfliktus var risināt JTP. Daudzfunkcionāla izmantošana, jauna tūrisma veida (niršanas) attīstība varētu būt viena no iespējām, bet tā tikai daļēji atrisina problēmas, kas saistītas ar tradicionālo 3S tūrisma modeli. JTP būtu arī jāattīsta zinātība, kā apkalpot mobilo tūrismu, piemēram, burāšanu. Viena no iespējām varētu būt labāka sadarbība starp integrēto piekrastes zonu pārvaldību un JTP.

Galvenokārt, šķiet, ir būtiski veicināt un novērtēt to, cik liela nozīme ir zemūdens kultūras mantojumam un jūras kultūras mantojumam labklājības, dzīves kvalitātes, identitātes, vietas izjūtas, sociālā kapitāla un zilās izaugsmes radīšanā un uzlabošanā, kā arī to, ka mantojumam ir spēja savienot paaudzes un cilvēkus savā starpā.

D 2. KUĢNIECĪBA: KĀ APLŪKOT KUĢNIECĪBU SASKAŅĀ AR JTP

Kuģniecība ir tradicionāls jūras lietotājs. Nākotnē BJR tas

pieaug, un tas nozīmē lielākus kuģus ar lielāku kravu. Viens jautājums ir kuģošanas drošība, otrs jautājums ir kuģošanas ierobežojumi, ko rada jauni jūras lietotāji. Visi šie jautājumi ir jārisina JTP ietvaros, taču līdz šim kuģniecības nozares līdzdalība JTP procesos nav bijusi pārāk aktīva. Kuģniecība ir galvenā nozare JTP, un labai plānošanai ir nepieciešama informācija par kuģu kustību laika gaitā, kā arī zināšanas par kuģniecības nozares attīstības plāniem. No pirmā acu uzmetiena ar kuģniecību saistītās labās prakses piemēru ir daudz (110 ES, no tiem 52 attiecas uz BJR), taču, veicot rūpīgāku pārbaudi, šis skaits samazinās līdz 4-5 BJR labās prakses piemēriem, kas tieši saistīti ar kuģniecību. Šajā ziņojumā līdz šim tika apzināti trīs labas prakses piemēri (izņemot kuģniecības drošību, kas aplūkota kā drošība) (PartiSEApate, Baltic SCOPE, BalticLiNES). Darbs JTP kuģniecības jomā ir jāsaskaņo ar HELCOM jūras DG centieniem. Šī grupa nodarbojas ar kuģu radītā piesārņojuma novēršanu, tostarp apzinātu ar darbību saistīto izplūžu, kā arī nejauša piesārņojuma novēršanu. Pareizai JTP būtu jāsamazina navigācijas negadījumu risks.

D 2.1. Labā prakse kuģniecības jomā

Semināru par JTP, kuģniecību un ostām organizēja projekts PartiSEApate. Tas ir uzsācis visas Baltijas daudznozaru ieinteresēto personu diskusiju par galvenajiem jautājumiem, kas ir svarīgi plānotājiem un jūras transporta nozarei Baltijas perspektīvā, un par piemērotiem veidiem, platformām un dalībniekiem, lai virzītu ieguldījumu un informāciju starp nozari un plānošanas daļām. Seminārā tika uzskaitīti galvenie jautājumi, kam JTP būtu jāpievērš uzmanība, lai veicinātu ilgtspējīgu jūras transportu, un lika abām pusēm

apzināties abpusējās vajadzības un iespējas. Šī bija pirmā makroreģionālā sanāksme starp plānotājiem un nozares pārstāvjiem. Baltic SCOPE projekta ietvaros ir pieejamas kuģošanas blīvuma kartes, kuru pamatā ir desmit gadu dati, sākot no 2006. līdz 2015. gadam. Visas kartes ir pieejamas HELCOM AIS Pārlūkā (HELCOM AIS Explorer). Kartes tika izveidotas, izmantojot automātiskās identifikācijas sistēmas (Automatic Identification System) (AIS) datus. Dati ļauj salīdzināt kuģošanas datus pa mēnešiem un kuģu veidiem.

BalticLiNES ietvaros tika veikts pētījums par kuģniecības nākotnes scenārijiem BJR. Lai izstrādātu šos scenārijus, tika veikti vairāki pasākumi, piemēram, statistiskā scenāriju analīze un ieinteresēto personu iesaistīšanas pasākumi, galveno ieinteresēto personu aizpildītu anketu izstrāde un divu dienu ilgas JTP uzdevuma datorspēles simulācijas organizēšana. Pētījumā galvenā uzmanība tika pievērsta ne tikai kuģošanas blīvumam un apgrozījuma prognozēm, bet arī tendencēm un iespējamām izmaiņām nozarē, ko izraisa ierobežojumu piemērošana vai jauni tehnoloģiskie sasniegumi. Īpaša uzmanība tika pievērsta norisēm, kas JTP būtu jāņem vērā.

Projekta ietvaros tika analizētas arī plānošanas neatbilstības attiecībā uz kuģošanas ceļiem un koridoriem JTP. Parasti galvenais kuģniecības teritoriju noteikšanas mērķis JTP ir nodrošināt vietu kuģniecības nozares pašreizējām un/vai nākotnes vajadzībām svērumu procesa laikā, nevis citiem izmantošanas veidiem. Tā kā jūras telpiskajam plānam jāaptver dažādu darbību telpiskās vajadzības visā (valsts/reģionālajā) jūras teritorijā, rodas divi jautājumi: a) kā rīkoties ar Starptautiskās Jūrniecības organizācijas (International Maritime Organisation) (IMO) regulētajām

teritorijām un b) kā rīkoties ar teritorijām, kas līdz šim nav pilnībā regulētas (t. i., kā pārņemt spēkā esošos noteikumus un kā noteikt jaunas kuģošanas teritorijas). Lai gan esošo IMO noteikumu pārceļšana uz JTP šķiet diezgan vienkārša, sarežģītāks jautājums ir noteikt, cik daudz vietas ir nepieciešams kuģošanai ārpus maršruta shēmām (tagad un nākotnē). Par JTP un kuģu satiksmes regulēšanu bieži vien ir atbildīgas dažādas kompetentās iestādes. Atšķirībā no starptautiskajiem kuģniecības noteikumiem JTP plānošanas principi dažādās valstīs ir atšķirīgi.

Projekta rezultāti kalpoja par pamatu turpmākām diskusijām ar ieinteresētajām personām par kuģniecības telpiskajām prasībām JTP, un tie tika ņemti vērā, izstrādājot kuģniecības telpisko scenāriju 2030. un 2050. gadam. Tie tika izmantoti arī kopīgu plānošanas kritēriju sagatavošanai un to (atšķirīgi) piemērošanai dažādās valstīs. Kā praktisks ieguldījums BalticLINes projektā tika izstrādātas pakāpeniskas vadlīnijas par pārrobežu kuģošanas risinājumiem JTP plānošanā. Galvenie secinājumi tika izdarīti diskusiju laikā projekta sanāksmēs, apspriedēs ar ieinteresētajām personām un ekspertu intervijās.

D 2.2. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Kuģniecības iekļaušanas prakse JTP ir pietiekama BJR, jo īpaši pateicoties BalticLINes. Daudzos JTP plānos kuģošanai tiek pievērsta pietiekama uzmanība. Tomēr joprojām ir daži neskaidri jautājumi, piemēram, jauno kuģniecības tehnoloģiju ietekme uz JTP. Nākotnē ir nepieciešama ciešāka sadarbība ar HELCOM jūras DG, kā to ir ierosinājusi BalticLINes.

D 3. AKVAKULTŪRA (MARIKULTŪRA): KĀ APLŪKOT AKVAKULTŪRU SASKAŅĀ AR JTP

Akvakultūra ir viena no galvenajām zilajām nozarēm ES. Akvakultūras veidi ir dažādi, ņemot vērā to galveno mērķi un funkcijas. Ar akvakultūru cilvēku vai dzīvnieku patēriņam galvenokārt nodarbojas privāti uzņēmumi, kas darbojas uz tirgus principiem. Arī daži augu akvakultūras veidi tiek kultivēti komerciālu apsvērumu dēļ (piemēram, niedres). Tomēr ir arī akvakultūra, kas galvenokārt veic jūras vides aizsardzību (daži augu vai gliemju akvakultūras veidi). Šāda akvakultūra sniedz svarīgus nekomerciālus ekosistēmu regulēšanas pakalpojumus, tāpēc tai ir nepieciešams publiskā sektora atbalsts.

Ņemot vērā akvakultūras ekonomisko nozīmi, tā ir populārs JTP temats, bet ne tik daudz BJR. No 539 ES JTP Platformas labās prakses piemēriem, kas saistīti ar akvakultūru, tikai 38 attiecas uz BJR. Daudzos gadījumos to saistība ar faktisko akvakultūru ir ļoti maza. Galvenais iemesls šādai situācijai ir Baltijas jūras okeanogrāfiskie apstākļi, kas neuztur masveida akvakultūru cilvēku patēriņam kā citos ES jūras baseinos. Jaunas tehnoloģijas un holistiskāka politika (piemēram, vides politika) varētu mainīt šo situāciju un padarīt akvakultūru jūras vides aizsardzībai populārāku BJR. Līdz šim ir apzināti vairāki labas prakses piemēri. Tie ir saistīti ar akvakultūras konceptualizāciju saistībā ar JTP (PartiSEApate, BaltSeaPlan, GRASS, Baltic Blue Growth, MUSES, AquaBEST, Submariner) un instrumentiem (InnoAquaTech, Baltic Blue Growth).

D 3.1. Akvakultūras telpiskā konceptualizācija

PartiSEApate seminārs par JTP un akvakultūru aizsāka Baltijas daudznozaru ieinteresēto personu diskusiju par: vispārējām attīstības perspektīvām un ar tām saistītiem telpiskiem mērķiem akvakultūrai Baltijas jūrā, konfliktu/ sinerģiju specifiku ar citām nozarēm un interesēm Baltijas jūrā un akvakultūras perspektīvām attiecībā uz JTP. Seminārā tika apzinātas galvenās akvakultūras perspektīvas attiecībā uz JTP Baltijas jūras reģionā. Šīs perspektīvas joprojām ir aktuālas, un tām būtu jāvirza JTP.

Projekta BaltSeaPlan ietvaros ir izstrādāta Baltijas jūras reģiona JTP vīzija 2030. Šajā dokumentā akvakultūra ir aprakstīta kā svarīga jūras nozare.

1. Jūras akvakultūra, kas ražo augstas kvalitātes un veselīgus produktus, ir kļuvusi arvien nozīmīgāka sakarā ar ilgtspējīgāku zvejas praksi un patērētāju pieprasījumu pēc ilgtspējīgām vietējām zivīm un jūras veltēm. Jūras akvakultūra ir videi nekaitīga.
2. Aļģu audzēšana pakāpeniski attīstās kā saimnieciska darbība farmācijās un citās nozarēs. Aļģes audzē arī bioenerģijas ieguvei un veicina barības vielu samazināšanu Baltijas jūras daļās.

Ir noteiktas arī teritoriālās plānošanas ietekmes uz akvakultūru. Tās veido JTP redzējumu akvakultūras attīstībā. Redzējumā ir noteikts, ka jūras akvakultūras teritorijas ir rūpīgi jāizvēlas, lai izvairītos no negatīvas ietekmes uz ūdens kvalitāti un dabiskajiem zivju krājumiem. Akvakultūras licencēm ir pievienoti noteikumi, kas attiecas uz konkrēto

vieta. Ja tas ir iespējams no vides un drošības viedokļa, tiek ievērots telpiskās efektivitātes princips, piemēram, izvietojot akvakultūras vietas kā līdzizmantošanas iespējas jau izmantotajās teritorijās, piemēram, vēja ģeneratoru parkos.

Projektā Submariner ir apzināti atrašanās vietas nosacījumi/ prasības vairākiem augu akvakultūras veidiem, piemēram, niedru audzētavām vai mikroaļģēm, kā arī gliemju audzēšanai.

Projektā Baltic Blue Growth tika izstrādāta “Metode gliemju audzētavu integrēšanai JTP procesos” (Method for integrating mussel farms in JTP processes). Projekta ietvaros izstrādātā vienotā plānošanas metodoloģija pievēršas optimāliem vides apstākļiem gliemju augšanai, valsts un reģionālo akvakultūras attīstības plānu nozīmei un izmantošanai, tiesību aktu noteikumiem un oficiālajām procedūrām, nozari pārstāvošo asociāciju lomai un pilnvarām, iespējamiem konfliktiem ar citiem jūras izmantošanas veidiem un veidiem, kā tos mazināt. Ierosinātā pieeja ir izklāstīta dokumentā „Pievērsšanās gliemeņu audzētavām jūras telpiskās plānošanas procesā” (Addressing the mussel farms in maritime spatial planning process).

GRASS projekta ietvaros ir izstrādāta a) Baltijas jūras karte, kurā attēlots makroaļģu audzēšanas un ieguves potenciāls, kā arī b) instrukcija par makroaļģu audzēšanas un ieguves ietekmi uz vidi Baltijas jūrā. Abi produkti var palīdzēt plānotājiem iekļaut akvakultūras nozari savā darbā. Šī zināšanu bāze var kalpot kā sākumpunkts, lai ņemtu vērā makroaļģu un akvakultūras aspektus kopumā, turpinot izstrādāt valsts jūras telpiskos plānus, kā arī to nākamo paaudzi pēc 2021. gada. Igaunijas JTP jau ir ņēmusi vērā šīs kartes savā PAŠREIZĒJĀ oficiālajā JTP plānā, lai gan

tām NAV noteikts telpiskais apzīmējums, bet šīs kartes kalpo tikai kā pamatinformācija, lai noteiktu citus izmantošanas veidus (piemēram, NE šajās teritorijās, kurās nākotnē varētu nodarboties ar jūras alģu audzēšanu).

MUSES projektā tika pētīta ar akvakultūru saistītā daudzfunkcionālā izmantošana visos piecos ES jūras baseinos. Tā galvenokārt ietver a) zivsaimniecību vai akvakultūru apvienojumā ar jūras vēja ģeneratoru parkiem vai b) maigāku daudzfunkcionālu izmantošanu (tā nenozīmē ilgtermiņa materiālo infrastruktūru) starp zivsaimniecību vai akvakultūru un tūrismu. Jāatzīmē, ka zvejniecības un akvakultūras apvienojums nav uzskatīts kā daudzfunkcionāla izmantošana, jo šie divi izmantošanas veidi parasti viens otru izslēdz (piemēram, akvakultūras zonās zvejniecība ir aizliegta un otrādi). Jūras baseina datu apkopojumi, kā arī MUSES rīcības plāns sniedz labu priekšstatu par akvakultūras vai ar zivsaimniecību saistītās daudzfunkcionālās izmantošanas problēmām un iespējām Baltijas jūras baseinā. MUSES konstatēja, ka kombinācijām, kas ietver zivsaimniecību vai akvakultūru ar vides aizsardzību un tūrismu, ir liels potenciāls veicināt zilo izaugsmi reģionā.

Attiecībā uz zivju akvakultūru labās prakses piemēri attiecībā uz JTP iegūti no Somijas Akvakultūras plāna SPATIAL, kas izstrādāts AquaBEST ietvaros. Galvenais secinājums ir tāds, ka jūras telpiskajai plānošanai jābūt saistītai ar akvakultūras licencēšanu (telpiskajai plānošanai jābūt viegli pieejamai zivju audzētājiem un iestādēm).

D 3.2. Akvakultūras atbalsta instrumenti

Projektā Baltic Blue Growth tika izstrādāts modelis gliemeņu augšanas potenciāla prognozēšanai. Šis modelis ir pieejams operāciju lēmumu sistēmas (The Operation Decision System)

instrumentā.

InnoAquaTech Decision Support Tool, kas izstrādāts kā inovatīva tiešsaistes platforma, palīdz lietotājam izveidot virtuālu akvakultūras sistēmu un simulēt tās darbību resursu patēriņa (vides aspektu) un ekspluatācijas izmaksu (ekonomisko aspektu) ziņā. Var, piemēram, izvēlēties tvertņu skaitu, tilpumu un izmērus, sistēmā pielāgot ūdens cirkulācijas pārvaldību, pieņemt lēmumus par audzējamām sugām un noteikt pielāgotas cenas galvenajiem resursiem, kas nepieciešami šādas akvakultūras iekārtas darbībai. Atbilstoši izvēlei tiks saņemta informācija par patērēto resursu daudzumu, kā arī par to attiecīgajām ekonomiskajām attiecībām saskaņā ar konkrēto izvēlēto scenāriju. Šāds rīks var būt noderīgs uzņēmumiem un plānotājiem, nosakot akvakultūru, t. i., lemjot par piemērotu zonu akvakultūras darbībām.

D 3.3. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Nākotnes atbalstam akvakultūrai galvenokārt jāattiecas uz tehnoloģisko gatavību un nozares politikas teritoriālo plānošanu. Jāizpēta arī vides politika, kā tā var atbalstīt augu un gliemeņu akvakultūru, uzlabojot vides stāvokli.

D 4. ZILĀ EKONOMIKA: KĀ ATBALSTĪT JŪRAS NOZARU ILGTSPĒJĪGU ATTĪSTĪBU SASKAŅĀ AR JTP

Saikne starp JTP un zilo ekonomiku ir daudzšķautņaina un vēl nav pilnībā izpētīta. JTP mērķis ir mazināt vai novērst konfliktus starp dažādām ekonomiskām un neekonomiskām funkcijām. JTP ir arī instruments, lai noteiktu un piešķirtu

piemērotu telpu jauniem un mainīgiem telpiskās izmantošanas veidiem. JTP var izmantot, lai pavērtu jaunas ekonomiskās iespējas, veicinot sinerģiju starp dažādiem izmantošanas veidiem. Liels politiskais atbalsts no ES puses attiecībā uz zilo izaugsmi nav devis lielu labas prakses piemēru skaitu. ES JTP Platformā ir 58 šādas prakses piemēri. No tiem vairāk nekā puse ir saistīta ar BJR. Šī ziņojuma vajadzībām līdz šim ir apzinātas sešas labas prakses. Tās pieder pie divām kategorijām: vispārējās konceptualizācijas (ES JTP Platforma, PartiSEApate, Land-Sea-Act, Submariner) un praktiskākiem piemēriem, kas iekļauj zilo ekonomiku JTP vai palīdz JTP to darīt (Plan4Blue, Baltic Blue Growth, BaltSeaPlan, Land-Sea-Act, BalticRIM, BalticRIM). Jāņem vērā arī tas, ka daudzas ar zilo ekonomiku saistītas prakses tika izstrādātas projektos, kas attiecas uz atsevišķām zilajām nozarēm (BalticLINes, Baltic Integrid, Submariner). Daudzas no tām ir analizētas šī ziņojuma attiecīgajās nozaru nodaļās.

D 4.1. Zilās ekonomikas konceptualizācija saskaņā ar JTP

Lai gan PartiSEApate ieteikumi nav specifiski zilajai ekonomikai, tie ir pamats gudrākai un labāk organizētai ilgtspējīgai jūras resursu izmantošanai. Daži ieteikumi ir svarīgi šai tēmai, galvenokārt tas, kas iesaka ne tikai koncentrēties uz ietekmi uz vidi, bet arī iekļaut sociālekonomiskās ietekmes jautājumus un sinerģiju, izstrādājot JTP. Tas bija pirmais BJR mēģinājums apvienot zilo izaugsmi un vides nestspēju.

ES JTP Platforma ir izstrādājusi pētījumu „Jūras telpiskā plānošana zilajai izaugsmei” (Maritime Spatial Planning

for Blue Growth). Pētījumā tika aplūkoti trīs dažādi JTP aspekti: 1) Kā izstrādāt jūras telpas vīziju, ko var efektīvi izmantot JTP? 2) Kādas nākotnes tendences ietekmē nozares attīstību un kā tās ietekmē JTP procesu? 3) Kā JTP iestādes var uzraudzīt, vai tās ir uz pareizā ceļa, lai sasniegtu savus JTP zilās izaugsmes mērķus? Šie trīs atšķirīgie aspekti tika izstrādāti kā atsevišķi dokumenti. Nozaru iedaļās ir izskaidrots, kā vislabāk ņemt vērā katras nozares attīstību JTP procesos un kā ilgtspējīgi sasniegt saistītos zilās izaugsmes potenciālus. Iedaļas ir rezultāts, kas iegūts, pārskatot esošo darbu par jūras turpmāko izmantošanu un dažādu jūrniecības nozaru attīstību. Deviņas iedaļas aptver jūras vēja enerģiju, paisuma un bēguma viļņu enerģiju, piekrastes un jūras tūrismu, dziļjūras izraktnu ieguvu, kuģniecību un ostas, naftu un gāzi, kabeļus un cauruļvadus, zvejniecību un jūras akvakultūru. Iedaļās galvenokārt aplūkota nozaru paredzamās attīstības telpiskā dimensija. Tie arī aplūko nozaru mijiedarbību un piedāvā konkrētu ieteikumu kopumu par to, kā gan plānotāji, gan nozares var informēt viena otru, lai radītu optimālus JTP risinājumus. Citā JTP rādītāju izstrādes rokasgrāmatā ir ierosināti rādītāji, kas saistīti ar zilo izaugsmi, jūrniecības nozarēm un JTP procesiem.

Galvenie projekta Land-Sea-Act rezultāti ir “Politikas kopsavilkums par galvenajiem vēstījumiem attiecībā uz sauszemes un jūras mijiedarbību un zilās izaugsmes iniciatīvām” (Policy brief on key messages on land-sea interactions and Blue Growth initiatives), “Zilās izaugsmes pārbaudes ziņojums” (Blue Growth Check Report), “Rīcības plāns” (Action Plan), “Uzņēmējdarbība un zilā izaugsme”

(Entrepreneurship and Blue Growth) un “Daudzlīmeņu pārvaldības programma zilās izaugsmes un telpiskās plānošanas jomā BJR” (Multi-level Governance Agenda on Blue Growth and Spatial Planning in BJR). Attiecībā uz zilās izaugsmes nozarēm vissvarīgākais rezultāts būs iepriekš minētais “Rīcības plāns”. Dažādām pārvaldības iestādēm (tostarp pašvaldībām) un NVO piemērojamie norādījumi tiks sniegti daudzlīmeņu pārvaldības programmā par zilo izaugsmi un telpisko plānošanu BJR. Skaidrāki noteikumi un vadlīnijas arī varētu palīdzēt piesaistīt jaunus ieguldījumus. Šie rezultāti veicinās ES Zaļā kursa īstenošanu.

Projektā Submariner ir izstrādāts praktisks „Krājums - Baltijas jūras resursu inovatīvas un ilgtspējīgas izmantošanas novērtējums” (Compendium - An Assessment of Innovative and Sustainable Uses of Baltic Marine Resources). Krājums iepazīstina ar dažādiem inovatīviem zilās izaugsmes sektoriem BJR un aplūko to attīstības potenciālu. Tas sniedz visaptverošu priekšstatu par šīm nozarēm Baltijas jūras reģionā, zināšanu līmeni un vides, institucionālos un normatīvos nosacījumus to attīstībai. Šim krājumam var būt netieša ietekme uz JTP kā informētības veicināšanas instrumentu JTP plānotājiem.

D 4.2. Zilās ekonomikas praktiska uzlabošana saskaņā ar JTP

Lietuvas JTP uzdevumā, kas veikts saskaņā ar BaltSeaPlan projektu, galvenā uzmanība tika pievērsta JTP mērķtiecīgas shēmas izstrādei un attiecīgo pasākumu īstenošanai (piemēram, potenciālo konfliktu un sinerģiju identificēšanai, valsts tiesiskā regulējuma novērtēšanai un ar JTP saistīto

stratēģisko mērķu noteikšanai), kā arī sabiedrības informētības veicināšanai. Praksē tika uzsvērti būtiskākie pasākumi, kas nepieciešami, risinot sarunas par sadarbību un atbalstu zilajai ekonomikai, kā arī novērtēti vides apstākļi un to nestspēja. Ar galvenajām ieinteresētajām personām tika apspriestas alternatīvas vietas, lai uzzinātu vairāk par iespējām mazināt OWE enerģētikas nozares ietekmi.

Plan4Blue project ietvaros ir izstrādāts ziņojums par zilās ekonomikas potenciālu, nozaru stratēģijām un attīstības tendencēm. Šajā ziņojumā sniegtie dati ilustrē zilās ekonomikas potenciālu un turpmāko attīstību projekta teritorijā, un tie sniegs informāciju JTP procesam, kura mērķis ir atbalstīt ilgtspējīgu izaugsmi. Iesaistot starpnozaru dalībniekus zilās ekonomikas izpētē, šajā ziņojumā ir mēģināts apkopot dažas nozaru vīzijas un stratēģijas, kas nosaka zilās ekonomikas attīstības perspektīvas Plan4Blue projekta teritorijā Somijā un Līkumos. Tādējādi projekts piedāvā labu praksi, kā novērtēt zilās izaugsmes potenciālu.

Baltic Blue Growth plaši apsprieda dažādus gliemju audzēšanas aspektus, tādējādi sniedzot svarīgas vadlīnijas un informāciju tiem, kas vēlas uzsākt šādu uzņēmējdarbību BJR. Jāatceras, ka gliemju audzēšana sniedz būtisku labumu videi (barības vielu absorbcija) un var uzlabot dabiskās jūras vides nestspēju.

Projekta Land-Sea-Act ietvaros tika izstrādāta Dienvidkurzemes demonstrēšanas gadījuma izpēte Latvijā, mēģinot līdzsvarot zilo izaugsmi un vides

ietilpību. Latvijas demonstrējuma gadījumā ir pārbaudīta ekosistēmu pakalpojumu pieejas, līdzdalības pieejas un jaunu plānošanas metožu un rīku pielietošana. Daļa no darba bija piekrastes ekosistēmu, ainavas un ekosistēmu pakalpojumu, kas ir būtiski vietējām kopienām, kartēšana un novērtēšana, scenāriju izstrāde un ierosināto scenāriju kompromisa analīze, kā arī sociālās, ekonomiskās un vides ietekmes, kā arī ietekmes uz ekosistēmu pakalpojumu piedāvājumu novērtēšana. Tika izstrādāti telpiski risinājumi sauszemes un jūras resursu attīstībai un līdzsvarotai izmantošanai demonstrējuma teritorijā.

D 4.3. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Zilās ekonomikas attīstība ir sarežģīts jautājums, jo tā ietver jūras telpas sadalījumu, jaunu produktu izstrādi un ražošanas efektivitātes uzlabošanu. JTP to var veicināt, atrodot optimālās vietas zilo sektoru izvietojumam. Šādām vietām jānodrošina sinerģija starp zilajām nozarēm un jāsamazina konflikti ar jūras vidi. Neraugoties uz daudzajiem zilās ekonomikas labajām praksēm, īsto, kuras aptver gan zilo izaugsmi, gan vides kapacitāti, ir maz. Līdz šim viens no vismazāk pētītajiem jautājumiem saistībā ar JTP ir jautājums par ekoloģisko kapacitāti, un tam nepieciešams turpmāks atbalsts un izpēte. Ir vajadzīga politiska apņemšanās HELCOM un VASAB līmenī, lai veicinātu visaptverošu sadarbību starp vides un zilās ekonomikas ieinteresētajām personām un iestādēm.

D 5. ENERĢĒTIKA: KĀ APSVĒRT JŪRAS ENERĢIJAS IZMANTOŠANU SASKAŅĀ AR JTP

Jūras enerģija ir viens no aktuālajiem jautājumiem, kas tiek apspriests JTP ietvaros. Daži eksperti pat uzskata, ka tas veicināja JTP popularitāti ES. Jūras enerģija pieder pie nemobiliem jūras izmantošanas veidiem, un tāpēc tai ir nepieciešams rūpīgi iedalīt vietu, lai izvairītos no konfliktiem ar citiem izmantošanas veidiem, jo īpaši, lai neradītu negatīvu ietekmi uz kuģošanas drošību. Lai efektīvi apsaimniekotu jūras enerģiju, JTP tiek izmantotas dažādas pieejas, un valstis šajā ziņā ir ļoti atšķirīgas. Neraugoties uz aktīvām diskusijām un pieredzes apmaiņu, pieņemtie risinājumi nav standartizēti (jūras vēja parki kā slēgtas zonas vai aktīvs atbalsts daudzfunkcionālai izmantošanai jūras enerģijas zonās). Šajā tēmā ir apzināti vairāki labās prakses piemēri. ES JTP Platformā ir aprakstīti 136 labās prakses piemēri, no kuriem vairāk nekā 50 % ir saistīti ar BJR. Šī ziņojuma vajadzībām līdz šim ir apzināti vairāki labās prakses piemēri. Šī prakse ir saistīta ar enerģētikas jautājumu konceptualizāciju un papildu ar enerģētiku saistītu pierādījumu sagatavošanu jūras enerģijas plānošanai JTP (Baltic Integrid, Muses, PartiSeaPate, BalticLINes) un konkrētu jūras enerģijas vietu izvietojumu (BaltSeaPlan, Land-Sea-Act, BalticLINes).

D 5.1. Jūras enerģijas telpiskā konceptualizācija un atbalsts JTP tās noslēgumā

Baltic InteGrid projektā tika novērtēts optimizēts jūras vēja enerģijas potenciāls Baltijas jūras reģionā, izmantojot pieeju, kurā jūras enerģijas parki tiek integrēti ar

starpvienojumiem.

MUSES projektā ir izstrādāts daudzfunkcionālās analīzes pārskata ziņojums, ar nodaļu, kura vērš uzmanību ar enerģētiku saistītai daudzfunkcionālajai izmantošanai: jūras vēja un viļņu enerģijai, jūras vēja enerģijai un akvakultūrai, jūras vēja enerģijai un tūrismam un jūras vēja enerģijai un zivsaimniecībai. Visi šie aspekti, izņemot jūras vēja un viļņu enerģiju, tika atzīti par būtiskiem Baltijas jūrai. Projektā tika pētīts, ar kādiem citiem izmantošanas veidiem var apvienot jūras vēja enerģijas izmantošanu, lai nodrošinātu papildu finansiālus vai mazāk taustāmus sociālekonomiskos ieguvumus vai zemākas izmaksas.

PartiSEApate projekts ir veidojis diskusiju starp JTP plānotājiem un jūras vēja enerģijas attīstītājiem un citām ieinteresētajām pusēm enerģētikas jomā. Projekta seminārs par JTP un jūras vēja enerģiju aizsāka Baltijas valstu daudznozaru ieinteresēto pušu diskusiju par galvenajiem jautājumiem, kas ir svarīgi plānotājiem, enerģētikas attīstītājiem Baltijas perspektīvā. Seminārā tika apzinātas konfliktsituācijas un sinerģijas starp jūras vēja enerģiju un citiem lietotājiem. Seminārā tika formulēti arī daži ieteikumi par JTP un jūras vēja enerģiju.

Lai labāk izprastu jūras vēja enerģijas nozares vajadzības, BalticLINes projektā tika izstrādāti nākotnes enerģētikas scenāriji 2030. un 2050. gadam, aptverot jūras vēja enerģiju un tīkla infrastruktūru Baltijas jūrā (tostarp Skagerakā un Kategatā). BalticLINes projektā tika salīdzināti arī dažādās Baltijas jūras valstīs izmantotie plānošanas kritēriji un apkopotas galvenās līdzības un atšķirības. Šie secinājumi tika izmantoti, izstrādājot pakāpeniskas vadlīnijas pārrobežu enerģētikas jautājumu risināšanai JTP. Projekta rezultāti

liecina, ka JTP nozīme, lemjot par jūras enerģijas iekārtu izvietojumu jūrā, dažādās valstīs ir ļoti atšķirīga. Īpaši atšķirīga ir saistība starp nozaru lēmumu pieņemšanu un JTP. Īsāk sakot, dažās valstīs JTP vienkārši ņem vērā nozaru plānošanā pieņemtos lēmumus, savukārt citās valstīs JTP nosaka nozaru lēmumu pieņemšanas gaitu.

D 5.2. Piekrastes enerģijas ieguves vietu izvietošana

Projekts BaltSeaPlan ir pārbaudījis un nodemonstrējis, kā izmantot Marxan (lēmumu pieņemšanas atbalsta rīks, ko lielākoties izmanto dabas aizsardzības plānošanā), lai optimizētu algoritmus, ar kuru palīdzību atrast izmaksu ziņā visefektīvāko vietu, kas piemērota jūras vēja generatoru parku uzstādīšanai Vācijā, Zviedrijā, Polijā un Dānijā. Galvenais Marxan izmantošanas mērķis bija pārbaudīt sistemātiskas lēmumu atbalsta sistēmas lietderību un uzticamību attiecībā uz konkrētu JTP izaicinājumu, kas nav saistīts ar aizsardzību (šajā gadījumā pārrobežu JTP), lai analizētu jūras vēja enerģijas potenciālu dažādiem izmaksu un mērķu scenārijiem.

Projektā Land-Sea-Act ir izstrādāti stratēģiskie risinājumi līdzsvarotai sauszemes un jūras resursu izmantošanai Latvijas dienvidrietumu Kurzemes piekrastē. Tajā tiks iekļauti priekšlikumi par piemērotākajām vietām jūras vēja generatoru parku izvietojumam. Risinājumi tika izstrādāti, izmantojot līdzdalības pieeju un jaunas plānošanas metodes un rīkus.

BalticLINes projektā tika konstatēts, ka nav vienotas izpratnes BJR par faktoriem, kas jāņem vērā, plānojot un nosakot jaunas vietas priekš OWF. Projekta laikā tika apzināts 40 dažādu faktoru saraksts, kas izrādījās būtiski gan vēja enerģijas potenciāla novērtēšanai jūrā, gan faktiskajai OWF telpiskajai plānošanai. Skaidrs secinājums par kritēriju daudzveidību ir tāds, ka ir vairāki aspekti, kas

jāņem vērā, bet, tā kā OWE ir diezgan jauna tēma daudzās valstīs, metodes un pieejas nav nostabilizējušās. Nav nevienas starptautiskas struktūras, kas varētu uzņemt kopīgu kritēriju kopumu izstrādi. Tā kā šī ziņojuma ievadā tika norādīts, ka valstis praktizē JTP dažādos veidos, pastāv arī viena ievērojama atšķirība starp valstīm. Dažās valstīs lēmumu pieņemšana un plānošana ir balstīta uz valsts standartiem, savukārt citās valstīs lietas tiek risinātas atsevišķi un nepastāv skaidru valsts standartu.

D 5.3. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Enerģētikas iekļaušana JTP ietvaros ir nodrošināta ar daudziem labās prakses piemēriem, tāpēc ar šo jautājumu saistīto zināšanu kopums ir liels. Joprojām netiek atbalstīta enerģētikas objektu daudzfunkcionāla izmantošana. Šajā sakarā joprojām pastāv daudz neatbildētu jautājumu, sākot ar tehniskiem un beidzot ar administratīviem un ekonomiskiem jautājumiem. Šajā ziņā daudz palīdzēs Baltijas vai Eiropas enerģētikas vīzija.

D 6. JŪRAS KULTŪRAS MANTOJUMS: KĀ APLŪKOT JŪRAS KULTŪRAS MANTOJUMU SASKAŅĀ AR JTP

Jūras kultūras mantojums ir salīdzinoši jauna problēma attiecībā uz JTP. Jo īpaši, ja tiek pieņemta plašāka pieeja JKM, t.i., JKM, kas aptver arī sauszemes objektus, nevis tikai zemūdens objektus (ZKM). Šādā gadījumā JTP ir jāņem vērā sauszemes JKM ietekme uz jūras telpas izmantošanu un attīstību. Vēl viens jautājums ir areālā pieeja JKM un

jaunas plānošanas kategorijas, piemēram, kaujas lauki vai kuģu lamatas, kas ietver plašu kultūras mantojuma spektru. Visbeidzot, BJR JKM tiek uzskatīts par vienu no galvenajiem virzītājspēkiem daudzfunkcionālai izmantošanai, t.i., citu nozaru, jo īpaši tūrisma, attīstībai. Pieredze par JKM (tostarp ZKM) ir ierobežota. ES JTP Platformā tikai 33 labas prakses piemēri ir saistīti ar JKM. Gandrīz puse no tiem ir saistīta ar BJR. Baltijas jūrā atrodas ļoti labi saglabājušies koka kuģu vraki, kas norādīti kā ZKM un piesaista tūristus (īpaši nirējus) no visas pasaules. Šī ziņojuma vajadzībām ir apzinātas vairākas labās prakses (BalticRIM, MUSES, PartiSEApate, Baltacar, Land-Sea-Act).

D 6.1. Jūras kultūras mantojuma labā prakse

Projekts PartiSEApate aizsāka diskusiju par zemūdens kultūras mantojuma iekļaušanu JTP. Projekta ietvaros organizētais seminārs aizsāka Baltijas valstu daudzozaru ieinteresēto personu diskusiju par JTP kā zemūdens kultūras mantojuma (ZKM) pārvaldības instrumenta izveidi un diskusiju par iespējamiem JTP risinājumiem interešu līdzsvarošanai un ilgtspējīgas ZKM aizsardzības un pārvaldības nodrošināšanai. Seminārā tika apzināti galvenie jautājumi, kas ir svarīgi JTP saistībā ar ZKM Baltijas jūras reģionā.

Šīs diskusijas tika turpinātas BalticRIM projekta ietvaros. Šis projekts paplašināja šo koncepciju, iekļaujot tajā jūras kultūras mantojumu. Viens no galvenajiem sasniegumiem ir JKM iekļaušanas principi JTP ietvaros, jo īpaši reģionālās pieejas nozīme. Attiecībā uz praktisko pieredzi par JKM iekļaušanu JTP kā piemērs var kalpot Polijas Bukas līča

gadījuma izpēte. Šajā pētījumā paleo-ainavas tika izceltas, identificētas un pētītas kā JTP slānis. Projekta ietvaros tika izstrādāts ieteikumu kopums gan plānotājiem, gan mantojuma ekspertiem, iestādēm un ieinteresētajām personām. Šie ieteikumi aptver plašu jautājumu loku, sākot no ļoti konkrētiem ieteikumiem par to, kā sagatavot informāciju par JKM, lai tā labāk atbilstu plānošanas procesam, līdz vispārīgiem ieteikumiem, kuros aplūkotas plašas daudzfunkcionālas izmantošanas vai zilās ekonomikas koncepcijas. Projekta ietvaros tika sagatavots arī memorands par sadarbību starp plānotājiem un JKM iestādēm, kurā piedāvāti iespējamie sadarbības veidi Baltijas valstu līmenī.

MUSES projektā ir izpētīts ZKM daudzfunkcionālās izmantošanas potenciāls visos piecos ES jūras baseinos. MUSES ir konstatēts, ka kombinācijām, kas ietver ZKM, vides aizsardzību un tūrismu, ir liels potenciāls veicināt zilo izaugsmi BJR. BJR datu apkopojums un Okeāna daudzfunkcionālā rīcības plāna (Ocean Multi-Use Action Plan) nodaļa par tūrismu, ZKM un vides aizsardzību var kalpot kā labs avots plānotājiem un citiem lēmumu pieņēmējiem, kad tie plānošanas procesos un ZKM apsaimniekošanas plānos apsver ZKM. Abos dokumentos sniegts labs pārskats par esošajiem piemēriem un labo praksi, kas saistīta ar UCN, tūrisma un vides aizsardzības apvienošanu, un norādītas iespējas šo koncepciju turpmākai attīstībai.

Baltacar projekts veicināja pētniecību un informācijas sniegšanu par ZKM. 3D vraku modeļu un esošo niršanas parku piemēru izveide, kā arī JKM popularizēšana, izveidojot

niršanas parku aprakstu, šo tēmu popularizēja starp plašāku sabiedrību. Neizbraucot no mājām, ir iespējams apskatīt zemūdens vrakus. BALTACAR projekta rezultātā tiek nodrošinātas zināšanas par JKM nozīmi un to, ko var atrast jūras dzelmē. Tas palīdzēs efektīvāk aizsargāt JKM.

Projektā Land-Sea-Act ir analizēta sociālo un kultūras vērtību – atšķirībā no vides un ekonomiskajiem datiem – iekļaušana plānošanas procesos, kas saistīti ar jūru. Tas ir darīts saistībā ar Gdaņskas līča JTP plānošanu Polijā⁸. Pateicoties kvalitatīvajam pētījumam (padziļinātai intervijai), tika iegūtas zināšanas par to, kādas kultūras vērtības ir svarīgas piekrastes iedzīvotājiem un piekrastes apmeklētājiem. Galvenā uzmanība ir pievērsta nemateriālajam kultūras mantojumam, kas tiek saprasts kā vērtības, ko cilvēki piešķir jūras ekosistēmām. Šīs aktivitātes mērķis ir novērst šo trūkumu, pārbaudot īpašu JTP atbalsta struktūru, kas plānošanas procesos iekļauj kultūras vērtības Gdaņskas līča teritorijā. Šeit arī tiks pētīts, kā reģiona tūrisma nozarē pašlaik tiek atzītas kultūras vērtības un ko var darīt, lai stimulētu zilo izaugsmi tūrisma uzņēmumos.

D 6.2. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Jāveicina JTP pieejas maiņa attiecībā uz JKM. Mazākas ZKM/JKM kategorijas, piemēram, kuģu vraki, bākas vai arheoloģiskās vietas noteiktā teritorijā, būtu jāsavieno un jāanalizē, lai noteiktu aizsargājamu zemūdens vai jūras ainavu teritoriju, kas arī būtu saistīta un analizēta kopā ar tādiem jautājumiem kā kultūrali un emocionāli vērtīgas teritorijas. Tas ietekmēs to, kā JTP praksē būtu jārisina

⁸ Please see <https://land-sea.eu/cultural-values-in-msp-blue-growth-polish-case/>.

JKM (koncentrēšanās uz savienojamību starp objektiem, daudzfunkcionālu izmantošanu un teritoriālu pieeju). Šīs tēmas attīstībai nākotnē būtiska nozīme būs pārvaldības komponentam.

D 7. ZIVSAIMNIECĪBA: KĀ APLŪKOT ZIVSAIMNIECĪBU SASKAŅĀ AR JTP

Zivsaimniecība ir tradicionāla jūrniecības nozare, kas zaudē savu ekonomisko pamatojumu. Tas ir saistīts ar pārzveju un to, ka pēdējos gados jūrā ienākušas nozares ar lielāku pievienoto vērtību. Pastāv vairāki zivsaimniecības veidi, piemēram, amatierzveja, ko veic nelielu laivu īpašnieki jūras piekrastes tuvumā (pazīstama arī kā mazapjoma zivsaimniecība), un komerciālā zveja ar lielākām laivām, kas izpēta visus jūras baseinus (liela mēroga zivsaimniecība). Katram zivsaimniecības veidam JTP kontekstā ir nepieciešama atšķirīga pieeja. Diemžēl tikai daži JTP kontekstā ar zivsaimniecību saistītās labās prakses piemēri ir konstatēti BJR. Tie tika izstrādāti saskaņā ar BaltSeaPlan, Plan Bothnia un Pan Baltic Scope.

D 7.1. Zvejniecības labā prakse

BaltSeaPlan sagatavoja ziņojumu "Ceļā uz zivsaimniecības integrāciju jūras telpiskajā plānošanā" (Towards integration of Fisheries into Maritime Spatial Planning). Šī ziņojuma pamatā ir projektu plānošanas pieredze un rezultāti, kas gūti, īstenojot tādus projektus kā BALANCE un Plan Bothnia, kuros arī zivsaimniecība tika uzskatīta par svarīgu jūras izmantošanas veidu un kuros mēģināts noteikt zivsaimnieciskajai darbībai piemērotas aktivitātes vai teritorijas, kurās zivsaimniecība ir pretrunā ar citiem izmantošanas veidiem. Ziņojumā

aprakstīts, kāpēc zivsaimniecība jāintegrē jūras telpiskajā plānošanā. Iekļaušanas ieguvumi ir izklāstīti integrētas jūras izmantošanas pārvaldības kontekstā, arī kā iespēja atrisināt jūras izmantošanas telpiskos konfliktus attiecībā uz zvejas vietām. Ziņojumā ir analizēta arī zivsaimniecības pārvaldības juridiskais pamats, zivsaimniecības integrēšana dažādos JTP posmos, kā arī datu nepilnību un metodoloģiskās pieredzes trūkuma identificēšana, kas varētu kavēt zivsaimniecības pilnvērtīgu integrēšanu JTP. Projekta ietvaros ir sagatavoti arī divi aprakstošie ziņojumi: "Zivsaimniecība BaltSeaPlan - Polijas gadījuma izpēte Pomerānijas līča eksperimentālajā apgabalā" (Fisheries in BaltSeaPlan - Polish case study in the pilot area of the Pomeranian Bight) un "Zivsaimniecības izpēte JTP Latvijā" (Fishery study for JTP In Latvia). Tie parāda, cik plaša ir ar JTP saistītā šīs nozares analīze.

Pan Baltic Scope ir izstrādājusi tikai jaunas kartes par būtiskiem zivju biotopiem. Šajās kartēs ir attēlotas mencu, brētliņu, siļķu, Eiropas plekstes, Baltijas plekstes nārsta vietas, kā arī asaru, zandartu un plekstes nārsta vietas. To veica visu Baltijas jūras valstu zivju eksperti (zinātnieki). Saskaņotās apkopotās kartes aptver visu Baltijas jūru, kas padara tās par potenciāli uzticamu un svarīgu plānošanas pierādījumu valsts JTP un veicina plānu pārrobežu saskaņotību.

D 7.2. Galvenie novērojumi (ieguldījums secinājumos)

Esošā labā prakse rāda, kā integrēt zivsaimniecību JTP kopumā. Jo īpaši praksē ir parādīts, kāda veida zivsaimniecības dati būtu jāiekļauj JTP. Tomēr vēl ir jāizstrādā precīzāka labā prakse, kā veikt zivsaimniecības pārveidošanu saskaņā ar JTP un nodrošināt zivsaimniecības un citu nozaru līdzāspastāvēšanu.

II DAĻA. LIETIŠĶI ORIENTĒTI SECINĀJUMI

Šīs ziņojuma daļas mērķis ir vērsties pie politikas veidotājiem. Tas ir izstrādāts kā ceļvedis/politikas kopsavilkums JTP jomā, kurā uzsvērts, kuru tematu izstrādei nepieciešams sabiedrības atbalsts pašreizējā JTP attīstības posmā BJR (jūras vides plānu pabeigšana un pieņemšana). Politikas ceļvedī/kopsavilkumā galvenā uzmanība pievērsta jautājumiem, kas jāuzlabo, un, kuros ir trūkumi attiecībā uz kopīgu izpratni. Noslēdzošajā daļā ir ietverti palīgriķi praktiķiem, kas veicina iepriekš minēto attīstību.

POLITIKAS KOPSAVILKUMS

Projekta partneru un ieinteresēto personu diskusiju laikā tika noteiktas I daļā identificēto uzdevumu prioritātes, kā arī katram uzdevumam tika noteikti šādi elementi, lai nodrošinātu to īstenošanu:

1. finansiālie un organizatoriskie veidi un līdzekļi uzdevumu risināšanai vai veikšanai (piemēram, projekti, zinātniskā analīze, politiskas darbības);
2. atbildība par uzdevumu veikšanu (kam kas jādara);
3. rīcības briedums uzdevumu veikšanā;
4. atbildība par nepilnību novēršanu.

Tab. 1. Tēmas, kurām nepieciešams sabiedrības atbalsts pašreizējā BJR JTP izstrādes posmā

No.	Uzdevums	Prioritāte	Finanšu līdzekļi	Atbildība	Briedums	Piezīmes
		Augsta/ vidēja/ zema	Projekti/valstis	HELCOM-VASAB/ Nac. aut./Plānotāji/ Zinātnieki	Spontāns/ pastāvīgs/ ilgtermiņa	
1.	Uzdevuma atkārtošana ar BJR JTP vīzijas 2030 ap 2022. gadu (pievienojot sociālo ilgtspēju ekonomiskajai un vides ilgtspējai)	Vidēja	No valsts budžeta	Plānotāji kā daļa no Plānotāju foruma (ar zinātnieku atbalstu, kas var veicināt procesu	Spontāns vienreizējs pasākums	
2.	Neformālu pārrobežu plānošanas mēģinājumu uzsākšana, uzsākot valsts oficiālos JTP procesus, jo īpaši ar valstīm, kas nav ES dalībvalstis	Zema	Valstis (ES sadarbības ietvaros) un projekti (ar trešajām valstīm)	Plānotāji	Nepieciešamības gadījumā spontāns vienreizējs pasākums	<i>Plāni nesen ir pieņemti vai drīzumā tiks pieņemti</i>
3.	Esošā sadarbības veida paplašināšana, lai īstenotu plašāku, t.i., daudzlīmeņu pārvaldības transnacionālo modeli. Tam būtu jāiesaista citas ministrijas valsts (vai reģionālā) līmenī.	Zema	No valsts budžeta	Valsts iestādes	<u>Pastāvīgi un nepārtraukti centieni atbilstoši katras valsts specifikai, par kuriem regulāri ziņo HELCOM-VASAB darba grupas sanāksmēs.</u>	
4.	Uz telpu orientēti instrumenti, kas palīdz JTP plānotājiem saprast, kādas varētu būt sociālekonomiskās sekas (primārās, sekundārās un terciārās, t. i., ar multiplikatora efektu), ja konkrēts jūras telpas apjoms tiktu piešķirts konkrētai jūras izmantošanai	Galvenā prioritāte	Izstrādāta lietišķajos un pētniecības projektos un izplatīta Plānotāju forumā	Plānotāji + zinātnieki	Ad hoc spontāns, bet ar HELCOM-VASAB darba grupas atbalstu	<i>Jāiekļauj ekosistēmu pieeja, jo ekosistēmu vērtība ir svarīga sociālekonomiskajai attīstībai</i>

Tab.1. Tēmas, kurām nepieciešams sabiedrības atbalsts pašreizējā BJR JTP izstrādes posmā

No.	Uzdevums	Prioritāte	Finanšu līdzekļi	Atbildība	Briedums	Piezīmes
		Augsta/ vidēja/ zema	Projekti/valstis	HELCOM-VASAB/ Nac. aut./Plānotāji/ Zinātnieki	Spontāns/ pastāvīgs/ ilgtermiņa	
5.	Labā prakse, kā JTP jārisina drošības problēmas, piemēram, ekstremāli laikapstākļi, masveida naftas noplūdes, iespējamās vides katastrofas	Zema	Izstrādāts gan lietišķajos, gan pētniecības projektos un izplatīts ar Plānotāju foruma starpniecību	Plānotāji, eksperti un zinātnieki, bet arī plānotāju tīkli	Ad hoc spontāns atkarībā no vajadzībām	
6.	Labā prakse ar tūrismu saistītu konfliktu risināšanā, vai daudzfunkcionālas izmantošanas vai jauna veida tūrisms, piemēram, jahtu tūrisms saskaņā ar JTP. Nepieciešams veicināt un novērtēt ZKM un JKM nozīmi labklājības, dzīves kvalitātes, identitātes, vietas izjūtas, sociālā kapitāla un zilās izaugsmes radīšanā un uzlabošanā	Vidēja	Izstrādāts lietišķajos projektos un izplatīts ar Plānotāju foruma starpniecību	Plānotāji + tūrisma un JKM eksperti	Ad hoc spontāns atkarībā no vajadzībām	
7.	Jauno kuģniecības tehnoloģiju ietekme uz JTP	Zema	Izstrādāts pētniecības projektos un izplatīts Plānotāju forumā	Zinātnieki un plānotāji	Ad hoc spontāns atkarībā no vajadzībām	
8.	Labā prakse, kā JTP būtu jāīsteno ar daudzfunkcionālo izmantošanu	Augsta	Piemēroti projekti, ko finansē, piemēram, Interreg	JTP iestādes sadarbībā ar nozaru iestādēm. Jāiesaista arī reģioni (atsevišķi) un uzņēmumi. Attiecībā uz marikultūru un zivsaimniecību	<u>Pastāvīgs :prakses kopiena (piemēram, Beļģija, kas strādā ar konkrētām inovāciju jomām)</u>	

Tab. 1. Tēmas, kurām nepieciešams sabiedrības atbalsts pašreizējā BJR JTP izstrādes posmā

No.	Uzdevums	Prioritāte	Finanšu līdzekļi	Atbildība	Briedums	Piezīmes
		Augsta/ vidēja/ zema	Projekti/valstis	HELCOM-VASAB/ Nac. aut./Plānotāji/ Zinātnieki	Spontāns/ pastāvīgs/ ilgtermiņa	
9.	Apmācības, kas paredzētas/ piedāvātas/pielāgotas: (a) iestādēm no valstīm, kurām ir vislielākās grūtības īstenot JTP (b) vai kopienām, kuras negatīvi ietekmē JTP	Vidēja	No valsts budžeta	Plānotāji un zinātnieki	Ad hoc spontāns atkarībā no vajadzībām	Jāaicina pieredzējušas iestādes/plānotāji, kas var dalīties ar labiem piemēriem
10.	Paplašināt esošos informācijas apmaiņas forumus, lai iesaistītu ne tikai plānotājus un iestādes, bet arī dažāda veida ieinteresētās personas	Ļoti zema	No valsts budžeta	Plānotāji (galvenokārt Plānotāju forums kā instruments)	Ad hoc spontāns atkarībā no vajadzībām	
11	JTP procesu uzraudzība (JTP saskaņotība), JTP rezultāti un JTP ietekmes uz citām politikas jomām uzraudzība/novērtēšana	Galvenā prioritāte	EUI finansēts projekts, ko vada JTP valsts iestādes	Valstu iestādes, kas sadarbojas HELCOM- VASAB JTP DG sanāksmēs	Intensīvs sākotnējais posms (projekta veicināšana, bet HELCOM- VASAB JTP DG ilgtermiņa regulārs uzdevums, kam jāturpina attīstīt sistēmu)	
12.	Vietējo dalībnieku iesaistīšanas veidi un rīki JTP procesā	Augsta	Dažādi projekti, kurus uzrauga un veicina JTP iestādes (valstij jāuzņemas veicinātāja un koordinatora loma)	Plānotāji+reģionālās iestādes+zinātnieki	Atbilstoši vajadzībām to var veikt spontāni, bet rezultātu uzraudzība jāveic regulāri katrā valstī	

Tab. 1. Tēmas, kurām nepieciešams sabiedrības atbalsts pašreizējā BJR JTP izstrādes posmā

No.	Uzdevums	Prioritāte	Finanšu līdzekļi	Atbildība	Briedums	Piezīmes
		Augsta/ vidēja/ zema	Projekti/valstis	HELCOM-VASAB/ Nac. aut./Plānotāji/ Zinātnieki	Spontāns/ pastāvīgs/ ilgtermiņa	
13.	Ar sociālo ilgtspēju saistīto mijiedarbību analīze (kā jūras telpas piešķiršana dod labumu dažādām sociālajām grupām uz sauszemes)	Galvenā prioritāte	Pētniecības projekti	Zinātnieki, kuras vajadzības gadījumā atbalsta plānotāji	<u>Ilgtermiņa = jaunas zināšanas, jauna izglītība</u>	
14.	Ekoloģiski vērtīgo teritoriju savienojamības analīze (turpinājums)	Augsta	Lietišķie projekti, ko finansē no ārējiem avotiem, lai izstrādātu un pārbaudītu pieejas	Plānotāju, valsts iestāžu un zinātnieku sadarbība	Spontāns atbilstoši vajadzībām	
15.	Visaptverošāks ekosistēmas pakalpojumu novērtējums un uzlabojums ievaddatu kvalitātē	Vidēja	Pētniecības projekti	Zinātnieki, kuras vajadzības gadījumā atbalsta plānotāji	Ilgtermiņa (Plānotāju forumam regulāri jāizstrādā un jāapmainās ar jaunām zināšanām)	
16.	Neliels atbalsts izglītībai par EBP būtību	Ļoti zema	No valsts budžeta	Plānotāji + zinātnieki	Ad hoc spontāns atkarībā no vajadzībām	
17.	Atbalsts jaunu datu vākšanai saskaņā ar BJR saskaņotu veidu un grafiku (turpinājums)	Augsta	Jauns projekta sekotājs Capacity4MSP	JTP datu sniedzēji, kas piedalās HELCOM-VASAB JTP Datu ekspertu apakšgrupas darbā	Regulārs uzdevums, pamatojoties uz JTP Datu ekspertu apakšgrupu	
18.	Vairāk ērtu rīku datu apmaiņai un apspriešanai starp plānotājiem un ieinteresētajām personām, dažādu datu veidu integrācija (t.i., zilās ekonomikas un bioloģiskie dati, JTP dati utt.)	Augsta	Jauni projekti, bet daļa darba jāfinansē valstīm	HELCOM-VASAB JTP darba grupa sadarbībā ar plānotājiem un zinātniekiem	Ilgtermiņa regulārs, bet sākotnējais ieguldījums var nākt no projektiem (bet pieprasījums no plānotājiem)	

Tab. 1. Tēmas, kurām nepieciešams sabiedrības atbalsts pašreizējā BJR JTP izstrādes posmā

No.	Uzdevums	Prioritāte	Finanšu līdzekļi	Atbildība	Briedums	Piezīmes
		Augsta/ vidēja/ zema	Projekti/valstis	HELCOM-VASAB/ Nac. aut./Plānotāji/ Zinātnieki	Spontāns/ pastāvīgs/ ilgtermiņa	
19.	Jauni datu ģenerēšanas un uzglabāšanas veidi. JTP datu ģenerēšanu nosaka JTP vajadzības. JTP plānotāju apmācība, lai formulētu vajadzības un izprastu esošās iespējas (piemēram, lielos datus)	Zema	Jauni projekti, bet daļa darba jāfinansē valstīm	HELCOM-VASAB JTP DG sadarbībā ar plānotājiem un zinātniekiem	Ilgtermiņa regulārs, bet sākotnējais ieguldījums var nākt no projektiem (bet pieprasījums no plānotājiem)	
20.	Kumulatīvās ietekmes novērtēšanas rīki (izstrāde un testēšana)	Vidēja	Lietišķie projekti, ko finansē no ārējiem avotiem, lai izstrādātu un pārbaudītu pieejas	Plānotāju, valsts iestāžu un zinātnieku sadarbība	Spontāns atbilstoši vajadzībām	
21.	Bioekonomiskie modeļi (apsvēšana, izstrāde un testēšana)	Vidēja	Ārēji finansēti pētniecības projekti, lai izstrādātu un pārbaudītu pieejas	Zinātnieku, plānotāju, valsts iestāžu sadarbība	Spontāns atbilstoši vajadzībām	
22.	JTP nozīmes analīze piekrastes pašvaldību ilgtermiņa noturības nodrošināšanai klimata pārmaiņu kontekstā	Vidēja	Lietišķie projekti, ko finansē no ārējiem avotiem, lai izstrādātu un pārbaudītu pieejas	Reģionālo iestāžu, plānotāju, valsts iestāžu un zinātnieku sadarbība	Spontāns atbilstoši vajadzībām	
23.	Analizējot metodes, kā JTP pielāgoties klimata pārmaiņām	Galvenā prioritāte	Valstis kopā ar ES fondiem (projektiem)	HELCOM-VASAB JTP DG	Regulārs HELCOM-VASAB JTP DG uzdevums JTP, jo varam sagaidīt jaunus pierādījumus. Taču sākotnējais devums var būt projekta līmenī	

Tab. 1. Tēmas, kurām nepieciešams sabiedrības atbalsts pašreizējā BJR JTP izstrādes posmā

No.	Uzdevums	Prioritāte	Finanšu līdzekļi	Atbildība	Briedums	Piezīmes
		High/ medium/ low	Projekti/valstis	HELCOM-VASAB/ Nac. aut./Plānotāji/ Zinātnieki	Spontāns/ pastāvīgs/ ilgtermiņa	
24.	Nozaru un horizontālās politikas ietekmes uz akvakultūru analīze	Zema	Valstis kopā ar ES fondiem (projektiem)	JTP valsts iestādes un nozaru iestādes	Ad hoc spontāns atkarībā no vajadzībām, bet plānotāji ir jāinformē	
25.	Marikultūras tehnoloģiskās gatavības uzlabošana	Vidēja	ES fondi (projekti)	Valsts nozaru iestādes	Ad hoc spontāns atkarībā no vajadzībām, bet plānotāji ir jāinformē	
26.	Labā prakse, kā apvienot zilo izaugsmi un vides ekoloģisko kapacitāti	Galvenā prioritāte	Lietišķi projekti, bet daļēji arī valsts iestādes	Zinātnieki, jo viņiem ir liela nozīme jūrniecības darbību ieguvumu un ietekmes noteikšanā. Taču plānotājiem ir jābūt atbildīgiem par pētniecības finansējuma izmantošanu un ieviešanu plānošanas praksē	Labās prakses nepārtraukta pilnveidošana	
27.	Atbalsts enerģijas ražotņu daudzfunkcionālai izmantošanai	Galvenā prioritāte	Valstis	Agrīnās OWF valstis (ne tik daudz Dānija un Vācija), jo tam ir jābūt pirms licencēšanas	Ad hoc spontāns atkarībā no vajadzībām	
28.	Jauni veidi, kā ar JTP palīdzību aptvert JKM (uzsvars uz JKM savienojamību, daudzfunkcionālu izmantošanu, teritoriālu pieeju un nemateriālām vērtībām)	Vidēja	Valstis	HELCOM-VASAB JTP DG	Regulārs HELCOM-VASAB JTP DG uzdevums JTP, jo varam sagaidīt jaunus pierādījumus	
29.	Labā prakse, kā veikt zivsaimniecības pārveidošanu saskaņā ar JTP un nodrošināt zivsaimniecības līdzāspastāvēšanu ar citām nozarēm	Augsta	Valstis	HELCOM-VASAB JTP DG	Regulārs HELCOM-VASAB JTP DG uzdevums JTP, jo varam sagaidīt jaunus pierādījumus	

1. Interpretējot šos secinājumus, var konstatēt šādus faktus:

1.1. Uzdevumi/tēmas ar augstu prioritāti ir saistīti ar JTP paplašināšanu. Tas ietver JTP iekļaušanu citās nozarēs un politikās, jo īpaši ekonomikas (**sociālekonomisko seku novērtēšana, ko rada konkrēta jūras telpas apjoma piešķiršana konkrētam jūras izmantojumam, enerģētikas objektu daudzfunkcionāla izmantošana, daudzfunkcionāla izmantošana kopumā, zilās izaugsmes un ekoloģiskās kapacitātes apvienošana**, zivsaimniecības pārveidošana JTP ietvaros un zivsaimniecības līdzāspastāvēšanas nodrošināšana ar citām nozarēm, dažādu datu veidu, t. i., zilās ekonomikas un bioloģisko datu, integrācija u. c.), kā arī jaunu ieinteresēto personu tipu piesaiste un izprašana, kas līdz šim nav tik aktīvi iesaistījušies JTP (**JTP sociālās ietekmes analīze, t. i., kā jūras telpas sadalījums dod labumu dažādām sociālajām grupām**, rīki datu apmaiņai un apspriešanai starp plānotājiem un ieinteresētajām personām, kā arī veidi un instrumenti vietējo dalībnieku iesaistīšanai JTP procesā).

1.2. Šķiet, ka JTP panākumiem svarīgas darbības, t. i., atvēršana un paplašināšana, ir veikta jau agrāk, bet tās būtu jāturpina: piemēram, ekoloģiski vērtīgo teritoriju savienojamības analīze vai atbalsts jaunu datu vākšanai saskaņā ar BJR saskaņotu veidu un grafiku.

1.3. Tomēr var pamanīt jaunus JTP izaicinājumus, kas prasa kopīgus intensīvus centienus: **JTP procesu pārvaldības uzraudzība (JTP saskaņotība), JTP rezultāti un JTP ietekmes uz citām politikas jomām uzraudzība/novērtēšana, kā arī JTP pielāgošanās klimata**

pārmaiņām iespēju analīze. Abos gadījumos esošā pieredze ir ierobežota, un tā ir jāapkopo.

2. Attiecībā uz finansējumu ir lielas cerības saistībā ar ārējiem ES fondiem gan pētniecības, gan lietišķās ievirzes (INTERREG tipa) projektiem.

2.1. Šim finansējumam būtu jāpalielina desmit no 12 tēmām, kas šajā ziņojumā uzskatītas par ļoti svarīgām un svarīgākajām.

2.2. Dažos gadījumos projektus var papildināt ar iekšējiem plānošanas pasākumiem, kurus var finansēt no valsts budžeta, un šādi pasākumi var palīdzēt sagatavot/identificēt rīkus datu apmaiņai un apspriešanai starp plānotājiem un ieinteresētajām personām, **analizēt veidus, kā JTP pielāgoties klimata pārmaiņām, labas prakses piemērus, kā apvienot zilo izaugsmi un ekoloģisko kapacitāti**

2.3. Tikai divas tēmas tika uzskatītas par tādām, kas pilnībā paliek valsts iestāžu finansiālajā atbildībā: zivsaimniecības pārveidošana saskaņā ar JTP un zivsaimniecības līdzāspastāvēšanas nodrošināšana ar citiem sektoriem un **enerģijas ražoņu daudzfunkcionāla izmantošana.**

2.4. Interesants novērojums ir Plānotāju foruma lielā nozīme projekta rezultātu izplatīšanā. Tas ir jauns elements BJR sadarbības struktūrā. Līdz šim šo lomu galvenokārt pildīja BJR JTP divgadu forumi. HELCOM-VASAB JTP DG ir laika un resursu ierobežojumi, lai to izdarītu, kā arī ierobežota interese.

3. Atbildība par tēmu izstrādi tika sadalīta līdzsvarotāk. Katrai JTP struktūrai vai līmenim ir noteikti daži uzdevumi. Tomēr šeit var pamanīt trīs modeļus: tēmas, kurām nepieciešama BJR politikas līmeņa vadība, tēmas, kuras var īstenot valsts līmenī, un pārējās (lielākā grupa), kurām nepieciešami kopīgi saskaņoti dažādu struktūru centieni. Viens uzdevums tika uzskatīts par zinātniski orientētu.

3.1. HELCOM-VASAB JTP DG (t.i., valstu iestāžu sadarbība) turpmākā darba kārtība:

- uzlabot JTP procesu uzraudzības pārvaldību,
- uzsākt darbu, lai analizētu, kā JTP pielāgoties klimata pārmaiņām,
- darba uzsākšana zivsaimniecības pārveidošanai saskaņā ar JTP un zivsaimniecības līdzaspastāvēšanas nodrošināšanu ar citiem sektoriem,
- jaunu JTP datu vākšana BJR saskaņotā veidā (HELCOM-VASAB JTP DG Datu ekspertu apakšgrupa),
- ērtu rīku izstrāde datu apmaiņai un apspriešanai starp plānotājiem un ieinteresētajām personām, dažādu datu veidu integrācija (HELCOM-VASAB Working Group par JTP sadarbībā ar plānotājiem un zinātniekiem).

3.2. Uzdevumi, kas prasa dažādu izklaidētu dalībnieku sadarbību:

- plānotājiem kopā ar zinātniekiem jāizstrādā instrumenti, kas novērtē sociālekonomiskās sekas JTP atskaitījumiem,

- JTP iestādēm sadarbībā ar nozaru iestādēm jāstrādā pie labās prakses piemēriem, kā JTP būtu jāīstenojas ar daudzfunkcionālo izmantošanu,

- plānotājiem+reģionālajām iestādēm+zinātniekiem būtu jāizstrādā instrumenti vietējo dalībnieku iesaistīšanai JTP procesā,

- plānotāju atbalstītajiem zinātniekiem būtu jāanalizē ar sociālo ilgtspēju saistītā JTP mijiedarbība,

- plānotājiem, valsts iestādēm un zinātniekiem, sadarbojoties, jāturpina darbs pie ekoloģiski vērtīgu teritoriju savienojamības.

3.3. Valsts uzdevums:

- tbalsts enerģijas ražoņu daudzfunkcionālai izmantošanai būtu jāpārbauda un jāpiemēro agrajās vēja parku valstīs, jo tam ir jābūt pirms licencēšanas.

3.4. Zinātniskais uzdevums:

- labā prakse, kā apvienot zilo izaugsmi un ekoloģisko kapacitāti ,būtu jāizstrādā zinātniekiem, jo viņiem ir liela nozīme jūrniecības darbību ieguvumu un ietekmes noteikšanā. Taču plānotājiem ir jābūt atbildīgiem par pētniecības finansējuma izmantošanu un ieviešanu plānošanas praksē.

4. Lielākajai daļai uzdevumu būtu nepieciešams regulārs un organizēts darbs. Lielākajā daļā gadījumu šie centieni JTP būtu jāorganizē vai vismaz jāuzrauga HELCOM-VASAB JTP DG. Tas liecina par šīs grupas nozīmīgumu JTP panākumu

nodrošināšanā BJR un milzīgo uzticību, kas uzkrāta, pateicoties tās pašreizējam veidam. Dažos gadījumos, kad uzdevumi prasa galvenokārt ad hoc darbības (tas ir saistīts ar labās prakses uzkrāšanu vai zinātnisku analīzi), ir paredzēts izmantot prakses kopienas jēdzienu (piemēram, Beļģija, kas strādā ar konkrētām inovāciju jomām). Tas nozīmē stingrāku pamatu darbam un mazāku risku, ka projekta rezultāts būs sliktāks. BJR situācijā šādu prakses kopienu var izveidot Plānotāju forumos.

5. Trūkumi, kas saistīti ar prioritāro uzdevumu.

Sākotnējais trūkumu saraksts visiem noteiktajiem uzdevumiem/tēmām ir sniegts 2. pielikumā. Pēc diskusijām starp projekta partneriem tika pamatoti svarīgāko tēmu trūkumi un ierosināti to novēršanas veidi. Šie trūkumi un to novēršanas veidi ir norādīti apakšējā tabulā. Ierosinātās iestādes, kas atbildīgas par šo trūkumu novēršanu, ir ES vai Baltijas valstu līmeņa iestādes. Tas norāda, cik svarīgi ir turpināt JTP sadarbību daudzpusējos režīmos. Attiecībā uz BJR līmeni HELCOM-VASAB JTP DG jāstrādā pie šādu trūkumu novēršanas, izmantojot šādus līdzekļus:

- JTP monitoringa deficītu var novērst, veidojot profesionālo diskursu par monitoringu Baltijas līmenī. Sadarbības veidošana ar citām nozarēm būtu ļoti noderīga.
- nepietiekamu valstu vēlmi strādāt pie ekoloģiski vērtīgo teritoriju savienojamības var mazināt, veidojot vienotu izpratni starp valstīm par tās nozīmi (piemēram, ministru deklarācijas).
- JTP Datu ekspertu apakšgrupai būtu jāturpina darboties kā svarīgam JTP forumam, lai mazinātu neticību konkrētam labumam no datu koplietošanas.
- nepietiekama politiskā apņemšanās apvienot zilo izaugsmi un ekoloģisko kapacitāti prasītu HELCOM un VASAB visaptverošas sadarbības uzlabošanu starp vides un zilās ekonomikas ieinteresētajām personām un iestādēm.
- pieredzes kritiskās masas trūkums zivsaimniecības pārveidošanā saskaņā ar JTP un zivsaimniecības līdzaspastāvēšanas nodrošināšanu ar citām nozarēm prasa HELCOM-VASAB darba grupas centienus, lai nodrošinātu uzsākšanu (lai segtu darījumu izmaksas).

Tab. 2. Trūkumi un risinājumi pašreizējā BJR JTP izstrādes posmā

No.	Uzdevums	Prioritāte	Plaisa	
		Augsta/ vidēja/ zema	Būtība	Tiesiskās aizsardzības līdzekļi
1.	Uz telpu orientēti instrumenti, kas palīdz JTP plānotājiem saprast, kādas varētu būt sociālekonomiskās sekas (primārās, sekundārās un terciārās, t. i., ar multiplikatora efektu), ja konkrēts jūras telpas apjoms tiktu piešķirts konkrētai jūras izmantošanai	Galvenā prioritāte	Būtiskas atšķirības starp valstīm un dažādām plānošanas skolām	Dažādos pasākumos ir nepieciešamas ES mēroga debates par JTP sociālekonomiskajām sekām. Jāuzsver piemēri, kā šo tematu aptver valsts JTP.
2.	Labā prakse, kā JTP būtu jārikojas ar daudzfunkcionālo izmantošanu	Augsta	Būtiskas atšķirības starp valstīm un pieredzes kritiskās masas trūkums	Eiropas Komisija un Eiropas Parlaments var uzņemties politiskas saistības attiecībā uz daudzfunkcionālu izmantošanu. Pieredzes uzkrāšanai būtu vajadzīgi ES līmenī finansēti izmēģinājuma pasākumi.
3.	JTP procesu uzraudzība (JTP saskaņotība), JTP rezultāti un JTP ietekmes uz citām politikas jomām uzraudzība/novērtēšana.	Galvenā prioritāte	Teorētiskie pamati pastāv, bet būtu jāveic padziļināšana un turpmāka praktiska pārbaude, jo šajā jomā ir vispārējs deficīts	ES būtu jāfinansē lietišķie projekti, lai pārbaudītu dažādas pieejas JTP uzraudzībai. HELCOM-VASAB JTP DG galvenā loma profesionālā diskursa veidošanā Baltijas līmenī par monitoringu. Sadarbības veidošana ar citām nozarēm būtu ļoti noderīga.
4.	Vietējo dalībnieku iesaistīšanas veidi un rīki JTP procesā.	Augsta	Pieredzes kritiskās masas trūkums. Ieinteresēto personu iesaistīšanas stratēģiju atšķirības dažādās valstīs (izmaksu un laika trūkuma problēma). Dažādas plānošanas kultūras un paradigmas.	Eiropas Komisijai un Eiropas Parlamentam būtu jāuzņemas vadošā loma šīs tēmas īstenošanā
5.	Ar sociālo ilgspēju saistīto mijiedarbību analīze (kā jūras telpas piešķiršana dod labumu dažādām sociālajām grupām uz sauszemes).	Galvenā prioritāte	Nepietiekamas zināšanas un pieredze, kā arī atšķirīga prioritāte starp valstīm attiecībā uz šā jautājuma nozīmīgumu	Jāturpina HELCOM-VASAB JTP DG vadošā loma kopējas izpratnes veidošanā starp valstīm
6.	Ekoloģiski vērtīgo teritoriju savienojamības analīze (turpinājums).	Augsta		

Table 2. Gaps and remedies in the current stage of the BSR MSP development

No.	Uzdevums	Prioritāte	Plaisa	
		Augsta/ vidēja/ zema	Būtība	Tiesiskās aizsardzības līdzekļi
7.	Atbalsts jaunu datu vākšanai saskaņā ar BJR saskaņotu veidu un grafiku (turpinājums).	Augsta	Nepietiekami resursi un atšķirīga datu kultūra dažādās valstīs	JTP Datu ekspertu apakšgrupai būtu jāturpina darboties kā svarīgam forumam, kurā notiek apmaiņa ar JTP datiem.
8.	Vairāk ērtu rīku datu apmaiņai un apspriešanai starp plānotājiem un ieinteresētajām personām, dažādu datu veidu integrācija (t.i., zilās ekonomikas un bioloģisko datu, JTP ekspertu datu utt.).	Augsta	Pārliecinošas pieredzes trūkums, ka jaunie rīki uzlabo ieinteresēto personu procesu. Uzticības trūkums, ka datu koplietošana sniedz vairāk ieguvumu nekā izmaksu	JTP plānotājiem vajadzētu būt daudz lielākai ietekmei uz to, kā un kādi dati tiek ģenerēti, arī izmantojot modernās tehnoloģijas
9.	Analizējot metodes, kā JTP pielāgoties klimata pārmaiņām	Galvenā prioritāte	Pieredzes kritiskās masas trūkums	Eiropas Komisijai un Eiropas Parlamentam būtu jāuzņemas vadošā loma šīs tēmas īstenošanā
10.	Labā prakse, kā apvienot zilo izaugsmi un vides ekoloģisko kapacitāti	Galvenā prioritāte	Nepietiekama politiskā apņemšanās un zināšanu trūkums. Izolēts politikas veidošanas veids	Politiskas apņemšanās nepieciešamība HELCOM un VASAB līmenī, lai veicinātu visaptverošu sadarbību starp vides un zilās ekonomikas ieinteresētajām personām un iestādēm
11.	Atbalsts enerģijas ražotņu daudzfunkcionālai izmantošanai	Galvenā prioritāte	Baltijas vai Eiropas enerģētikas vīzijas vai politikas saistību trūkums šajā jomā	Eiropas Komisija un Eiropas Parlaments var uzņemties politiskas saistības attiecībā uz daudzfunkcionālu izmantošanu
12.	Labā prakse, kā veikt zivsaimniecības pārveidošanu saskaņā ar JTP un nodrošināt zivsaimniecības līdzāspastāvēšanu ar citām nozarēm	Augsta	Pieredzes kritiskās masas trūkums	Nepieciešamība vadīt HELCOM-VASAB JTP DG, lai nodrošinātu darbības uzsākšanu

UZ POLITIKU ORIENTĒTI RĪKI

Šīs ziņojuma daļas galvenais mērķis ir informēt ES finansēšanas programmas par to, kādi instrumenti ir nepieciešami, lai nākotnē uzlabotu JTP BJR. Projekta Capacity4MSP ietvaros tika identificēta nepieciešamība un virzieni izstrādāt atbalsta rīkus praktiķiem par galveno prioritāro uzdevumu. Šādiem instrumentiem būtu jāveicina un jāuzlabo to prioritāro uzdevumu īstenošana un izstrāde, kuri tika uzskatīti par svarīgiem, lai nākotnē sekmīgi īstenotu JTP BJR. Vajadzības un virzieni tika apzināti interaktīvā dialogā starp JTP plānotājiem un ekspertiem. Īpaši ar projekta partneriem un projekta Capacity4MSP asociēto organizāciju pārstāvjiem. Šķiet, ka tikai dažiem prioritārajiem uzdevumiem ir nepieciešami jauni rīki, dažiem no tiem ir jāpielāgo esošie rīki. Dažiem uzdevumiem jaunu rīku izstrāde šķiet provizorisks. Sintētiskie rezultāti ir sniegti 3. tabulā.

Tab. 3. Instrumenti

No.	Galvenās prioritātes uzdevums	Uz politiku orientētu rīku izstrādes vajadzības un virzieni
1.	Uz telpu orientēti instrumenti, kas palīdz JTP plānotājiem saprast, kādas varētu būt sociālekonomiskās sekas (primārās, sekundārās un terciārās, t. i., ar multiplikatora efektu), ja konkrēts jūras telpas apjoms tiktu piešķirts konkrētai jūras izmantošanai	Esošie instrumenti, piemēram, telpiskā ekonomiskā ieguvuma analīze, jūras telpiskā noma, jūras telpiskie multiplikatori (pamatojoties uz ielaides un izlaides matricām), ir interesants sākumpunkts. Tomēr šie instrumenti jāizmanto piesardzīgi, piemēram, multiplikatora efektus parasti ir ļoti grūti novērtēt, un ietekmes analīze ir tikai viens no daudzajiem ieguldījumiem JTP lēmumu pieņemšanas procesā. Attīstības virzieni: - Šiem rīkiem būtu labāk jāatklāj kompromisi starp izmantošanas veidiem (t. i., ekonomiskajiem rezultātiem, ja vienam izmantošanas veidam piešķir vairāk vietas uz cita izmantošanas veida rēķina) un sinerģijas efekti starp izmantošanas veidiem - EUROSTAT datus ir nepieciešams labāk nošķirt jūras un sauszemes darbības (piemēram, jūras tūrisms un ar jūru nesaistīts tūrisms)
2.	JTP procesu uzraudzība (JTP saskaņotība), JTP rezultāti un JTP ietekmes uz citām politikas jomām uzraudzība/ novērtēšana.	Nav nepieciešami jauni rīki. Esošie rīki būtu jāpārbauda un jāverificē dažādās valstīs. Par šo pieredzi būtu jāapspriežas un plaši jādiskutē ekspertiem un praktiķiem, lai izveidotu daudzsološāko monitoringa rīku katalogu. Valstis no šī kataloga izvēlas sev piemērotākos rīkus. Tāpēc galvenais uzdevums ir nodrošināt struktūru, lai novērtētu, kuri rīki darbojas kādos kontekstos un kāpēc, nevis kopīgi izstrādāt konkrētus instrumentus BJR jomā. Attīstības virzieni atbilstoši potenciālo rīku vēlamajām īpašībām: - viegla pielietojamība, - konsekvence laika gaitā, - sniedz vispārēju priekšstatu (viens rādītājs pozitīvs, otrs negatīvs), - un rezultātu paziņošanas vieglums.
3.	Ar sociālo ilgtspēju saistīto mijiedarbību analīze (kā jūras telpas piešķiršana dod labumu dažādām sociālajām grupām uz sauszemes).	Pastāv daži daudzsološi rīki, piemēram, kartes, lai novērtētu ar jūru saistīto emocionālo saikni, un dažādi rādītāji, ar kuriem mēra JTP procesa taisnīgumu. Taču vissvarīgākais uzdevums (pirms rīku pilnveidošanas) ir padarīt sociālo ilgtspēju par skaidrāku JTP mērķi. Instrumentu izstrādes virzieni: - gūt labumu ir daudz svarīgāk, nekā novērtēt ieguvumus un zaudējumus (priekšrocības un trūkumi), ko rada JTP, - teritoriālās ietekmes novērtējums/ilgtspējības novērtējums būtu jāpaplašina, iekļaujot dažādus sociālos aspektus.

Tab. 3. Instrumenti

No.	Galvenās prioritātes uzdevums	Uz politiku orientētu rīku izstrādes vajadzības un virzieni
4.	Analizējot metodes, kā JTP pielāgoties klimata pārmaiņām	Esošajiem rīkiem, piemēram, Symphony, Baltic Sea Impact Index Tool un PlanWise4Blue ir līdzīgi ierobežojumi, tie attiecas uz noturību un ietekmes mazināšanu. Šie rīki ir ļoti noderīgi, bet nesniedz jaunu informāciju saistībā ar pielāgošanos klimata pārmaiņām. Rīku izstrādes virzieni: ○ nepieciešamība pēc modeļiem, kas parāda izmaiņas ekosistēmā, lai varētu sagaidīt nākotnē, ja apgabali ir aizsargāti pret klimata pārmaiņām; ○ jāuzlabo zināšanu bāze par esošajiem rīkiem, t.i., to stiprajām pusēm un ierobežojumiem.
5.	Labā prakse, kā apvienot zilo izaugsmi un vides ekoloģisko kapacitāti	Nozaru rīki neaptver visus ekosistēmas ekoloģiskās kapacitātes aspektus, un kumulatīvās ietekmes novērtēšanas rīki būtu jāizmanto plašāk un tie būtu jāuzlabo. Rīku izstrādes virzieni: ○ ir nepieciešams uzlabot ietekmes laika aspektu — cik ilgi tas/tie ilgst; ○ jāiekļauj kultūras mantojums un citas tūrisma iezīmes; ○ jāiekļauj papildu informācija par troksni, smilšu ieguvu, jūras piesārņojuma ietekmi uz ekoloģisko kapacitāti; ○ jāņem vērā salīdzinājums starp ietekmi uz sauszemi un jūru (barības vielu koncentrācijas, enerģija); ○ labāk attēlot dažādu ietekmju rezultātus; ○ jāņem vērā ne tikai negatīvā, bet arī pozitīvā ietekme, ko rada uz dabu balstīti risinājumi; ○ jāuzlabo attiecīgo novērtējumu datu kvalitāte.
6.	Atbalsts enerģijas ražoņu daudzfunkcionālai izmantošanai	Esošie rīki: MUSES DABI pieeja, MULTI-FRAME novērtēšanas pieeja, SOMOS riska novērtēšanas sistēma, Community Practice un UNITED ir izmēģinājuma testu fāzē kā koncepcijas pierādījums. Tiem ir nopietni trūkumi, kas saistīti ar: plānošanas sistēmu un likumdošanu, kas un kā lemj par daudzfunkcionālo izmantošanu, daudzfunkcionālas izmantošanas brīvprātīgais vai obligātais raksturs, atļauju pārklāšanās problēma, daudzfunkcionālas izmantošanas ieviešanas veids JTP, tehniskās problēmas, piemēram, kādi zvejas rīki ir piemēroti, kvotu jautājums. Rīku izstrādes virzieni: ○ esošo rīku nepilnību novēršana un pilnveidošana/pārbaude; ○ koncentrēšanās uz iesaistīšanās formām/rīkiem, kas nepieciešami, lai atvieglotu daudzfunkcionālas izmantošanas 'radīšanu', un uz komunikācijas rīkiem, lai informētu par daudzfunkcionālas izmantošanas priekšrocībām.

III DAĻA. PIELIKUMI

1. pielikums: Analizēto projektu saraksts

Projekts	Finansējuma avots	Īstenošanas periods	Iesaistītās valstis	Budžets
BalticLines	INTERREG V B: Baltic Sea Region Programme 2014 - 2020	January 2016 - April 2019	Denmark Estonia Finland Germany Latvia Lithuania Netherlands Poland Sweden	€2,400,000
BalticRIM	INTERREG V B: Baltic Sea Region Programme 2014 - 2020	October 2017 - September 2020	Denmark Estonia Finland Germany Lithuania Poland Sweden Russia	€2,621,797.80
BalticIntegrid	INTERREG V B: Baltic Sea Region Programme 2014 - 2020	March 2016 - February 2019	Denmark Estonia Finland Germany Latvia Lithuania Poland Sweden	€3,948,000.00

1. pielikums: Analizēto projektu saraksts

Projekts	Finansējuma avots	Īstenošanas periods	Iesaistītās valstis	Budžets
BalticBlueGrowth	INTERREG V B: Baltic Sea Region Programme 2014 - 2020	May 2016 - April 2019	Denmark Estonia Germany Latvia Poland Sweden	€4,650,000.00
EU MSP Platform	European Maritime and Fisheries Fund (EMFF)	2016-	Germany Poland Belgium Italy Spain UK	
Land Sea Act	INTERREG V B: Baltic Sea Region Programme 2014 - 2020	January 2019 - December 2021	Denmark Estonia Germany Latvia Poland Sweden	€2,209,690.80
Baltic SCOPE	European Maritime and Fisheries Fund (EMFF)	March 2015 - March 2017	Denmark Estonia Germany Latvia Poland Sweden	€2,600,000
Pan Baltic Scope	European Maritime and Fisheries Fund (EMFF)	January 2018 - December 2019	Denmark Estonia Finland Germany Latvia Poland Sweden	€ 3,315,113

1. pielikums: Analizēto projektu saraksts

Projekts	Finansējuma avots	Īstenošanas periods	Iesaistītās valstis	Budžets
Muses	Horizon 2020	November 2016 - October 2018	Germany Greece Italy Netherlands Poland Portugal UK	€1,987,603.88
Basmati	BONUS Programme 2010-2017	July 2017 - July 2020	Denmark Finland Germany Latvia Sweden	€2,800,000
BaltSpace	BONUS Programme 2010-2017	January 2015 - January 2018	Denmark Germany Lithuania Poland Sweden	€2,000,000
SeaPlanSpace	Interreg South Baltic Programme 2014 - 2020	January 2018 - December 2020	Denmark Germany Lithuania Poland Sweden	€1,684,656.95
InnoAquaTech	Interreg South Baltic Programme 2014 - 2020	July 2016 - June 2019	Denmark Germany Lithuania Poland	€1, 677, 126.25

1. pielikums: Analizēto projektu saraksts

Projekts	Finansējuma avots	Īstenošanas periods	Iesaistītās valstis	Budžets
Knowledge Flows	Erasmus+	September 2019 – August 2022	Finland France Denmark Germany Netherlands UK	€447,852
Plan4Blue	2014 - 2020 INTERREG V-A Finland - Estonia - Latvia - Sweden (Central Baltic)	October 2016 - September 2019	Estonia Finland	€1,998,000
Baltacar	2014 - 2020 INTERREG V-A Finland - Estonia - Latvia - Sweden (Central Baltic)	January 2017 - December 2019	Estonia Finland Sweden	€1,490,113
Plan Bothnia	EU DG Mare – European Integrated Maritime Policy	January 2010 - January 2012	Finland Sweden	€500,000
PartiSEApat	INTERREG IV B: Baltic Sea Region Programme 2007 - 2013	January 2012 - January 2014	Germany Latvia Lithuania Norway Poland Sweden	€1,000,000

1. pielikums: Analizēto projektu saraksts

Projekts	Finansējuma avots	Īstenošanas periods	Iesaistītās valstis	Budžets
BaltSeaPlan	INTERREG IV B: Baltic Sea Region Programme 2007 - 2013	January 2009 - January 2012	Denmark Estonia Germany Latvia Lithuania Poland Sweden	€3,700,000
GRASS	INTERREG V B: Baltic Sea Region Programme 2014 - 2020	January 2019 - June 2021	Estonia Finland Germany Latvia Poland Sweden Russia	€ 1,946,057.80
AquaBest	INTERREG IV B: Baltic Sea Region Programme 2007 - 2013	September 2011 - August 2013	Denmark Estonia Finland Germany Latvia Poland Sweden Belarus	€3,744,989.00
Submariner	INTERREG IV B: Baltic Sea Region Programme 2007 - 2013	June 2010 - September 2013	Denmark Estonia Finland Germany Latvia Lithuania Poland Sweden	€3,580,700.00

1. pielikums: Analizēto projektu saraksts

Projekts	Finansējuma avots	Īstenošanas periods	Countries participating	Budžets
PlanCoast	INTERREG III B: CADSES Programme 2000-2006	January 2006 - January 2008	Bulgaria Croatia Germany Italy Poland Romania Slovenia Serbia Montenegro Ukraine Albania Bosnia and Herzegovina	€2,000,000

2. pielikums: Trūkumu uzskaitījums attiecībā uz visu ziņojumā identificēto uzdevumu kopīgo izpratni

	Temats	Jautājumi	
		Uzdevums, kas jāveic, lai virzītos uz priekšu	Trūkumi saistībā ar kopējo izpratni
1.	VĪZIJAS	Uzdevuma atkārtošana ar BJR JTP vīzijas 2030 ap 2022. gadu (pievienojot sociālo ilgtspēju ekonomiskajai un vides ilgtspējai)	Lēmumu pieņēmēju uzticības trūkums vīzijas veidošanā Sociālā ilgtspēja nav pienācīgi uzlabota
2.	PĀRROBEŽU PLĀNOŠANA	Neformālu pārrobežu plānošanas mēģinājumu uzsākšana, uzsākot valsts oficiālos JTP procesus, jo īpaši ar valstīm, kas nav ES dalībvalstis	Nepilnības attiecībā uz JTP ar valstīm, kas nav ES dalībvalstis
3.	STARPVALSTU SADARBĪBA	Esošā sadarbības veida paplašināšana, lai īstenotu plašāku, t.i., daudzlīmeņu pārvaldības transnacionālo modeli. Tam būtu jāiesaista citas ministrijas valsts (vai reģionālā) līmenī.	Citas ministrijas un aģentūras nav informētas par JTP nozīmi
4.	SOCIĀLEKONOMISKĀ ANALĪZE	Uz teritoriju orientēti instrumenti, kas norāda JTP plānotājiem, kādas būs sociālekonomiskās sekas (primārās, sekundārās un terciārās, t. i., ar multiplikatora efekta palīdzību), piešķirot noteiktu jūras telpas daudzumu konkrētam jūras izmantošanas veidam	Būtiskas atšķirības starp valstīm un dažādām plānošanas skolām
5.	DROŠĪBA	Jauno kuģniecības tehnoloģiju ietekme uz JTP	Būtiskas atšķirības starp valstīm un pieredzes kritiskās masas trūkums
6.	REKREĀCIJA UN TŪRISMS	Labā prakse ar tūrismu saistītu konfliktu risināšanā (mobilā tūrisma vai daudzfunkcionālās izmantošanas tūrisma, vai jauna veida tūrisma, piemēram, burāšanas) saskaņā ar JTP. Nepieciešams veicināt un novērtēt ZKM un JKM nozīmi labklājības, dzīves kvalitātes, identitātes, vietas izjūtas, sociālā kapitāla un zilās izaugsmes radīšanā un uzlabošanā	Pieredzes kritiskās masas trūkums. Viena no iespējām varētu būt labāka sadarbība starp integrēto piekrastes zonu pārvaldību un JTP.
7.	KUĢOŠANA	The impact of new shipping technologies on MSP	Intensīvāka plānotāju sadarbība ar HELCOM jūras DG

2. pielikums: Trūkumu uzskaitījums attiecībā uz visu ziņojumā identificēto uzdevumu kopīgo izpratni

	Temats	Jautājumi	
		Uzdevums, kas jāveic, lai virzītos uz priekšu	Trūkumi saistībā ar kopējo izpratni
8.	DAUDZFUNKCIONĀLA IZMANTOŠANA:	Labā prakse, kā JTP būtu jāīstojas ar daudzfunkcionālo izmantošanu	Būtiskas atšķirības starp valstīm un pieredzes kritiskās masas trūkums
9.	JTP ZINĀŠANAS	Apmācības, kas paredzētas iestādēm no valstīm, kurās ir vislielākās problēmas īstenot savu JTP, vai sociālajām grupām, kuras JTP ietekmē negatīvi. Paplašināt esošos informācijas apmaiņas forumus, lai iesaistītu ne tikai plānotājus un iestādes, bet arī dažāda veida ieinteresētās personas.	Atšķirīga situācija dažādās valstīs, jo atšķiras JTP procesu darbības joma un dziļums, bet trūkumus var mazināt, sadarbojoties
10.	UZRAUDZĪBA UN VĒRTĒŠANA	Uzraudzīt JTP procesu pārvaldību (JTP saskaņotība), JTP rezultātus un uzraudzīt/novērtēt JTP ietekmi uz citām politikas jomām.	Teorētiskie pamati pastāv, bet to padziļināšana un turpmāka praktiska pārbaude būtu jāveic starptautiskā projekta ietvaros un profesionālā diskusijā HELCOM-VASAB JTP DG līmenī
11.	SAUSZEMES UN JŪRAS MIJIEDARBĪBA	Vietējo dalībnieku iesaistīšanas veidi un rīki JTP procesā. Ar sociālo ilgtspēju saistīto mijiedarbību analīze (kā jūras telpas piešķiršana dod labumu dažādām sociālajām grupām uz sauszemes).	Pieredzes kritiskās masas trūkums. Ieinteresēto pušu iesaistīšanas stratēģiju atšķirības dažādās valstīs (izmaksu un laika trūkuma problēma)
12.	ZAĻĀ INFRASTRUKTŪRA	Ekoloģiski vērtīgo teritoriju savienojamības analīze (turpinājums). Visaptverošāks ekosistēmas pakalpojumu novērtējums un uzlabojums ievaddatu kvalitātē	HELCOM-VASAB JTP DG loma kopējas izpratnes veidošanā
13.	UZ EKOSISTĒMĀM BALSTĪTA PIEEJA	Neliels atbalsts izglītībai par EBP būtību	EBP rezultāti būtu jāuzrauga un jāapspriež HELCOM-VASAB JTP DG līmenī, lai intensīvi dalītos pieredzē

2. pielikums: Trūkumu uzskaitījums attiecībā uz visu ziņojumā identificēto uzdevumu kopīgo izpratni

	Temats	Jautājumi	
		Uzdevums, kas jāveic, lai virzītos uz priekšu	Trūkumi saistībā ar kopējo izpratni
14.	DATI	Atbalsts jaunu datu vākšanai saskaņā ar BJR saskaņotu veidu un grafiku (turpinājums). Vairāk ērtu rīku datu apmaiņai un apspriešanai starp plānotājiem un ieinteresētajām personām, dažādu datu veidu integrācija (t.i., zilās ekonomikas un bioloģisko datu, JTP ekspertu datu utt.). Jauni datu ģenerēšanas un uzglabāšanas veidi. JTP datu ģenerēšanu nosaka JTP vajadzības. JTP plānotāju apmācība, lai formulētu vajadzības un izprastu esošās iespējas (piemēram, lielos datus).	JTP Datu ekspertu apakšgrupai būtu jāturpina darboties kā svarīgam forumam, kurā notiek apmaiņa ar JTP datiem. JTP vajadzētu būt daudz lielākai ietekmei uz to, kā un kādi dati tiek ģenerēti, arī izmantojot modernās tehnoloģijas
15.	KUMULATĪVĀS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS	Kumulatīvās ietekmes novērtēšanas rīki (izstrāde un testēšana) Bioekonomiskie modeļi (apsvērsana, izstrāde un testēšana)	Rezultāti jāapspiež HELCOM-VASAB JTP DG līmenī, lai intensīvi dalītos pieredzē.
16.	KLIMATA PĀRMAIŅAS	Analizēt JTP nozīmi piekrastes pašvaldību ilgtermiņa noturības nodrošināšanā klimata pārmaiņu kontekstā Analizējot metodes, kā JTP pielāgoties klimata pārmaiņām	Pieredzes kritiskās masas trūkums
17.	AKVAKULTŪRA (MARIKULTŪRA)	Nozaru un horizontālās politikas ietekmes uz akvakultūru analīze Marikultūras tehnoloģiskās gatavības uzlabošana	
18.	ZILĀ EKONOMIKA	Labā prakse, kā apvienot zilo izaugsmi un vides ekoloģisko kapacitāti	Politiskas apņemšanās nepieciešamība HELCOM un VASAB līmenī, lai veicinātu visaptverošu sadarbību starp vides un zilās ekonomikas ieinteresētajām personām un iestādēm
19.	ENERĢIJA	Atbalsts enerģijas ražotņu daudzfunkcionālai izmantošanai	Baltijas vai Eiropas enerģētikas vīzija šajā ziņā būs ļoti noderīga

2. pielikums: Trūkumu uzskaitījums attiecībā uz visu ziņojumā identificēto uzdevumu kopīgo izpratni

	Temats	Jautājumi	
		Uzdevums, kas jāveic, lai virzītos uz priekšu	Trūkumi saistībā ar kopējo izpratni
20.	JŪRAS KULTŪRAS MANTOJUMS (JKM)	Jauni veidi, kā ar JTP palīdzību aptvert JKM (uzsvars uz JKM savienojamību, daudzfunkcionālu izmantošanu un teritoriālu pieeju un nemateriālām vērtībām)	Pieredzes kritiskās masas trūkums
21.	ZIVSAIMNIECĪBA	Labā prakse, kā veikt zivsaimniecības pārveidošanu saskaņā ar JTP un nodrošināt zivsaimniecības līdzāspastāvēšanu ar citām nozarēm	Pieredzes kritiskās masas trūkums

EUROPEAN
REGIONAL
DEVELOPMENT
FUND

www.capacity4msp.eu

Projekta/platformas mērķis ir stiprināt jūras telpiskajā plānošanā (JTP) iesaistīto pušu, politikas veidotāju un lēmumu pieņēmēju spējas, turpināt ekspertu un profesionāļu pārrobežu dialogu un papildināt zināšanas jūras teritoriālās plānošanas jomā. Capacity4MSP balstās uz pašreizējo un nesen pabeigto JTP pārrobežu projektu rezultātiem un notiekošajiem JTP nacionāliem procesiem Baltijas jūras reģionā.

Interreg Baltijas jūras reģiona transnacionālās sadarbības programma

Projekta ilgums: 01.08.2019.-31.03.2022.

Kopējais projekta budžets: 999 972,50 eiro

Vadošais partneris

Projekta partneri